

Projekt planu ochrony  
dla obszaru Natura 2000  
Puszcza Białowieska PLC200004  
z wyłączeniem powierzchni  
Białowieskiego Parku Narodowego

III SPOTKANIE

Zespołu Lokalnej Współpracy

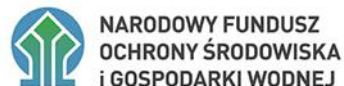
Białowieża, 28.06.2024



Zadanie obejmuje „Opracowanie projektu planu ochrony dla obszaru Natura 2000 Puszcza Białowieska PLC200004 z wyłączeniem powierzchni Białowieskiego Parku Narodowego”, wykonywane jest na zlecenie Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Białymstoku ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowisk i Gospodarki Wodnej w Warszawie

# **Projekt planu ochrony dla obszaru Natura 2000 Puszcza Białowieska PLC20004 z wyłączeniem powierzchni Białowieskiego Parku Narodowego**





**Wykonawca:**

**Usługi Ekologiczne Alojzy Przemyski**



**Zleceniodawca:**

**Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Białymstoku**



**Prace nad Planem koordynują, kontrolują i nadzorują merytorycznie:**

**Z ramienia Wykonawcy: koordynator projektu Planu Ochrony – dr Alojzy Przemyski**

**Z ramienia Zleceniodawcy: p.o. Naczelnika Wydziału Ochrony Przyrody i Obszarów Natura 2000 – mgr Iwona Naliwajek**



## Autorzy projektu Planu:

• **KOORDYNATOR** projektu Planu: *dr Alojzy Przemyski;*

• Ekspert d/s **HYDROLOGII**: *dr Grzegorz Wątek;*

• Eksperci d/s **GIS**: *mgr Jan Starus, mgr Bartosz Nowak, mgr Piotr Przemyski;*

• Eksperci d/s ekosystemów **NIELEŚNYCH**: *dr Agnieszka Pierścińska, dr Alojzy Przemyski, mgr Jan Starus, mgr Jan Kucharzyk; dr Paweł Pawlikowski, mgr Piotr Kwiatkowski, mgr Aneta Rybkowska*

• Eksperci d/s ekosystemów **LEŚNYCH**: *dr Bartosz Piwowarski, dr Tomasz Paciorek, dr Włodzimierz Pisarek, dr Tomasz Figarski, mgr Anna Anioł, mgr Iwona Kuleta, mgr Aleksandra Starus, mgr Filip Jarzombkowski, dr Paweł Pawlikowski, mgr Aneta Rybkowska, mgr Katarzyna Barańska, mgr Ewa Gutowska, mgr Katarzyna Kotowska, dr Maciej Kozak, dr Krzysztof Stawowczyk, mgr Małgorzata Karczewska, mgr Piotr Kwiatkowski, dr Alojzy Przemyski, mgr Jan Starus; mgr Marek Wołkowycki mgr Daniel Skowron, mgr Jan Kucharzyk, mgr Izabela Jaszczuk, mgr Joanna Gornia*

• Eksperci d/s **ROŚLIN NACZYNIOWYCH i MCHÓW**: *prof. dr hab. Adam Stebel, dr Tomasz Paciorek, dr Alojzy Przemyski, mgr Jan Starus, mgr Jan Kucharzyk;*

• Eksperci d/s **MOTYLI I WAŻEK**: *dr hab. Marcin Sielezniew, dr Alojzy Przemyski, mgr Dariusz Wiśniewski, Zbigniew Fijewski;*

• Eksperci d/s **CHRZĄSZCZY**: *dr Lech Buchholz, dr Krzysztof Werstak, dr Dariusz Wojdan, mgr Piotr Przemyski, dr Karol Komosiński, mgr Łukasz Tomasik, dr Michał Furgoł, mgr Adam Bohdan, mgr Tomasz Bracik, mgr inż Krzysztof Sućko*

• Eksperci d/s **ŚLIMAKÓW**: *dr Joanna Przybylska, Roman Maniarski ;*



## Autorzy projektu Planu c.d.:

- *Eksperti d/s **PŁAZÓW**: dr hab. Artur Osikowski, dr Alojzy Przemyski ;*
- *Eksperti d/s **PTAKÓW**: dr Adam Dmoch, dr Patryk Rowiński, dr Grzegorz Neubauer, dr Grzegorz Hebda, dr Bartłomiej Woźniak, dr Andrzej Węgrzynowicz, dr Cezary Mitrus, mgr Wojciech Sobociński, mgr Piotr Świętochowski, mgr Krzysztof Kajzer, mgr Oliwier Myka, mgr Grzegorz Grygoruk, mgr Tomasz Tumiel, mgr Paweł Białomyzy, mgr Eugeniusz Pugacewicz, mgr Michał Korniluk, mgr Michał Jeliński, mgr Jakub Hasny, mgr Erazm Tylko, mgr Mikołaj Arndt, mgr Iga Fijałkowska, mgr Aleksandra Kugacz, mgr Michał Kugacz, mgr Jarosław Synowiecki, mgr Barbara Żukowska, mgr Tomasz Krzyśków, mgr Jan Rapczyński, mgr Magdalena Naber, mgr Tomasz Myszczyński, mgr Antoni Zycki, dr Michał Redlisiak, mgr Rafał Szczęch, mgr Jerzy Grzybek, mgr Wojciech Jastrzębski, mgr Fatima Hajatli, mgr Krzysztof Pietrasz, mgr Siergiej Sidarczuk, mgr Marcin Dziedzic, mgr Łukasz Poławski, mgr Jakub Hankiewicz, dr Radosław Kozik, mgr Łukasz Wardecki, mgr Karol Karczewski, mgr Katarzyna Kamionka-Kanclerska ;*
- *Eksperti d/s **SSAKÓW**: dr Katarzyna Bojarska, dr hab. Ireneusz Ruczyński, prof. dr hab. inż. Wanda Olech, dr Ewa Komar, mgr Marcin Zegarek, mgr Adam Zegarek, mgr Oliwia Karpińska, mgr Kamil Morawski, mgr Łukasz Ruczyński, mgr Dominika Koprowska, prof. dr hab. Kajetan Perzanowski, dr hab.. Wojciech Bielecki, dr Daniel Klich, dr inż. Maria Sobczuk, prof. dr hab. Krzysztof Schmidt,*



# Cele i zakres prezentacji

- 1) Podsumowanie prac wykonanych na potrzeby projektu Planu;
- 2) Wskaźniki właściwego stanu ochrony przedmiotów ochrony (cele ochrony);
- 3) Identyfikacja istniejących i potencjalnych zagrożeń;
- 4) Warunki utrzymania lub odtworzenia właściwego stanu ochrony przedmiotów ochrony;
- 5) Określenie działań ochronnych dla utrzymania lub odtworzenia właściwego stanu ochrony przedmiotów ochrony (w tym odniesienie się do strefowania UNESCO);
- 6) Określenie sposobów monitoringu stanu ochrony;
- 7) Określenie sposobów monitoringu realizacji zadań ochronnych oraz ich skutków;
- 8) Propozycje aktualizacji SDF;
- 9) Wskazania do dokumentów planistycznych.



# Gatunki roślin



**1381 widłoząb zielony *Dicranum viride***



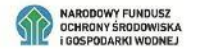


## Liczba stanowisk gatunku - 7

### Aktualna ocena przedmiotu ochrony w obszarze

Parametr	Ocena	Ocena ogólna
Populacja	U2	U2
Siedlisko gatunku	U1	
Perspektywy ochrony	FV	

# 1381 widłoząb zielony *Dicranum viride*

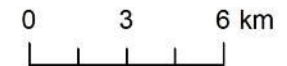
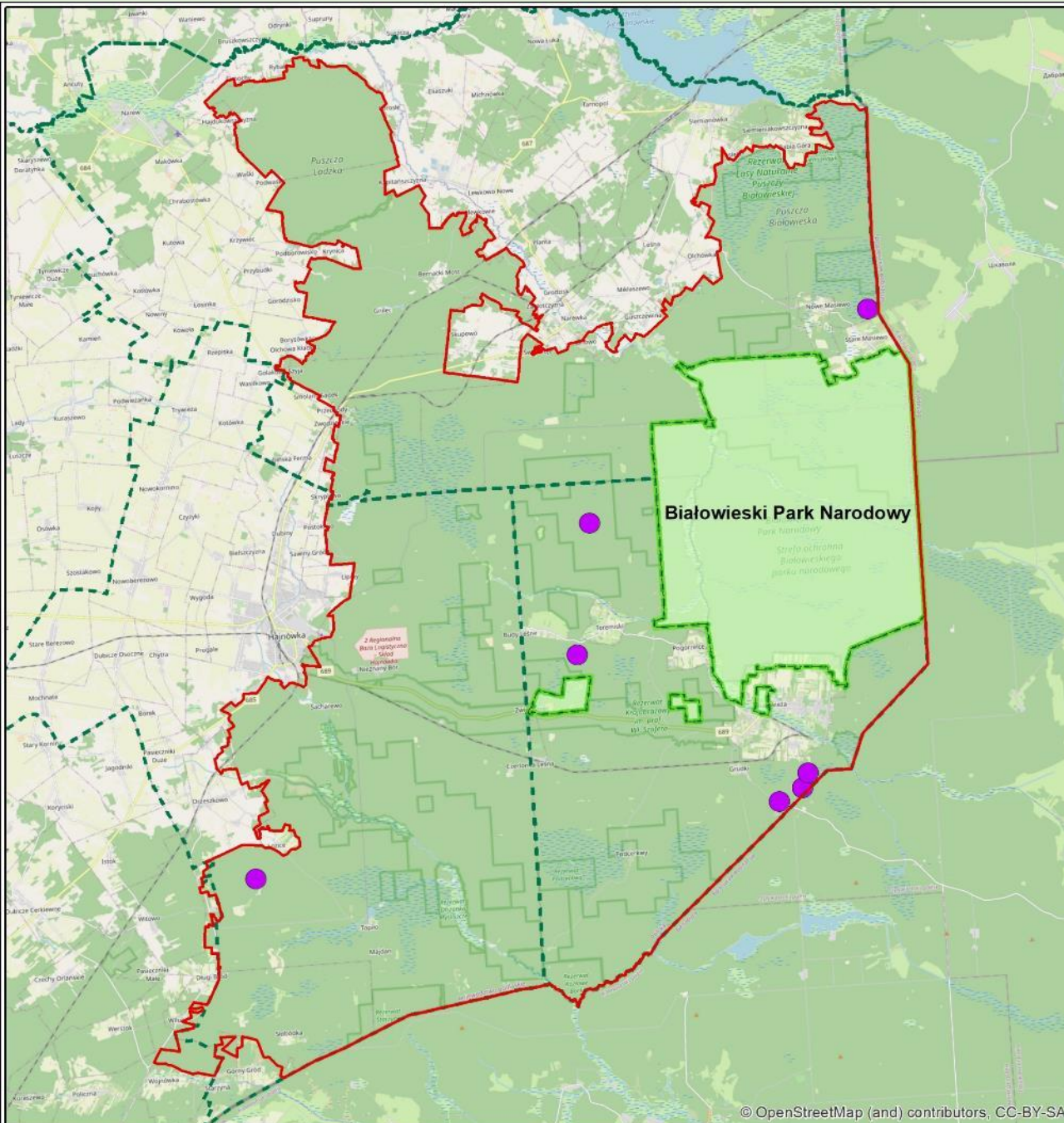


## Rozmieszczenie stanowisk widłoząbu zielonego *Dicranum viride*

- Białowiecki Park Narodowy
- granica obszaru Natura 2000 Puszcza Białowieńska
- granice nadleśnictw

### Gatunek

- 1381, widłoząb zielony, *Dicranum viride*



## Wskaźniki właściwego stanu ochrony przedmiotów ochrony (PMŚ)

- 1) Powierzchnie darni:  $>1\text{m}^2$ ;
- 2) Typ rozmieszczenia: skupiskowy, duże skupiska;
- 3) Liczba darni: powyżej 10, o powierzchni co najmniej  $0,01\text{ m}^2$ ;
- 4) Stan zdrowotny: brak oznak zniszczenia;
- 5) Powierzchnia potencjalnego siedliska: duża – kilkunastokrotnie przewyższająca zajęte siedlisko;
- 6) Powierzchnia zajętego siedliska:  $>0,5\text{ ha}$ ;
- 7) Ocienienie przez drzewa i krzewy: 75 – 100%;
- 8) Gatunki ekspansywne (w warstwie mszysto-porostowej):  $<40\%$ ;
- 9) Gatunki obce, inwazyjne (w warstwie mszysto-porostowej): brak;



## Cele ochrony

Cele ochrony	
<b>Populacja</b>	
*Powierzchnie darni	Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny U – powierzchnia darni <0,01 m <sup>2</sup> na 7 stanowiskach gatunku
Typ rozmieszczenia	Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny U1 – skupiska małe, rozrzucone na powierzchni siedliska na 2 stanowiskach gatunku
*Liczba darni	Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny U2 – 1 darnia o powierzchni poniżej 0,01 m <sup>2</sup> lub kilka mniejszych darni na 7 stanowiskach gatunku
Stan zdrowotny	Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny FV - brak oznak zniszczenia
<b>Siedlisko</b>	
Powierzchnia potencjalnego siedliska	Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny FV - duża – kilkunastokrotnie przewyższająca zajęte siedlisko
Powierzchnia zajętego siedliska	Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny FV – powierzchnia zajętego siedliska >0,5 ha na 1 stanowisku gatunku; Poprawa wskaźnika do poziomu oceny U1 – powierzchnia zajętego siedliska >0,01 ha na 6 stanowiskach gatunku
Ocienienie przez drzewa i krzewy	Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny FV – ocienienie przez drzewa i krzewy na poziomie 75 – 100% na 7 stanowiskach gatunku
*Gatunki ekspansywne (w warstwie mszysto-porostowej)	Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny FV - <40%, na 3 stanowiskach gatunku; Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny U1 - <75%, na 4 stanowiskach gatunku
Gatunki obce, inwazyjne (w warstwie mszysto-porostowej)	Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny FV – brak gatunków obcych, inwazyjnych (w warstwie mszysto-porostowej), na 7 stanowiskach gatunku

## Identyfikacja zagrożeń

Zagrożenia istniejące	
K04.01 Międzygatunkowe interakcje wśród roślin, konkurencja	Wypieranie <i>Dicranum viride</i> przez ekspansywne mszaki, np. <i>Hypnum cupressiforme</i> .

Zagrożenia potencjalne	
B02 Gospodarka leśna i plantacyjna i użytkowanie lasów i plantacji	Intensyfikacja gospodarki leśnej - wycinka, wprowadzanie nasadzeń
K02 Ewolucja biocenotyczna, sukcesja	Obumarcie forofita, zanik podłoża i w konsekwencji zniszczenie stanowiska

## **Warunki utrzymania lub odtworzenia właściwego stanu ochrony przedmiotu ochrony**

### **Warunki odnoszące się do innych form ochrony przyrody, pokrywających się z Obszarem Natura 2000**

Dokumenty planistyczne dla innych form ochrony przyrody (park narodowy, rezerваты przyrody) uwzględniają warunki utrzymania lub odtworzenia właściwego stanu ochrony Obszaru Natura 2000 oraz spójności sieci Natura 2000 określone w niniejszym planie ochrony

### **Warunki odnoszące się do zagospodarowania przestrzennego**

Brak oddziaływań

### **Warunki odnoszące się do gospodarowania wodami**

Brak oddziaływań

### **Warunki odnoszące się do gospodarki rolnej, leśnej i rybackiej**

Gospodarka rolna i rybacka nie dotyczy siedliska gatunku. W zakresie gospodarki leśnej – zachowanie właściwych warunków edaficznych i siedliskowych pod potrzeby gatunku (poprzez zachowanie naturalnych procesów przyrodniczych).

### **Warunki odnoszące się do śródlądowych wód powierzchniowych płynących, w których powinna być zachowana lub odtworzona możliwość wędrówki ryb i innych organizmów wodnych**

Brak oddziaływań



## **Określenie działań ochronnych**

Brak działań ochrony czynnej.  
Ochrona bierna na siedliskach gatunku.

## **Określenie sposobu monitoringu stanu ochrony**

Prowadzenie badań monitoringowych co 5 lat na wskazanych stanowiskach gatunku (na 7 stanowiskach), zgodnie z metodyką PMŚ GIOŚ.

## **Ustalenie sposobu monitoringu realizacji działań ochronnych oraz ich skutków**

Nie planuje się - brak działań ochrony czynnej.

## Informacja o potrzebie lub braku aktualizacji SDF

Ocena	Wielkość populacji Min-Max	Populacja	Stan zachowania	Izolacja	Ocena ogólna
Wg obowiązującego SDF	94-94	A	A	A	A
Proponowana zmiana na podstawie aktualnej wiedzy	94-94	A	A	A	A

## **Wskazania do dokumentów planistycznych**

Brak ustaleń mających wpływ na przedmiot ochrony



1386 bezlist okrywowy *Buxbaumia viridis*







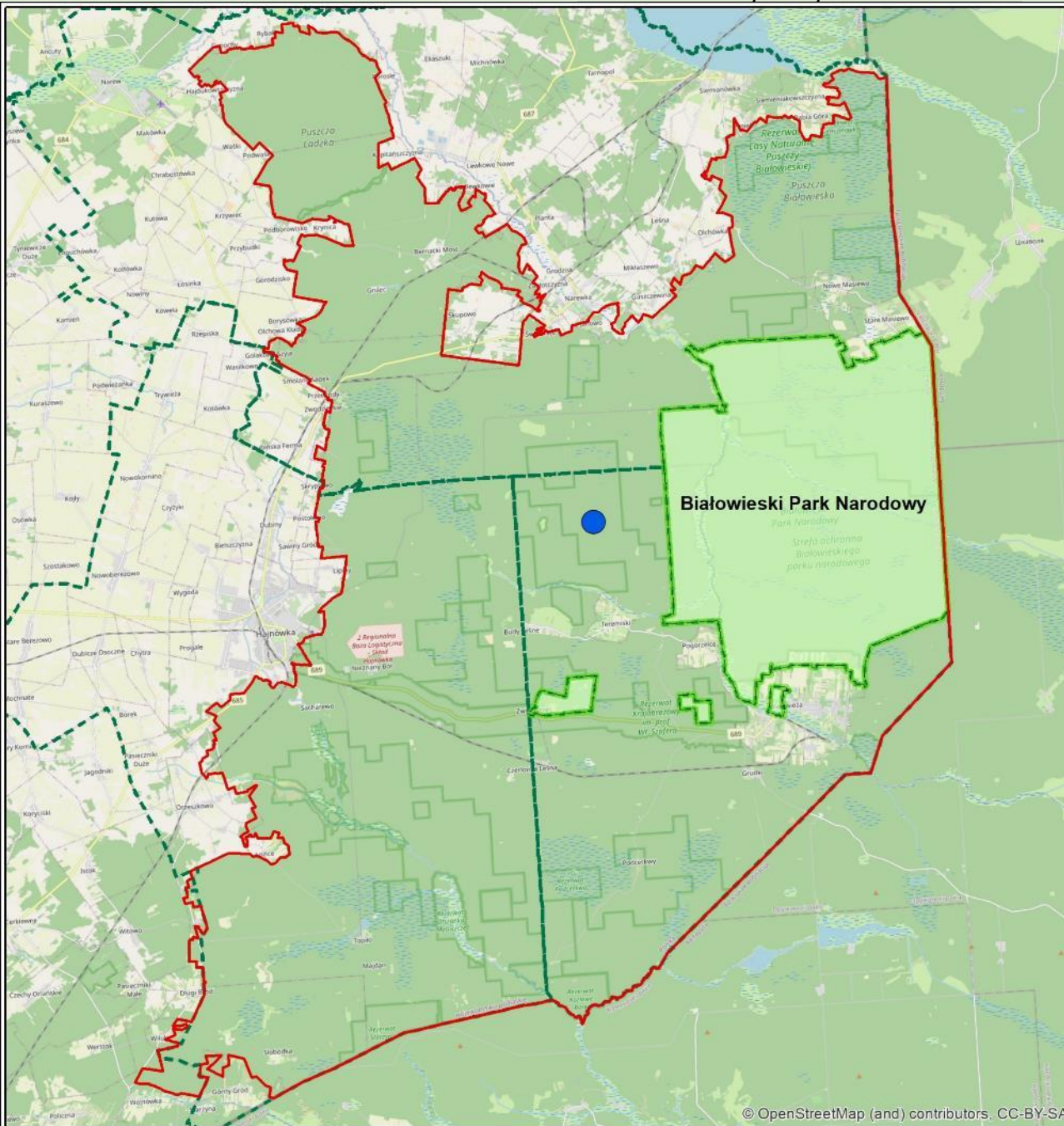
## Liczba stanowisk gatunku - 1

### Aktualna ocena przedmiotu ochrony w obszarze

Parametr	Ocena	Ocena ogólna
Populacja	U1	U2
Siedlisko gatunku	U2	
Perspektywy ochrony	U2	

## Rozmieszczenie stanowisk bezlistu okrywkowego *Buxbaumia viridis*

-  Białowiecki Park Narodowy
-  granica obszaru Natura 2000 Puszcza Białowiecka
-  granice nadleśnictw
- Gatunek**
-  1386, bezlist okrywowy, *Buxbaumia viridis*



## Wskaźniki właściwego stanu ochrony przedmiotów ochrony (PMŚ)

- 1) Liczba sporofitów: > 5 osobników
- 2) Areał populacji: 0,1 m<sup>2</sup> lub więcej
- 3) Liczba zasiedlonych pni: >5 sztuk
- 4) Powierzchnia potencjalnego siedliska: ≥500m<sup>2</sup>
- 5) Powierzchnia zajmowanego siedliska: ≥0,5m<sup>2</sup>
- 6) Fragmentacja siedliska: brak lub niewielka
- 7) Ocienienie: >80%
- 8) Wilgotność powietrza: wysoka
- 9) Zwarcie drzew i krzewów: >50%
- 10) Zwarcie runi lub runa: <30%, luźna
- 11) Zwarcie i charakterystyka warstwy mszystej: ≤90%, jednowarstwowa, luźna, poniżej 0,5 cm wysokości
- 12) Konkurencyjne gatunki mszaków: brak
- 13) Gatunki ekspansywne: brak
- 14) Gatunki obce, inwazyjne: brak

## Cele ochrony

### Cele ochrony

#### Populacja

Liczba sporofitów	Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny FV - >5 osobników na jednym stanowisku gatunku;
Areał populacji	Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny U1 – poniżej 0,1 m <sup>2</sup> na jednym stanowisku gatunku

#### Siedlisko

Liczba zasiedlonych pni	Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny U1 – 1-5 sztuk na jednym stanowisku gatunku
*Powierzchnia potencjalnego siedliska	Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny FV – $\geq 500$ m <sup>2</sup> na jednym stanowisku gatunku
Powierzchnia zajmowanego siedliska	Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny U1 – <0,5 m <sup>2</sup> na jednym stanowisku gatunku
*Fragmentacja siedliska	Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny FV – brak lub niewielka - na jednym stanowisku gatunku
*Ocienienie	Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny U1 – 30 - 80% na jednym stanowisku gatunku
*Wilgotność powietrza	Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny U2 – niska - na jednym stanowisku gatunku
Zwarcie drzew i krzewów	Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny FV - >50% na jednym stanowisku gatunku
Zwarcie runi/runa	Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny FV - <30%, luźna na jednym stanowisku gatunku
Zwarcie i charakterystyka warstwy mszystej	Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny U1 - >90%, jednowarstwowa, luźna, o wysokości 0,5 -1,5 cm na jednym stanowisku gatunku
Konkurencyjne gatunki mszaków	Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny U1 - pojedynczo w obrębie powierzchni zajętej przez sporofity – na jednym stanowisku gatunku
Gatunki ekspansywne	Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny U1 - gatunki słabo ekspansywne – na jednym stanowisku gatunku
Gatunki obce, inwazyjne	Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny FV - brak – na jednym stanowisku gatunku

\*wskaźnik kardynalny



## Identyfikacja zagrożeń

### Zagrożenia istniejące

J03.01 Zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska

Wskutek zamierania świerka warunki siedliskowe na stanowiskach uległy zmianie (prześwietlenie, zmian warunków termiczno-wilgotnościowych)

### Zagrożenia potencjalne

X Brak zagrożeń i nacisków

-

## **Warunki utrzymania lub odtworzenia właściwego stanu ochrony przedmiotu ochrony**

### **Warunki odnoszące się do innych form ochrony przyrody, pokrywających się z Obszarem Natura 2000**

Dokumenty planistyczne dla innych form ochrony przyrody (park narodowy, rezerваты przyrody) uwzględniają warunki utrzymania lub odtworzenia właściwego stanu ochrony Obszaru Natura 2000 oraz spójności sieci Natura 2000 określone w niniejszym planie ochrony

### **Warunki odnoszące się do zagospodarowania przestrzennego**

Brak oddziaływań

### **Warunki odnoszące się do gospodarowania wodami**

Brak oddziaływań

### **Warunki odnoszące się do gospodarki rolnej, leśnej i rybackiej**

Gospodarka rolna i rybacka nie dotyczy siedliska gatunku. W zakresie gospodarki leśnej – zachowanie właściwych warunków edaficznych i siedliskowych pod potrzeby gatunku (poprzez zachowanie naturalnych procesów przyrodniczych).

### **Warunki odnoszące się do śródlądowych wód powierzchniowych płynących, w których powinna być zachowana lub odtworzona możliwość wędrówki ryb i innych organizmów wodnych**

Brak oddziaływań

## **Określenie działań ochronnych**

Brak działań ochrony czynnej.  
Ochrona bierna na siedliskach gatunku.

## **Określenie sposobu monitoringu stanu ochrony**

Prowadzenie badań monitoringowych co 5 lat na wskazanych stanowiskach gatunku (na 1 stanowisku), zgodnie z metodyką PMŚ GIOŚ.

## **Ustalenie sposobu monitoringu realizacji działań ochronnych oraz ich skutków**

Nie planuje się - brak działań ochrony czynnej.

## Informacja o potrzebie lub braku aktualizacji SDF

Ocena	Wielkość populacji Min-Max	Populacja	Stan zachowania	Izolacja	Ocena ogólna
Wg obowiązującego SDF	-	C	C	C	C
Proponowana zmiana na podstawie aktualnej wiedzy	1-5	C	C	C	C



## **Wskazania do dokumentów planistycznych**

Brak ustaleń mających wpływ na przedmiot ochrony

1477 sasanka otwarta  
*Pulsatilla patens*

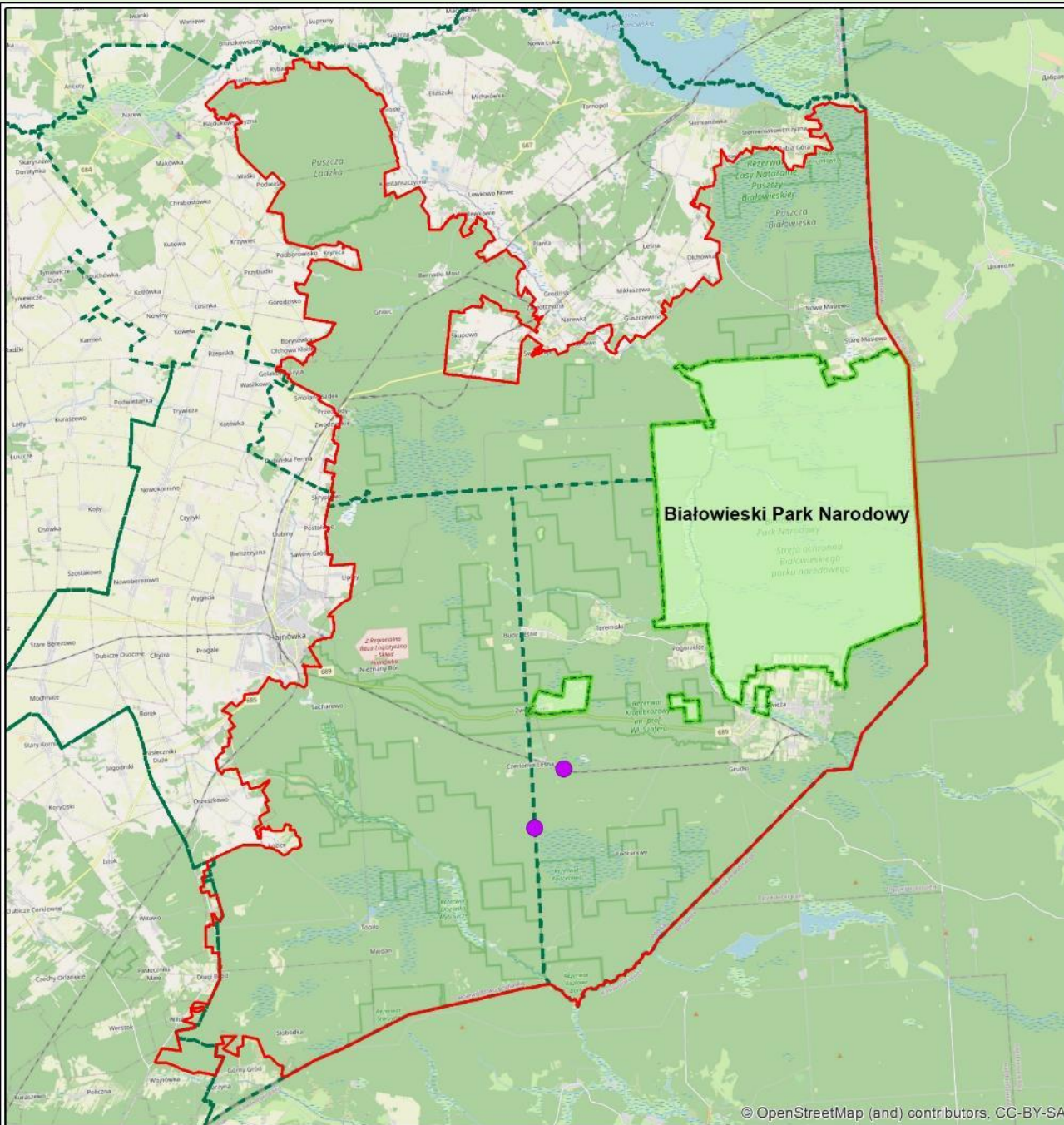


## Liczba stanowisk gatunku w obszarze Natura 2000 poza Białowieskim PN – 2

### W granicach Białowieskiego PN - 1

### Aktualna ocena przedmiotu ochrony w obszarze

Parametr	Ocena	Ocena ogólna
Populacja	U2	U2
Siedlisko gatunku	U2	
Perspektywy ochrony	U2	



## Rozmieszczenie stanowisk sasanki otwartej *Pulsatilla patens*

- Białowiecki Park Narodowy
- granica obszaru Natura 2000  
Puszcza Białowieża
- granice nadleśnictw
- 1477, sasanka otwarta, *Pulsatilla patens*





## Wskaźniki właściwego stanu ochrony przedmiotu ochrony (PMŚ)

- 1) Liczebność: > 20 os. i nie mniejsza niż w poprzednim okresie monitoringowym;
- 2) Liczba (%) osobników generatywnych: > 60% populacji;
- 3) Średnia liczba kwiatów w kępie generatywnej: > 2 kwiaty;
- 4) Liczba siewek: kilka lub więcej siewek;
- 5) Stan zdrowotny: <5% populacji ma deformacje, choroby i pasożyty;
- 6) Powierzchnia potencjalnego siedliska: > 0,1 ha i nie mniejsza niż w poprzednim okresie monitoringowym;
- 7) Powierzchnia zajętego siedliska: > 0,01 ha i nie mniejsza niż w poprzednim okresie monitoringowym;
- 8) Ocienienie: spośród warstw a i c tylko jedna > 50% (ale nie więcej niż 60% w przypadku warstwy a i 75% w przypadku warstwy c) oraz warstwa b < 15%;
- 9) Zwarcie drzew i krzewów: suma zwarć warstw a i b wynosi < 65%;
- 10) Wysokość runi/ runa: < 20 cm;
- 11) Obecność świerka ew. innych ekspansywnych gatunków drzewiastych: suma zwarcia tych gatunków, łącznie dla wszystkich warstw wynosi < 25 %;
- 12) Gatunki ekspansywne: pokrywają < 10% powierzchni;
- 13) Gatunki obce, inwazyjne: brak w obrębie stanowiska i w bezpośrednim sąsiedztwie;
- 14) Oświetlenie stanowiska: z góry i z boku;
- 15) Miejsca do kiełkowania: > 10% powierzchni;

## Cele ochrony

Cele ochrony	
Populacja	
Liczebność	Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny U2 – co najmniej 4 osobniki na jednym stanowisku gatunku
*Liczba (%) osobników generatywnych	Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny FV - >60% populacji na jednym stanowisku gatunku
Średnia liczba kwiatów w kępie generatywnej	Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny U2 - średnio 1 kwiat w kępie na jednym stanowisku gatunku
Liczba siewek	Poprawa wskaźnika do poziomu oceny U1 – pojedyncze siewki na jednym stanowisku gatunku
Stan zdrowotny	Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny FV - brak deformacji, chorób, pasożytów w obrębie populacji

\*wskaźnik kardynalny

## Cele ochrony

Cele ochrony	
Siedlisko	
Powierzchnia potencjalnego siedliska	Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny FV - > 0,1 ha i nie mniejsza niż w poprzednim okresie monitoringowym na dwóch stanowiskach gatunku
Powierzchnia zajętego siedliska	Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny FV - > 0,01 ha i nie mniejsza niż w poprzednim okresie monitoringowym na dwóch stanowiskach gatunku
*Ocienienie	Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny FV - spośród warstw a i c tylko jedna > 50% (ale nie więcej niż 60% w przypadku warstwy a i 75% w przypadku warstwy c) oraz warstwa b < 15% na dwóch stanowiskach gatunku
Zwarcie drzew i krzewów	Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny FV - suma zwarć warstw a i b wynosi < 65% na dwóch stanowiskach gatunku
Wysokość runi lub runa	Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny FV - < 20 cm na dwóch stanowiskach gatunku
*Obecność świerka ew. innych ekspansywnych gatunków drzewiastych	Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny FV - suma zwarcia tych gatunków, łącznie dla wszystkich warstw wynosi < 25% na dwóch stanowiskach gatunku
*Gatunki ekspansywne	Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny FV – gatunki ekspansywne pokrywają < 10% powierzchni na dwóch stanowiskach gatunku
Gatunki obce, inwazyjne	Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny FV - brak gatunków obcych, inwazyjnych w obrębie stanowiska i w bezpośrednim sąsiedztwie na dwóch stanowiskach gatunku
Oświetlenie stanowiska	Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny FV – oświetlenie z góry i z boku na dwóch stanowiskach gatunku
Miejsca do kiełkowania	Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny FV – >25% powierzchni na dwóch stanowiskach gatunku

## Identyfikacja zagrożeń

### Zagrożenia istniejące

K02.01 Zmiana składu gatunkowego (sukcesja)	Rozwijająca się warstwa krzewów i nalotu drzew powoli ogranicza dostęp światła dla <i>Pulsatilla patens</i> .
K04.01 Konkurencja	Silniejsze konkurencyjne gatunki (młode krzewy i drzewa oraz ekspansywne byliny) ograniczają możliwość wzrostu <i>Pulsatilla patens</i> .
M01.02 Susze i zmniejszenie opadów	Na skutek coraz częściej występujących długotrwałych susz (w tym zmniejszonych opadów śniegu zimą) dochodzi do powolnej, niekorzystnej dla gatunku zmiany warunków siedliskowych.

### Zagrożenia potencjalne

I01 Obce gatunki inwazyjne	Istnieje ryzyko wkroczenia w płaty siedliska gatunków inwazyjnych, które będą ograniczały rozwój sasanki otwartej
----------------------------	---

## **Warunki utrzymania lub odtworzenia właściwego stanu ochrony przedmiotu ochrony**

### **Warunki odnoszące się do innych form ochrony przyrody, pokrywających się z Obszarem Natura 2000**

Dokumenty planistyczne dla innych form ochrony przyrody (park narodowy, rezerваты przyrody) uwzględniają warunki utrzymania lub odtworzenia właściwego stanu ochrony Obszaru Natura 2000 oraz spójności sieci Natura 2000 określone w niniejszym planie ochrony

### **Warunki odnoszące się do zagospodarowania przestrzennego**

Brak oddziaływań

### **Warunki odnoszące się do gospodarowania wodami**

Brak oddziaływań

### **Warunki odnoszące się do gospodarki rolnej, leśnej i rybackiej**

Gospodarka rolna – zachowanie właściwych warunków edaficznych i siedliskowych (poprzez koszenie runa i karczowanie krzewów)  
Gospodarka leśna i rybacka nie dotyczy siedliska.

### **Warunki odnoszące się do śródlądowych wód powierzchniowych płynących, w których powinna być zachowana lub odtworzona możliwość wędrówki ryb i innych organizmów wodnych**

Brak oddziaływań

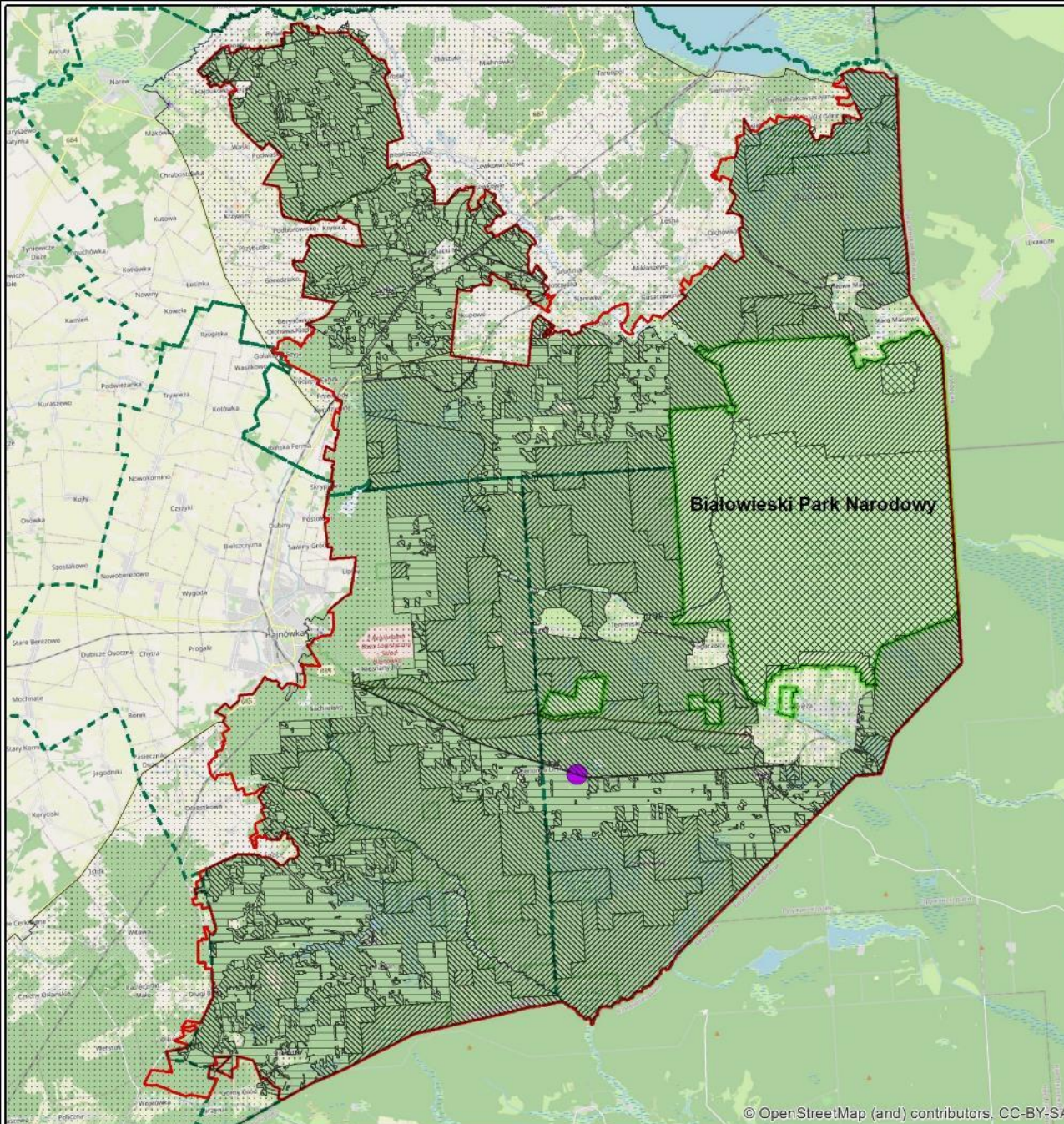


## Określenie działań ochronnych

Działanie ochronne	Rodzaj, sposób wykonania i zakres działania	Lokalizacja działania	Termin oraz częstotliwość realizacji	Podmiot odpowiedzialny za działanie
Restytucja* gatunku	Wprowadzenie programu restytucji gatunku na obszarze	Miejsce zgodnie mapą i warstwą shp.		Właściciel/zarządca gruntu na podstawie umowy zawartej z organem sprawującym nadzór nad obszarem Natura 2000
Wycinanie drzew i krzewów	Wycinanie drzew i krzewów (przeciwdziałanie sukcesji)	Miejsce zgodnie mapą i warstwą shp.	Termin-jesień po zakończeniu wegetacji (październik, listopad)	Właściciel/ zarządca gruntu na podstawie umowy zawartej z organem sprawującym nadzór nad obszarem Natura 2000
Koszenie	Koszenie runa zielnego	Miejsce zgodnie mapą i warstwą shp.	Termin-jesień po zakończeniu wegetacji (październik, listopad)	Właściciel/ zarządca gruntu na podstawie umowy zawartej z organem sprawującym nadzór nad obszarem Natura 2000

\*Możliwości i warunki odtworzenia gatunku na historycznych stanowiskach

## Planowane działania ochronne dla sasanki otwartej *Pulsatilla patens*





- Białowieży Park Narodowy
- granica obszaru Natura 2000 Puszcza Białowieża
- granice nadleśnictw
- strefy UNESCO**
  - 1-ochrona ścisła
  - 2-ochrona czynna I
  - 3-ochrona czynna II
  - 4-ochrona aktywna
  - strefa buforowa
- Działania ochronne**
  - wyciąnianie drzew i krzewów, koszenie





## Planowane działania ochronne dla sasanki otwartej *Pulsatilla patens*

 granica obszaru Natura 2000 Puszcza Białowieża


 granice nadleśnictw

### strefy UNESCO

 3-ochrona czynna II

 4-ochrona aktywna

### Stanowisko gatunku

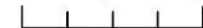
 Sasanka otwarta

### Działanie ochronne

 wycinanie drzew i krzewów, koszenie



0 0,05 0,1 km



## Określenie sposobu monitoringu stanu ochrony

Prowadzenie badań monitoringowych co 5 lat na wskazanych stanowiskach gatunku (na 1 stanowisku), zgodnie z metodyką PMŚ GIOŚ.

## Ustalenie sposobu monitoringu realizacji działań ochronnych oraz ich skutków

Monitorowane działanie	Wskaźnik monitoringu	Lokalizacja	Sposób/metoda/zakres monitoringu	Częstotliwość zbierania informacji
Restytucja gatunku		Cały obszar		
Wycinanie drzew i krzewów	Zwarcie drzew i krzewów. Oświetlenie stanowiska	1 stanowisko	Zgodnie z PMŚ	W każdym roku po zabiegu ochronnym
Koszenie	Wysokość runa. Gatunki ekspansywne i obce. Miejsce do kiełkowania	1 stanowisko	Zgodnie z PMŚ	W każdym roku po zabiegu ochronnym

## Informacja o potrzebie lub braku aktualizacji SDF

Ocena	Wielkość populacji Min-Max	Populacja	Stan zachowania	Izolacja	Ocena ogólna
Wg obowiązującego SDF	-	C	B	C	C
Proponowana zmiana na podstawie aktualnej wiedzy	0-4	C	C	C	C



## **Wskazania do dokumentów planistycznych**

Brak ustaleń mających wpływ na przedmiot ochrony

1437 leniec bezpodkwiatkowy  
*Thesium ebracteatum*



Liczba stanowisk gatunku w obszarze Natura  
2000 poza Białowieskim PN – 15\*

Liczba stanowisk w Białowieskim PN - 1


Parametr	Ocena	Ocena ogólna
Populacja	FV	U1
Siedlisko gatunku	U1	
Perspektywy ochrony	U1	

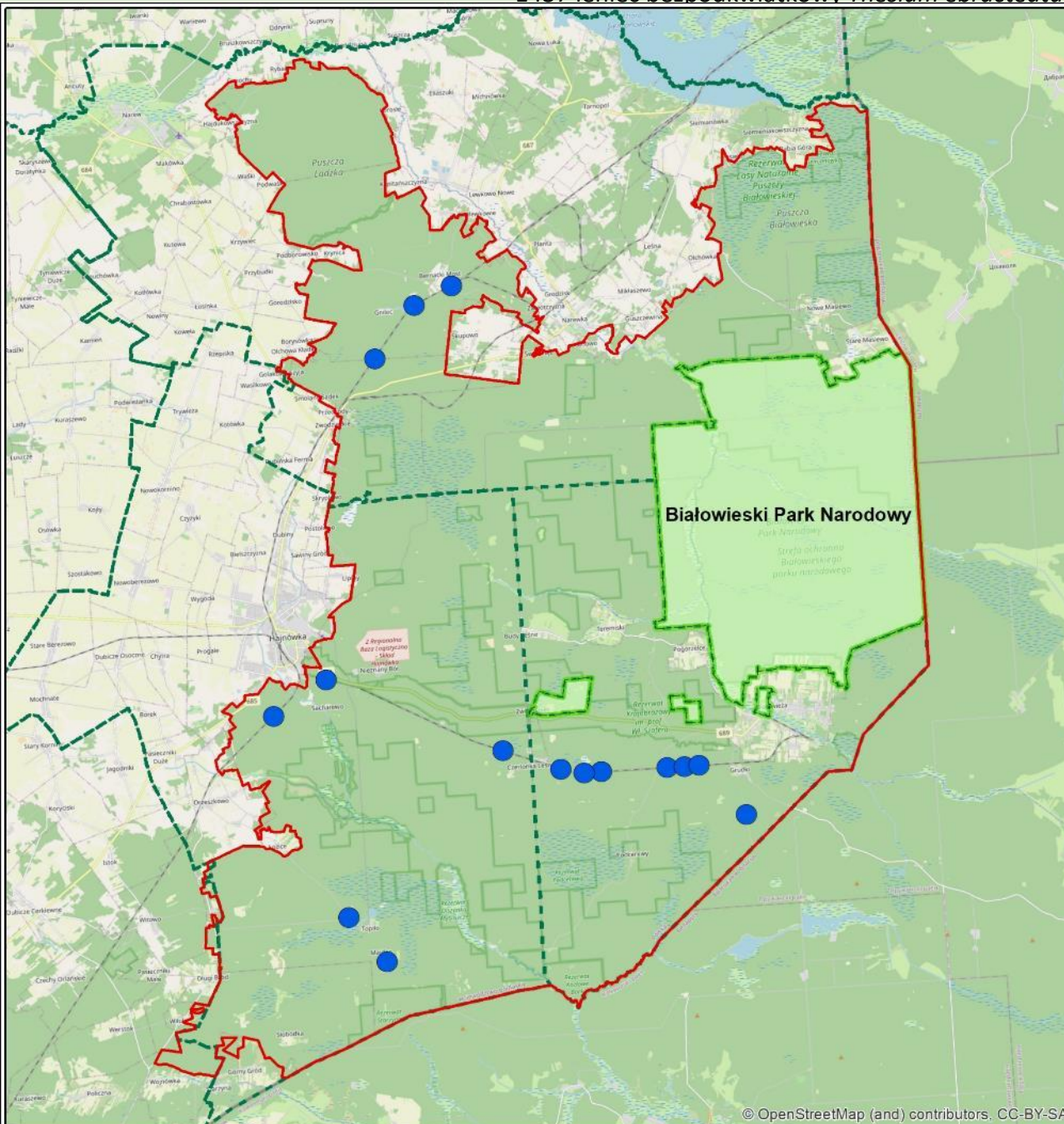
\* z racji na ciągłość arealu występowanie gatunku określenie stanowiska jest umowne

## Rozmieszczenie stanowisk leńca bezpodkwiatkowego *Thesium ebracteatum*

-  Białowiecki Park Narodowy
-  granica obszaru Natura 2000 Puszcza Białowieża
-  granice nadleśnictw

### Gatunek

-  1437, leniec bezpodkwiatkowy, *Thesium ebracteatum*



## Wskaźniki właściwego stanu ochrony przedmiotu ochrony (PMŚ)

- 1) Liczebność: >50 i nie mniejsza niż 75% w poprzednim okresie monitoringowym
- 2) Liczba (%) osobników generatywnych: >25% populacji
- 3) Stan zdrowotny: <5% populacji ma deformacje, choroby i pasożyty
- 4) Powierzchnia potencjalnego siedliska: >0,05 ha i nie mniejsza niż w poprzednim okresie monitoringowym
- 5) Powierzchnia zajętego siedliska: >0,01 ha i nie mniejsza niż w poprzednim okresie monitoringowym
- 6) Zwarcie drzew i krzewów: suma zwarcia warstwy a i b wynosi <60%
- 7) Ocienienie: Spośród warstwy a i c tylko jedna >50% (ale nie więcej niż 60% w przypadku warstwy a i 80% w przypadku warstwy c) oraz warstwa b <15%
- 8) Wysokość runi/runa: <25 cm
- 9) Gatunki ekspansywne: pokrywają <10% powierzchni
- 10) Gatunki obce, inwazyjne: brak w obrębie stanowiska i w bezpośrednim sąsiedztwie
- 11) Wojłok (warstwa nierozłożonej materii organicznej): <0,5 cm
- 12) Miejsca do kiełkowania: >5% powierzchni



## Cele ochrony

Cele ochrony	
Populacja	
Liczebność	Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny FV >50 - na ok 90% stanowisk gatunku
Liczba (%) osobników generatywnych	Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny FV - >25% populacji na ok 70% stanowisk gatunku; Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny U1 – 10-25% populacji na ok 5% stanowisk gatunku
Stan zdrowotny	Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny FV - <5% populacji ma deformację, choroby i pasożyty na ok 90% stanowisk gatunku; Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny U1 – 5-25% populacji ma deformację, choroby i pasożyty na ok. 5% stanowisk gatunku
Siedlisko	
Powierzchnia potencjalnego siedliska	Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny FV - >0,05 ha i nie mniejsza niż w poprzednim okresie monitoringowym na 100% stanowisk gatunku
Powierzchnia zajętego siedliska	Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny FV - >0,01 ha i nie mniejsza niż w poprzednim okresie monitoringowym na ok 80% stanowisk gatunku; Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny U1 – 0,0002-0,01 ha lub/i mniejsza niż w poprzednim okresie monitoringowym na ok 20% stanowiska gatunku
Zwarcie drzew i krzewów	Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny FV - suma zwarców warstw a i b wynosi <60% na 100% stanowisk gatunku
*Ocienienie	Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny FV - jedna z warstw a i c >50% (ale nie więcej niż 60% warstwa a i 80% w przypadku warstwy c) oraz warstwa b<15% na ok 45% stanowisk gatunku; Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny U1 – warstwa a<65% lub warstwa b<30% lub warstwa c<85% na ok 30% stanowisk gatunku

## Cele ochrony

Cele ochrony	
Siedlisko	
*Wysokość runi lub runa	Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny FV - <25 cm na ok 60% stanowisk gatunku; Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny U1 – 25-35 cm na ok 25% stanowisk gatunku
*Gatunki ekspansywne	Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny FV - pokrywają <10% powierzchni na ok 50% stanowisk gatunku; Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny U1 – pokrywają 10-25% powierzchni i/lub jeden gatunek pokrywa 40-60% powierzchni na ok 30% stanowisk gatunku
Gatunki obce, inwazyjne	Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny FV - brak w obrębie stanowiska i w bezpośrednim sąsiedztwie na ok 50% stanowisk gatunku; Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny U1 – <5% i/lub obecne w sąsiedztwie na ok 45% stanowisk gatunku
Wojłok (warstwa nierozłożonej materii organicznej)	Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny FV - <0,5 cm na ok 80% stanowisk gatunku; Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny U1 – 0,5-1,5 cm na ok 20% stanowisk gatunku
Miejsca do kiełkowania	Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny FV - >5% powierzchni - na ok 60% stanowisk gatunku; Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny U1 – 2-5% powierzchni - na ok 10% stanowisk gatunku

\*wskaźnik kardynalny

## Identyfikacja zagrożeń

### Zagrożenia istniejące

I01 Obce gatunki inwazyjne	W obrębie stanowisk gatunku obecne gatunki inwazyjne np. <i>Conyza canadensis</i>
I02 Problematiczne gatunki rodzime	Wkraczanie gatunków ekspansywnych np. <i>Calamagrostis epigejos</i>
K02.01 Zmiana składu gatunkowego (sukcesja)	Wkraczanie drzew i krzewów i zacinienie
K02.02 Nagromadzenie materii organicznej	Na stanowisku zalega warstwa nierozłożonej materii organicznej, która ogranicza rekrutację siewek leńca bezpodkwiatkowego
K04.01 Konkurencja	Rozwój krzewów i nalotu drzew oraz ekspansywnych bylin powoduje pogorszenie warunków siedliskowych dla słabo konkurencyjnego leńca bezpodkwiatkowego

## Identyfikacja zagrożeń

### Zagrożenia potencjalne

A07 Stosowanie biocydów	Istnieje ryzyko stosowania środków chwastobójczych na obrzeżach linii kolejowej – zastosowanie herbicydów spowoduje zanik gatunku
I01 Obce gatunki inwazyjne	Istnieje ryzyko wkroczenia w płaty siedliska gatunków inwazyjnych, które będą ograniczały rozwój leńca bezpodkwiatkowego
K02.01 Zmiana składu gatunkowego (sukcesja)	W przypadku zaniechania koszenia mogą wkraczać drzewa i krzewy

## Warunki utrzymania lub odtworzenia właściwego stanu ochrony przedmiotu ochrony

### Warunki odnoszące się do innych form ochrony przyrody, pokrywających się z Obszarem Natura 2000

Dokumenty planistyczne dla innych form ochrony przyrody (park narodowy, rezerваты przyrody) uwzględniają warunki utrzymania lub odtworzenia właściwego stanu ochrony Obszaru Natura 2000 oraz spójności sieci Natura 2000 określone w niniejszym planie ochrony

### Warunki odnoszące się do zagospodarowania przestrzennego

Brak oddziaływań

### Warunki odnoszące się do gospodarowania wodami

Brak oddziaływań

### Warunki odnoszące się do gospodarki rolnej, leśnej i rybackiej

Gospodarka rolna – zachowanie właściwych warunków edaficznych i siedliskowych (poprzez koszenie runa i karczowanie krzewów).

Gospodarka leśna i rybacka nie dotyczy siedliska.

### Warunki odnoszące się do śródlądowych wód powierzchniowych płynących, w których powinna być zachowana lub odtworzona możliwość wędrówki ryb i innych organizmów wodnych

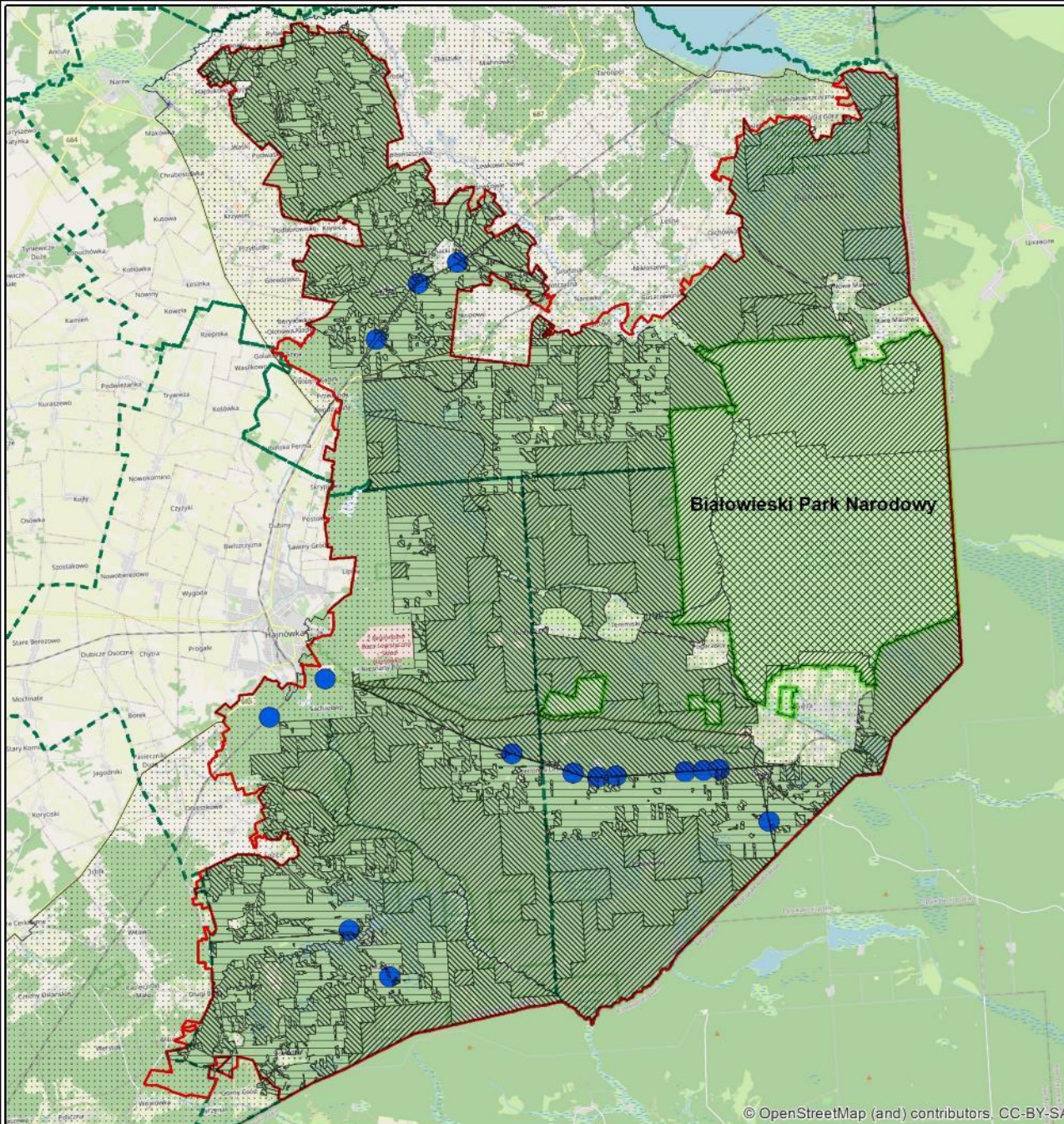
Brak oddziaływań





## Określenie działań ochronnych

Działanie ochronne	Rodzaj, sposób wykonania i zakres działania	Lokalizacja działania	Termin oraz częstotliwość realizacji	Podmiot odpowiedzialny za działanie
Koszenie runa	Koszenie wysokie 5 cm.	Miejsce zgodnie mapą i warstwą shp.	Od połowy września, w każdym roku.	Właściciel/zarządca gruntu na podstawie umowy zawartej z organem sprawującym nadzór nad obszarem Natura 2000
Wycinanie drzew i krzewów	Wycinanie drzew i krzewów (przeciwdziałanie sukcesji)	Miejsce zgodnie mapą i warstwą shp.	Termin-jesień po zakończeniu wegetacji (październik, listopad).	Właściciel/ zarządca gruntu na podstawie umowy zawartej z organem sprawującym nadzór nad obszarem Natura 2000

## Planowane działania ochronne dla leńca bezpodkwiatkowego *Thesium ebracteatum*

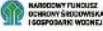


-  Białowieży Park Narodowy
-  granica obszaru Natura 2000 Puszcza Białowieża
-  granice nadleśnictw
- strefy UNESCO**
-  1-ochrona ścisła
-  2-ochrona czynna I
-  3-ochrona czynna II
-  4-ochrona aktywna
-  strefa buforowa
- Działania ochronne**
-  Koszenie runa, wycinanie drzew i krzewów











# 1437 leniec bezpodkwiatkowy *Thesium ebracteatum*



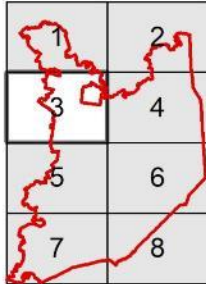
## strefy UNESCO

-  1-ochrona ścisła
-  2-ochrona czynna I
-  3-ochrona czynna II
-  4-ochrona aktywna
-  strefa buforowa

## Działania ochronne

-  Koszenie runa, wycinanie drzew i krzewów

## Układ arkuszy



0 0,5 1 km



2024




# 1437 leniec bezpodkwiatkowy *Thesium ebracteatum*

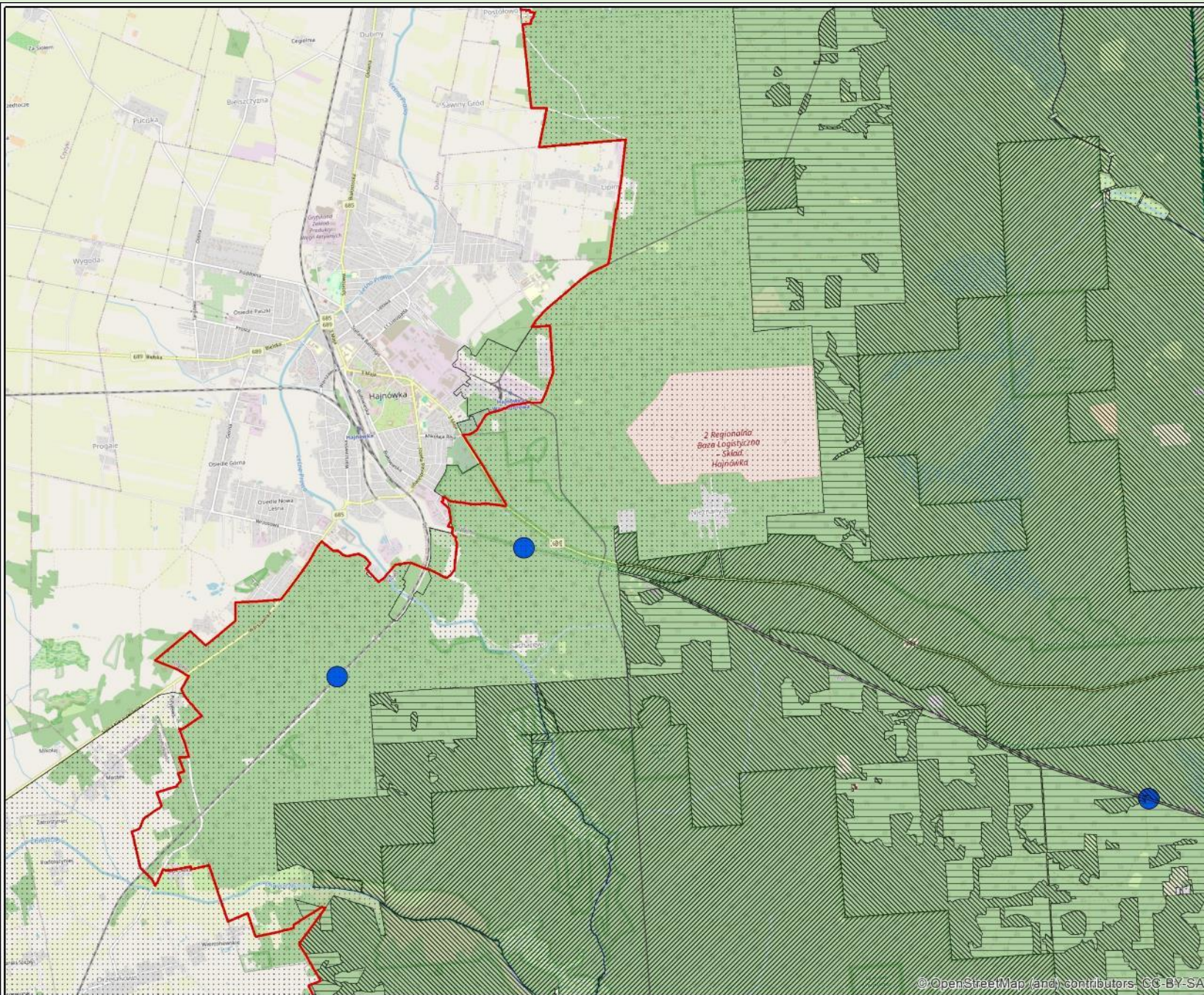


## strefy UNESCO

-  1-ochrona ścisła
-  2-ochrona czynna I
-  3-ochrona czynna II
-  4-ochrona aktywna
-  strefa buforowa

## Działania ochronne

-  Koszenie runa, wycinanie drzew i krzewów



## Układ arkuszy



0 0,5 1 km




2024






### strefy UNESCO

-  1-ochrona ścisła
-  2-ochrona czynna I
-  3-ochrona czynna II
-  4-ochrona aktywna
-  strefa buforowa

### Działania ochronne

-  Koszenie runa, wycinanie drzew i krzewów

Białowiecki Park Narodowy

### Układ arkuszy



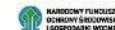
0 0,5 1 km



2024




# 1437 leniec bezpodkwiatkowy *Thesium ebracteatum*



## strefy UNESCO

-  1-ochrona ścisła
-  2-ochrona czynna I
-  3-ochrona czynna II
-  4-ochrona aktywna
-  strefa buforowa

## Działania ochronne

-  Koszenie runa, wycinanie drzew i krzewów

## Układ arkuszy



0 0,5 1 km

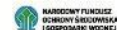


www.uslugi-ekologiczne.pl

2024




# 1437 leniec bezpodkwiatkowy *Thesium ebracteatum*



## strefy UNESCO

-  1-ochrona ścisła
-  2-ochrona czynna I
-  3-ochrona czynna II
-  4-ochrona aktywna
-  strefa buforowa

## Działania ochronne

-  Koszenie runa, wycinanie drzew i krzewów

## Układ arkuszy



0 0,5 1 km



2024

## **Określenie sposobu monitoringu stanu ochrony**

Prowadzenie badań monitoringowych co 5 lat na wskazanych stanowiskach gatunku (co najmniej na 5 stanowiskach), zgodnie z metodyką PMŚ GIOŚ.

## Ustalenie sposobu monitoringu realizacji działań ochronnych oraz ich skutków

Monitorowane działanie	Wskaźnik monitoringu	Lokalizacja	Sposób/metoda/zakres monitoringu	Częstotliwość zbierania informacji
Koszenie runa	Zgodnie z monitoringiem stanu PMŚ/GIOŚ	Co najmniej 5 stanowisk	Ocena szacunkowa	W następnym roku po wykonaniu działania
Usuwanie drzew i krzewów	Ekspansja krzewów i podrostu drzew	5 stanowisk	Ocena szacunkowa stopnia zwarcia krzewów. W przypadku powierzchni karczowanych sprawdzenie poprawności działania (brak pniaków na powierzchni)	W następnym roku po wykonaniu działania

## Informacja o potrzebie lub braku aktualizacji SDF

Ocena	Wielkość populacji Min-Max	Populacja	Stan zachowania	Izolacja	Ocena ogólna
Wg obowiązującego SDF	10294-10294	B	B	C	B
Proponowana zmiana na podstawie aktualnej wiedzy	10294-10294	B	B	C	B



## **Wskazania do dokumentów planistycznych**

Brak ustaleń mających wpływ na przedmiot ochrony

1939 rzepik szczeciniasty *Agrimonia pilosa*

## Ogólne omówienie badań:

- wykonano kwerendę danych (PZO 2011, 2018 – 2019\*, Wołkowycki i Wołkowycki 2010)
- prace terenowe prowadzono w trakcie 2 sezonów wegetacyjnych (2023 – 2024);
- pełny zakres prac inwentaryzacyjnych na terenie obszaru Natura 2000 Puszcza Białowieska na gruntach Skarbu Państwa Lasy Państwowe z wyłączeniem powierzchni Białowieskiego Parku Narodowego (zgodnie z metodyką PMŚ GIOŚ); poza gruntami w zarządzie PGL LP wykonano wyłącznie uzupełniające badania terenowe dla próby reprezentatywnej (weryfikacja dostępnych danych w zakresie stanu zachowania gatunku).

\*Wykonanie inwentaryzacji przyrodniczej mającej na celu uzupełnienie stanu wiedzy o przedmiotach ochrony i uwarunkowaniach ich ochrony w obszarze Natura 2000 Puszcza Białowieska PLC200004, z wyłączeniem gruntów Skarbu Państwa Lasy Państwowe oraz z wyłączeniem Białowieskiego Parku Narodowego. Inwentaryzacja wykonana na zlecenie RDOŚ w Białymstoku, w ramach projektu POIŚ pn. „Inwentaryzacja cennych siedlisk przyrodniczych kraju, gatunków występujących w ich obrębie oraz stworzenie Banku Danych o Zasobach Przyrodniczych”. Termin wykonania: lata 2018-2019.

## **Aktualna ocena przedmiotu ochrony w obszarze**

- W 2023 roku zweryfikowano dane zawarte w opracowaniach przekazanych przez RDOŚ pod potrzeby planu ochrony Puszczy Białowieskiej, dla których były prowadzone prace terenowe. Zweryfikowano w terenie znane, historyczne stanowiska (7 lokalizacji). Wykorzystano informacje geoprzestrzenne zawarte w PZO 2015. Nie potwierdzono gatunku w późniejszych opracowaniach (Inwentaryzacja przyr. RDOŚ 2018-2019).
- Niestety od wielu lat gatunek nie był potwierdzony na tym obszarze. Na 4 dawnych stanowiskach obecnie stwierdzono powierzchnie klęskowe; na 1 stanowisku zwarty młodnik (90% zwarcia na dawnej powierzchni klęskowej); na dwóch powierzchniach zdegradowany grąd z udziałem sosny i gatunków borowych.
- Gatunek występuje na terenie Białowieskiego Parku Narodowego (4 stanowiska), który nie był objęty inwentaryzacją.

## **Cele ochrony**

Brak, nie potwierdzono gatunku na przedmiotowym obszarze

## **Identyfikacja zagrożeń**

Brak, nie potwierdzono gatunku na przedmiotowym obszarze

**Warunki utrzymania lub odtworzenia właściwego stanu ochrony przedmiotu ochrony**

Brak, nie potwierdzono gatunku na przedmiotowym obszarze

## **Określenie działań ochronnych**

Brak, nie potwierdzono gatunku na przedmiotowym obszarze

## **Określenie sposobu monitoringu stanu ochrony**

Brak, nie potwierdzono gatunku na przedmiotowym obszarze

## **Ustalenie sposobu monitoringu realizacji działań ochronnych oraz ich skutków**

Brak, nie potwierdzono gatunku na przedmiotowym obszarze

## **Wskazania do dokumentów planistycznych**

Brak ustaleń mających wpływ na przedmiot ochrony



## Informacja o potrzebie lub braku aktualizacji SDF

Ocena	Wielkość populacji Min-Max	Populacja	Stan zachowania	Izolacja	Ocena ogólna
Wg obowiązującego SDF	-	C	B	C	A
Proponowana zmiana na podstawie aktualnej wiedzy	-	C	<b>B</b>	C	<b>A</b>

## **Propozycja korekty zmiany granic**

Brak potrzeby zmiany granic.

# Nieleśne siedliska przyrodnicze Puszczy Białowieskiej



**3150 Starorzecza i naturalne eutroficzne  
zbiorniki wodne ze zbiorowiskami  
z *Nympheion*, *Potamion***



## Ogólne omówienie badań:

- wykonano kwerendę danych (PZO 2011, Inwentaryzacja 2018-2019\*);
- prace terenowe prowadzono w trakcie 2 sezonów wegetacyjnych (2023 – 2024);
- pełny zakres prac inwentaryzacyjnych na terenie obszaru Natura 2000 Puszcza Białowieska, z wyłączeniem powierzchni Białowieskiego Parku Narodowego; prace terenowe prowadzone zgodnie z metodyką PMŚ GIOŚ;
- proponuję się zmianę oceny w SDF z C na D.

\* Wykonanie inwentaryzacji przyrodniczej mającej na celu uzupełnienie stanu wiedzy o przedmiotach ochrony i uwarunkowaniach ich ochrony w obszarze Natura 2000 Puszcza Białowieska PLC200004, z wyłączeniem gruntów Skarbu Państwa Lasy Państwowe oraz z wyłączeniem Białowieskiego Parku Narodowego. Inwentaryzacja wykonana na zlecenie RDOS w Białymstoku, w ramach projektu POIS pn. „Inwentaryzacja cennych siedlisk przyrodniczych kraju, gatunków występujących w ich obrębie oraz stworzenie Banku Danych o Zasobach Przyrodniczych”. Termin wykonania: lata 2018-2019.



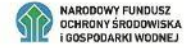
## Powierzchnia siedliska [ha]:

Wg SDF	W granicach Białowieskiego PN	W granicach obszaru Natura 2000 bez arealów w Białowieskim PN - Inwentaryzacja 2023-2024	Łącznie
12,63	-	0,02	0,02

## Aktualna ocena przedmiotu ochrony w obszarze

Wg raportu z inwentaryzacji (2018-2019) cyt.: „Starorzecza wykazane w PZO przestały istnieć, w większości w wyniku renaturalizacji rzeki Narewki, w ramach której starorzecza wykorzystano do odtworzenia dawnego koryta, a w części w wyniku całkowitego zalądowienia. Jedyne zbiornik spełniający kryteria siedliska 3150 to bardzo małe (200m<sup>2</sup>), skrajnie płytke oczko wodne na Polanie Białawieskiej, chociaż i w tym przypadku nie ma pewności co do naturalnego pochodzenia”.

Parametr	Ocena	Ocena ogólna
Powierzchnia siedliska	U2	U2
Specyficzna struktura i funkcje	U1	
Perspektywy ochrony	U2	

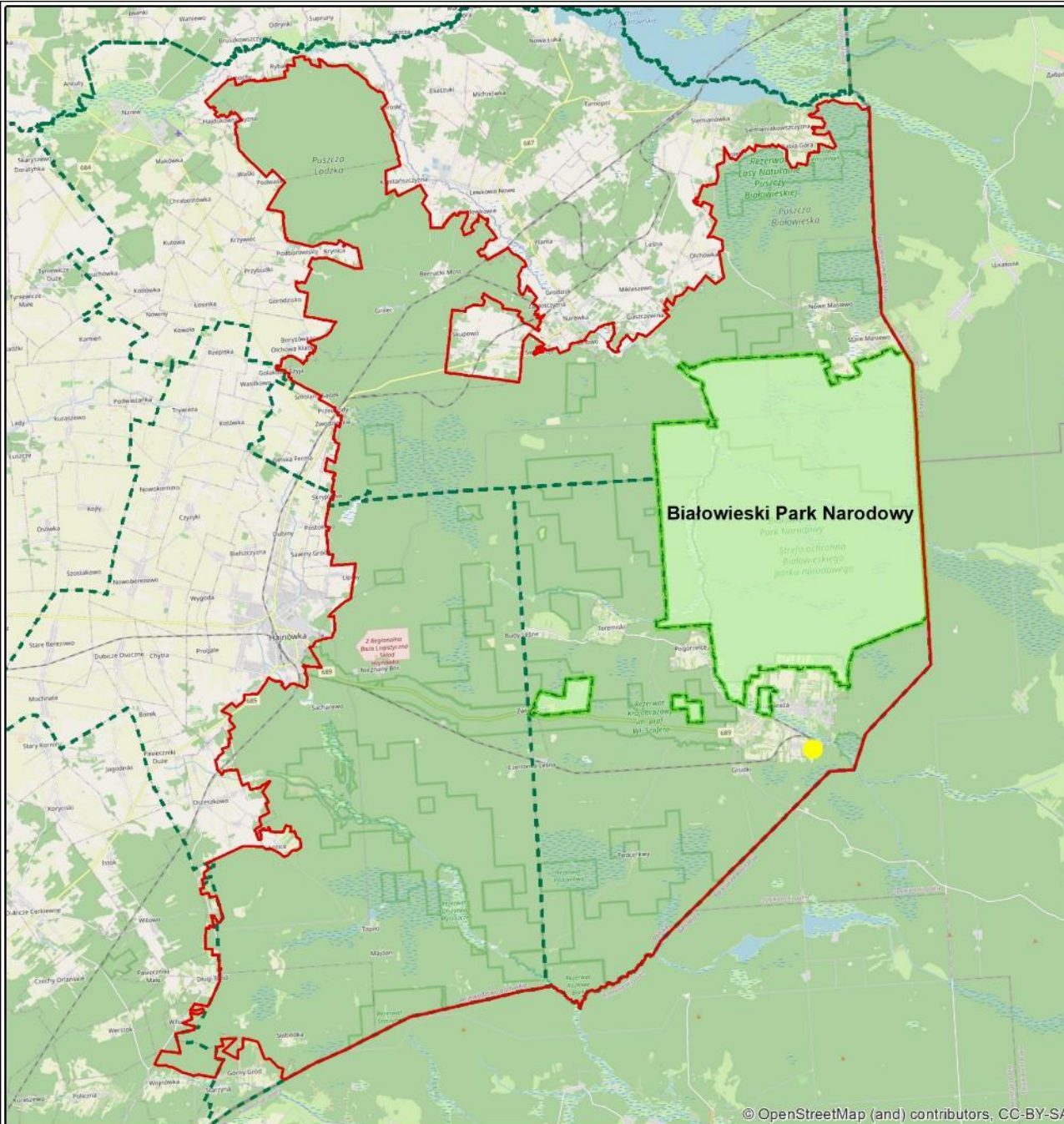


## Rozmieszczenie płatów siedlisk przyrodniczych 3150

- Białowiecki Park Narodowy
- granica obszaru Natura 2000 Puszcza Białowieńska
- granice nadleśnictw

### Potwierdzone płaty siedlisk przyrodniczych

- 3150 Starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z *Nympheion*, *Potamion*



## **Cele ochrony**

Brak z uwagi na proponowaną zmianę oceny przedmiotu ochrony z C na D.

## **Identyfikacja zagrożeń**

Brak z uwagi na proponowaną zmianę oceny przedmiotu ochrony z C na D.

## **Warunki utrzymania lub odtworzenia właściwego stanu ochrony przedmiotu ochrony**

Brak z uwagi na proponowaną zmianę oceny przedmiotu ochrony z C na D.

## **Określenie działań ochronnych**

Brak z uwagi na proponowaną zmianę oceny przedmiotu ochrony z C na D.

## **Określenie sposobu monitoringu stanu ochrony**

Brak z uwagi na proponowaną zmianę oceny przedmiotu ochrony z C na D.

## **Ustalenie sposobu monitoringu realizacji działań ochronnych oraz ich skutków**

Brak z uwagi na proponowaną zmianę oceny przedmiotu ochrony z C na D.

## **Wskazania do dokumentów planistycznych**

Brak z uwagi na proponowaną zmianę oceny przedmiotu ochrony z C na D.



## Propozycja aktualizacji SDF

Ocena	Reprezentatywność	Powierzchnia względna	Ocena stanu zachowania	Ocena ogólna	Powierzchnia
Wg obowiązującego SDF	C	C	C	C	12,63
Proponowana zmiana na podstawie aktualnej wiedzy	D	-	-	-	0,02

Jeśli dany typ siedliska przyrodniczego występuje na opisywanym obszarze w formie nieistotnej dla jego ochrony, tzn. powierzchnia w obszarze jest zaniedbywalna i/lub sposób wykształcenia odbiega znacznie od wzorca syntaksonomicznego, jego reprezentatywność klasyfikujemy jako "D" i wówczas nie poddaje się go dalszym ocenom (nie nadaje się ocen: *powierzchnia względna, stan zachowania i ocena ogólna*).





**\*6230 Górskie i niżowe murawy  
bliźniczkowe (*Nardion* – płaty  
bogate florystycznie)**

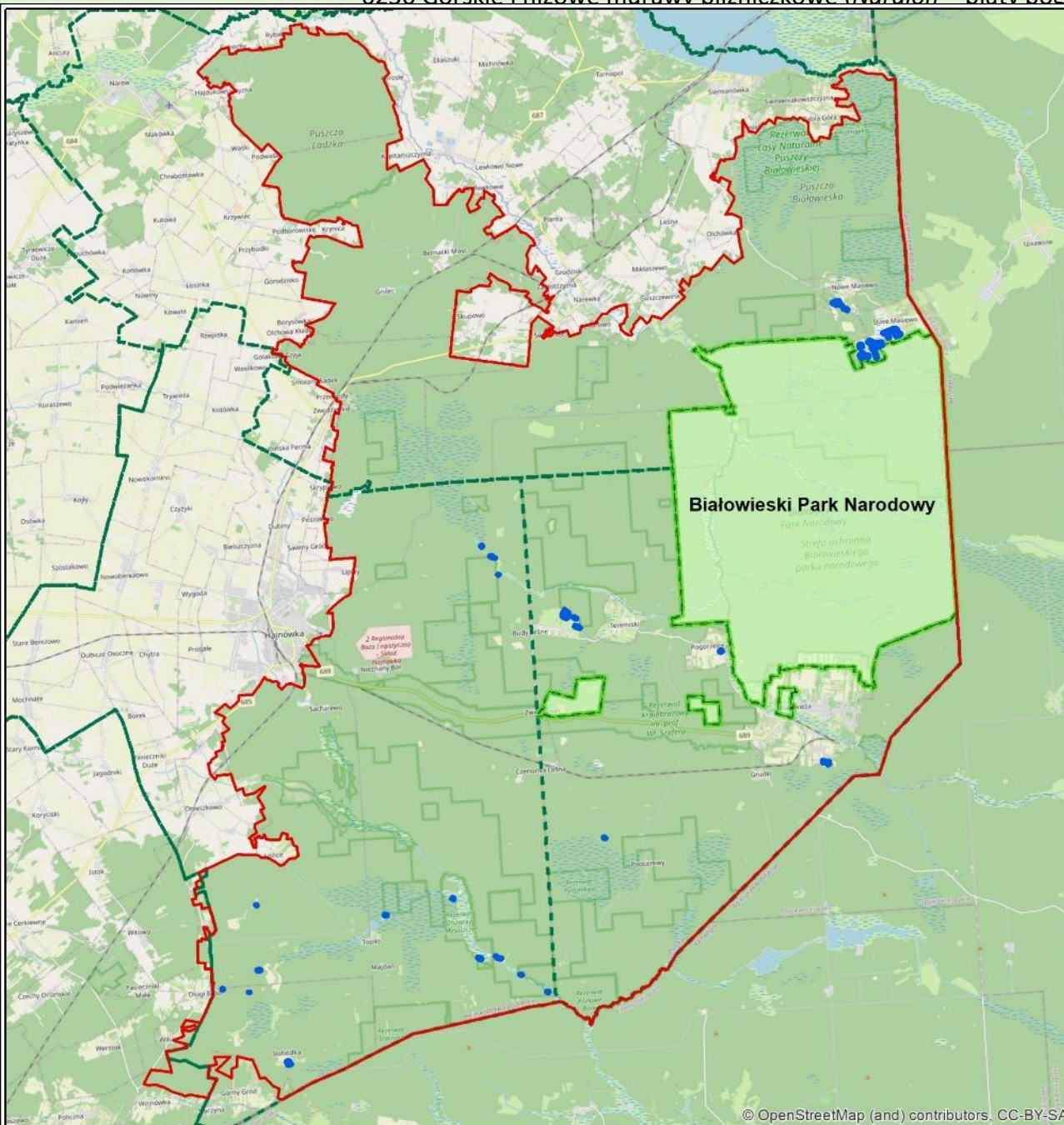


## Powierzchnia siedliska [ha]:

<b>Wg SDF</b>	<b>W granicach Białowieskiego PN</b>	<b>W granicach obszaru Natura 2000 bez areału w Białowieskim PN - Inwentaryzacja 2023-2024</b>	<b>Łącznie</b>
132,61	0,57	25,07	25,64

## Rozmieszczenie płatów siedlisk przyrodniczych 6230

-  Białowiecki Park Narodowy
-  granica obszaru Natura 2000 Puszcza Białowieńska
-  granice nadleśnictw
- Siedlisko**
-  6230 Górskie i niżowe murawy bliźniczkowe (Nardion – płaty bogate florystycznie)\*



0 3 6 km



## Aktualna ocena przedmiotu ochrony w obszarze

Parametr	Ocena	Ocena ogólna
Powierzchnia siedliska	FV	U1
Specyficzna struktura i funkcje	U1	
Perspektywy ochrony	U1	

## Wskaźniki właściwego stanu ochrony przedmiotu ochrony (PMŚ)

- 1) Powierzchnia siedliska na stanowisku: nie podlega zmianom lub zwiększa się
- 2) Gatunki charakterystyczne: >6 gatunków charakterystycznych i wyróżniających
- 3) Gatunki dominujące: % pokrycia bliźniczki psiej trawki *Nardus stricta* w transekcji >50% lub współpanują gatunki charakterystyczne i wyróżniające dla rzędu *Nardetalia*
- 4) Bogactwo gatunkowe: >25 gat./25 m<sup>2</sup>
- 5) Obce gatunki inwazyjne: Brak
- 6) Rodzime gatunki ekspansywne roślin zielnych: łączne pokrycie gat. ekspansywnych <20%
- 7) Ekspansja krzewów i podrostu drzew: pokrycie warstwy B w transekcji <10-25% (w zależności od tego, jakie to gatunki)
- 8) Eutrofizacja: Brak oznak, ew. przyczyną wzrostu żyzności siedliska jest wyłącznie naturalna sukcesja a pokrycie gatunków w nitrofilnych nieznaczne
- 9) Struktura przestrzenna płatów siedliska: płaty siedliska zwarte i rozległe, albo siedlisko z natury drobnopowierzchniowe, lecz wtedy wielkość płatów stabilna

## Cele ochrony

### Cele ochrony

Powierzchnia siedliska	Utrzymanie siedliska na powierzchni co najmniej 25 ha
*Gatunki charakterystyczne	Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny FV – więcej niż 6 gatunki charakterystyczne i wyróżniających dla siedliska, na ok 80 % powierzchni siedliska; Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny U1 - co najmniej 4 gatunki charakterystyczne i wyróżniające dla siedliska, na ok 10 % powierzchni siedliska
Gatunki dominujące	Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny FV - pokrycie bliźniczki psiej trawki <i>Nardus stricta</i> w transekcie >50% lub współpanują gatunki charakterystyczne i wyróżniające dla rzędu <i>Nardetalia</i> , na ok 58% powierzchni siedliska; Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny U1 - pokrycie bliźniczki psiej trawki 30-50% lub występowanie 1-2 gatunków charakterystycznych dla rzędu <i>Nardetalia</i> o pokryciu >25%, na ok 38 % powierzchni siedliska
Bogactwo gatunkowe	Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny FV - występowania >25 gatunków/25m <sup>2</sup> , na ok 88% powierzchni siedliska; Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny U1 – występowanie 10-25 gatunków/25m <sup>2</sup> , na ok 12% powierzchni siedliska
Obce gatunki inwazyjne	Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny FV - brak obcych gatunków inwazyjnych, na 100% powierzchni siedliska
*Rodzime gatunki ekspansywne roślin zielnych	Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny FV - łącznego pokrycia gat. ekspansywnych na poziomie <20%, na ok 68% powierzchni siedliska; Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny U1 - łącznego pokrycia gatunków ekspansywnych na poziomie 20-30%, na ok 21% powierzchni siedliska
*Ekspansja krzewów i podrostu drzew	Utrzymanie bądź poprawa wskaźnika do poziomu oceny FV - pokrycie warstwy B na poziomie <10-25%, na 100% powierzchni siedliska
Eutrofizacja	Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny FV - brak oznak eutrofizacji, pokrycie gatunków nitrofilnych nieznaczne, dla 60% powierzchni siedliska; Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny U1 - zwarcia gatunków nitrofilnych <10%, na ok 10% powierzchni siedliska
*Struktura przestrzenna płatów siedliska	Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny FV - zwarte i rozległe płaty siedliska lub stabilna wielkość płatów w zakresie 83% powierzchni siedliska; Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny U1 - brak płatów skrajnie małych (poniżej 1 ara) i izolowanych, na ok 14% powierzchni siedliska

## Identyfikacja zagrożeń

Zagrożenia istniejące	
A04.03 Zarzucenie pasterstwa, brak wypasu	<p>Brak użytkowania pasterskiego skutkuje negatywnymi zmianami w siedlisku:</p> <ul style="list-style-type: none"><li>• ekspansją gatunków właściwych dla innych siedlisk (leśnych, ziołoroślowych);</li><li>• sukcesją, a w konsekwencji zanikiem siedliska na stanowisku</li></ul>
A11 Inne rodzaje praktyk rolniczych, nie wymienione powyżej	<p>Niewłaściwie wykonywane wykonywane zabiegi rolnicze:</p> <ul style="list-style-type: none"><li>• zbyt rzadkie koszenie, koszenie z pozostawieniem biomasy, częste nawożenie, nawozy sztuczne (zwłaszcza wapnowanie) - skutkuje eutrofizacją, sukcesją co może prowadzić do zmiany składu gatunkowego, wkraczania gatunków siedlisk żyznych i/lub leśnych</li><li>• intensywne koszenie, zwłaszcza bardzo niskie (po samej ziemi), skutkuje zanikiem różnorodności gatunkowej i dominacją <i>Nardus stricta</i></li></ul>
I02 Problematiczne gatunki rodzime	<p>Wkraczanie gatunków ekspansywnych np. <i>Phragmites australis</i>, <i>Deschampsia caespitosa</i>, <i>Hypericum maculatum</i>, <i>Festuca rubra</i> powoduje zmianę składu gatunkowego, ustępowanie gatunków typowych dla siedliska.</p>
K02.01 Zmiana składu gatunkowego (sukcesja)	<p>Sukcesja zmienia charakter siedliska (panujące warunki); wzrasta żyzność siedliska, zmienia się skład gatunkowy roślin, pojawiają się warunki bardziej dogodne dla mezofilnych, wilgociolubnych gatunków łąkowych i ziołoroślowych, a w dalszym etapie drzew oraz krzewów</p>



## Identyfikacja zagrożeń

Zagrożenia potencjalne	
A03.03 Zaniechanie/brak koszenia	Istnieje prawdopodobieństwo zaniechania koszenia płatu; brak koszenia skutkować będzie negatywnymi zmianami w siedlisku, w tym ekspansją gatunków właściwych dla innych siedlisk, sukcesją, a w konsekwencji zanikiem siedliska na stanowisku
A11 Inne rodzaje praktyk rolniczych, nie wymienione powyżej	<ul style="list-style-type: none"><li>• Zbyt rzadkie koszenie,</li><li>• Koszenie z pozostawieniem biomasy,</li><li>• Częste nawożenie,</li><li>• Nawozy sztuczne (zwłaszcza wapnowanie) -</li></ul> skutkuje eutrofizacją, sukcesją co prowadzi do zmiany składu gatunkowego i z czasem zaniku siedliska

## **Warunki utrzymania lub odtworzenia właściwego stanu ochrony przedmiotu ochrony**

### **Warunki odnoszące się do innych form ochrony przyrody, pokrywających się z Obszarem Natura 2000**

Dokumenty planistyczne dla innych form ochrony przyrody (park narodowy, rezerwaty przyrody) uwzględniają warunki utrzymania lub odtworzenia właściwego stanu ochrony Obszaru Natura 2000 oraz spójności sieci Natura 2000 określone w niniejszym planie ochrony.

### **Warunki odnoszące się do zagospodarowania przestrzennego**

Nieprowadzenie innych formy zagospodarowania na powierzchni płatów siedliska w Obszarze Natura 2000.

### **Warunki odnoszące się do gospodarowania wodami**

Nie dotyczy.

### **Warunki odnoszące się do gospodarki rolnej, leśnej i rybackiej**

Nie prowadzenie działań z zakresu gospodarki rolnej – zaorywanie; leśnej - nasadzanie drzew; rybackiej - kopanie stawów.

Zachowanie ekstensywnego sposobu użytkowania.

### **Warunki odnoszące się do śródlądowych wód powierzchniowych płynących, w których powinna być zachowana lub odtworzona możliwość wędrówki ryb i innych organizmów wodnych**

Nie dotyczy.

## Określenie działań ochronnych – zapisy zgodne z PRŚ

Działanie ochronne	Rodzaj, sposób wykonania i zakres działania	Lokalizacja działania	Termin oraz częstotliwość realizacji	Podmiot odpowiedzialny za działanie
Zachowanie siedliska przyrodniczego	<p><b><u>Działanie obligatoryjne</u></b>                      Prowadzenie ekstensywnego użytkowania kośnego, kośno-pastwiskowego lub pastwiskowego</p>	Miejsce zgodnie mapą i warstwą shp.	Działanie ciągłe	Właściciel/ zarządca gruntu
Zachowanie siedliska przyrodniczego poprzez ekstensywne użytkowanie	<p><b><u>Działanie fakultatywne</u></b>                      Wypas zwierzętami gospodarskimi – wskazane owce, kozy. Obsada od 0,3 DJP/ha do 1 DJP/ha, w przypadku koni obsada do 1 DJP/ha. Wypas zwierząt zalecany jest <b>szczególnie</b> na płatach o bardzo dużym zwarcie <i>Nardus stricta</i> lub innych gatunków ekspansywnych. Obowiązkowe wykaszanie niedojadów raz w roku lub raz na 2 lata. W przypadku niedojadów zebranie i usunięcie skoszonej biomasy (w tym zakaz pozostawiania rozdrobnionej biomasy); w terminie do 2 tygodni po pokosie biomasa powinna zostać usunięta z działki rolnej lub ułożona w przyzmy, w tym przyzmy balotowe, stogi lub brogi; w przypadku ułożenia biomasy w przyzmy, w tym przyzmy balotowe, stogi lub brogi powinna ona zostać usunięta z działki rolnej nie później niż do dnia 1 marca kolejnego roku</p>	Miejsce zgodnie mapą i warstwą shp.	Wypas - od 1 maja do 15 października. Wykaszanie niedojadów - od dnia 1 sierpnia do dnia 31 października	Właściciel/zarządca gruntu na podstawie umowy zawartej z organem sprawującym nadzór nad obszarem Natura 2000 albo na podstawie zobowiązania podjętego w związku z korzystaniem z programów wsparcia z tytułu obniżenia dochodowości, a w odniesieniu do gruntów stanowiących własność Skarbu Państwa lub własność jednostek samorządu terytorialnego, zarządca nieruchomości w związku z wykonywaniem obowiązków z zakresu ochrony środowiska na podstawie przepisów prawa albo w przypadku braku tych przepisów na podstawie porozumienia zawartego z organem sprawującym nadzór nad obszarem Natura 2000.

## Określenie działań ochronnych – zapisy zgodne z PRŚ

Działanie ochronne	Rodzaj, sposób wykonania i zakres działania	Lokalizacja działania	Termin oraz częstotliwość realizacji	Podmiot odpowiedzialny za działanie
Zachowanie siedliska przyrodniczego poprzez ekstensywne użytkowanie	<p><b><u>Działanie fakultatywne</u></b></p> <p>Wysokość koszenia ok. 3 cm, połączone ze starannym zebraniem i wywiezieniem siana (w tym zakaz pozostawiania rozdrobnionej biomasy). Skoszoną biomasę należy usuwać z powierzchni tuż po wykonanym zabiegu (w czasie nie dłuższym niż dwa tygodnie od pokosu) lub ułożona w pryzmy, w tym pryzmy balotowe, stogi lub brogi; w przypadku ułożenia biomasy w pryzmy, w tym pryzmy balotowe, stogi lub brogi powinna ona zostać usunięta z działki rolnej nie później niż do dnia 1 marca kolejnego roku. Należy pozostawić nieskoszone fragmenty działki rolnej o powierzchni wynoszącej 15–20% powierzchni tej działki; w dwóch kolejnych pokosach (wykonywanych w odstępie roku lub 2 lat) należy pozostawić inne fragmenty nieskoszone. Dla działek rolnych nieprzekraczających powierzchni 0,5 ha jest dopuszczalne zrezygnowanie z pozostawiania powierzchni nieskoszonych i koszenie co roku całej działki rolnej lub pozostawienie nieskoszonego fragmentu działki rolnej o powierzchni wynoszącej 15–20% powierzchni tej działki.</p>	Miejsce zgodnie mapą i warstwą shp.	Raz w roku. Od 1 sierpnia do 31 października	Właściciel/zarządca gruntu na podstawie umowy zawartej z organem sprawującym nadzór nad obszarem Natura 2000 albo na podstawie zobowiązania podjętego w związku z korzystaniem z programów wsparcia z tytułu obniżenia dochodowości, a w odniesieniu do gruntów stanowiących własność Skarbu Państwa lub własność jednostek samorządu terytorialnego, zarządca nieruchomości w związku z wykonywaniem obowiązków z zakresu ochrony środowiska na podstawie przepisów prawa albo w przypadku braku tych przepisów na podstawie porozumienia zawartego z organem sprawującym nadzór nad obszarem Natura 2000.
Usuwanie drzew i krzewów	(>25% zwarcia w stosunku do areалу zajętego przez dendroflorę) z pozostawieniem luźnego zwarcia pod potrzeby motyli. Na powierzchniach o zaawansowanym stopniu sukcesji prowadzić karczowanie drzew i krzewów (wycinanie poniżej sztyk korzeniowej). Wywóz pozyskanej biomasy poza obszar siedliska.	Miejsce zgodnie mapą i warstwą shp.	Termin-jesień po zakończeniu wegetacji (październik - luty)	Właściciel/ zarządca gruntu na podstawie umowy zawartej z organem sprawującym nadzór nad obszarem Natura 2000



## Określenie działań ochronnych – propozycja ekspercka

Działanie ochronne	Rodzaj, sposób wykonania i zakres działania	Lokalizacja działania	Termin oraz częstotliwość realizacji	Podmiot odpowiedzialny za działanie
Zachowanie siedliska przyrodniczego poprzez ekstensywne użytkowanie	<p style="text-align: center;"><b><u>Działanie fakultatywne</u></b></p> <p>Wysokość koszenia ok. 3 cm, połączone ze starannym zebraniem i wywiezieniem siana (w tym zakaz pozostawiania rozdrobnionej biomasy). Skoszoną biomasę należy usuwać z powierzchni tuż po wykonanym zabiegu (w czasie nie dłuższym niż dwa tygodnie od pokosu) lub ułożona w przyzmy, w tym przyzmy balotowe, stogi lub brogi; w przypadku ułożenia biomasy w przyzmy, w tym przyzmy balotowe, stogi lub brogi powinna ona zostać usunięta z działki rolnej nie później niż do dnia 1 marca kolejnego roku. <b><u>Koszenie należy wykonywać na powierzchni wynoszącej 50% areалу danej działki w danym roku.</u></b></p>	Miejsce zgodnie mapą i warstwą shp.	Raz w roku. Od <b>15 sierpnia</b> do 31 października	Właściciel/zarządca gruntu na podstawie umowy zawartej z organem sprawującym nadzór nad obszarem Natura 2000 albo na podstawie zobowiązania podjętego w związku z korzystaniem z programów wsparcia z tytułu obniżenia dochodowości, a w odniesieniu do gruntów stanowiących własność Skarbu Państwa lub własność jednostek samorządu terytorialnego, zarządca nieruchomości w związku z wykonywaniem obowiązków z zakresu ochrony środowiska na podstawie przepisów prawa albo w przypadku braku tych przepisów na podstawie porozumienia zawartego z organem sprawującym nadzór nad obszarem Natura 2000.
Usuwanie drzew i krzewów	(>25% zwarcia w stosunku do areálu zajętego przez dendroflorę) z pozostawieniem luźnego zwarcia pod potrzeby motyli. Na powierzchniach o zaawansowanym stopniu sukcesji prowadzić karczowanie drzew i krzewów (wycinanie poniżej szyj korzeniowej). Wywóz pozyskanej biomasy poza obszar siedliska.	Miejsce zgodnie mapą i warstwą shp.	Termin-jesień po zakończeniu wegetacji (październik - luty)	Właściciel/ zarządca gruntu na podstawie umowy zawartej z organem sprawującym nadzór nad obszarem Natura 2000




## Lokalizacja działań ochronnych na siedlisku 6230

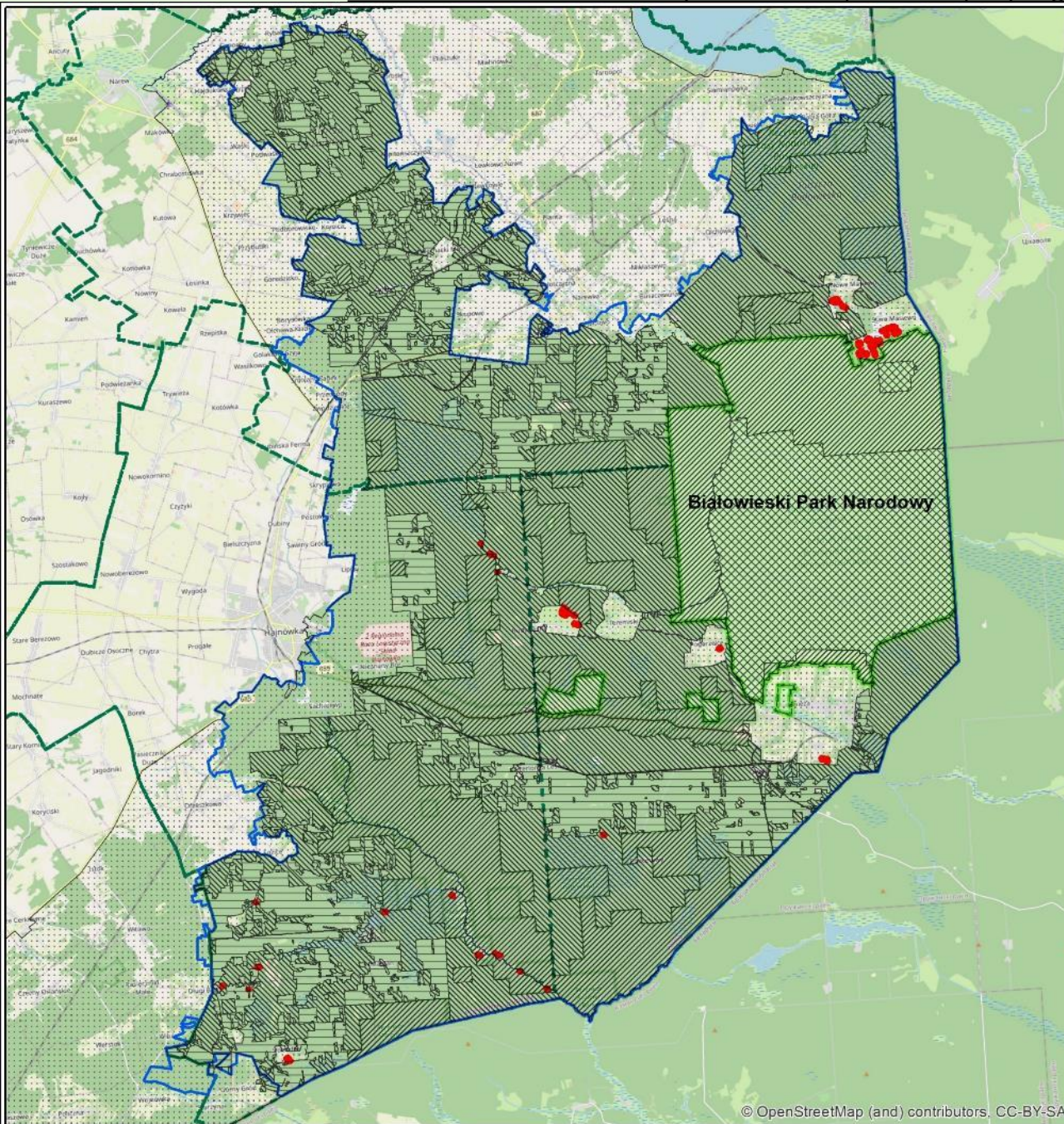
-  Białowiecki Park Narodowy
-  granica obszaru Natura 2000 Puszcza Białowiecka
-  granice nadleśnictw

### strefy UNESCO

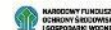
-  1-ochrona ścisła
-  2-ochrona czynna I
-  3-ochrona czynna II
-  4-ochrona aktywna
-  strefa buforowa

### Siedlisko

-  Zachowanie siedliska przyrodniczego poprzez ekstensywne użytkowanie; usuwanie drzew i krzewów








### strefy UNESCO

-  1-ochrona ścisła
-  2-ochrona czynna I
-  3-ochrona czynna II
-  4-ochrona aktywna
-  strefa buforowa

### Siedlisko

- Zachowanie siedliska przyrodniczego poprzez ekstensywne użytkowanie; usuwanie drzew i krzewów
- 

### Układ arkuszy



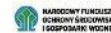
0 0,5 1 km



2024



# \*6230 Górskie i niżowe murawy bliźniczkowe (Nardion – płaty bogate florystycznie)



## strefy UNESCO

-  1-ochrona ścisła
-  2-ochrona czynna I
-  3-ochrona czynna II
-  4-ochrona aktywna
-  strefa buforowa

## Siedlisko

Zachowanie siedliska przyrodniczego poprzez ekstensywne użytkowanie; usuwanie drzew i krzewów



## Układ arkuszy



0 0,5 1 km



www.uslugi-ekologiczne.pl

2024



### strefy UNESCO

-  1-ochrona ścisła
-  2-ochrona czynna I
-  3-ochrona czynna II
-  4-ochrona aktywna
-  strefa buforowa

### Siedlisko

Zachowanie siedliska przyrodniczego poprzez ekstensywne użytkowanie; usuwanie drzew i krzewów



### Układ arkuszy



0 0,5 1 km




# \*6230 Górskie i niżowe murawy bliźniczkowe (Nardion – płaty bogate florystycznie)



## strefy UNESCO

-  1-ochrona ścisła
-  2-ochrona czynna I
-  3-ochrona czynna II
-  4-ochrona aktywna
-  strefa buforowa

## Siedlisko

- Zachowanie siedliska przyrodniczego poprzez ekstensywne użytkowanie; usuwanie drzew i krzewów
- 

## Układ arkuszy

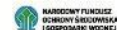


0 0,5 1 km



2024





### strefy UNESCO

-  1-ochrona ścisła
-  2-ochrona czynna I
-  3-ochrona czynna II
-  4-ochrona aktywna
-  strefa buforowa

### Siedlisko

Zachowanie siedliska przyrodniczego poprzez ekstensywne użytkowanie; usuwanie drzew i krzewów



### Układ arkuszy



0 0,5 1 km



www.uslugi-ekologiczne.pl

2024



## **Określenie sposobu monitoringu stanu ochrony**

Prowadzenie badań monitoringowych co 5 lat na wskazanych powierzchniach płatów siedliska przyrodniczego (co najmniej na 5 płatach siedliska), zgodnie z metodyką PMŚ GIOŚ.

## Ustalenie sposobu monitoringu realizacji działań ochronnych oraz ich skutków

Monitorowane działanie	Wskaźnik monitoringu	Lokalizacja	Sposób/metoda/zakres monitoringu	Częstotliwość zbierania informacji
Zachowanie siedliska przyrodniczego poprzez ekstensywne użytkowanie	Zgodnie z monitoringiem stanu PMŚ/GIOŚ	Co najmniej 5 łąk	-	-
Usuwanie drzew i krzewów	Ekspansja krzewów i podrostu drzew	10 łąk	Ocena szacunkowa stopnia zwarcia krzewów. W przypadku powierzchni karczowanych sprawdzenie poprawności działania (brak pniaków na powierzchni)	W następnym roku po wykonaniu działania

## Informacja o potrzebie lub braku aktualizacji SDF

Ocena	Reprezentatywność	Powierzchnia względna	Ocena stanu zachowania	Ocena ogólna	Powierzchnia
Wg obowiązującego SDF	B	B	B	C	132,61
Proponowana zmiana na podstawie aktualnej wiedzy	C	C	B	C	25,64




## Wskazania do dokumentów planistycznych

1. Zgodnie z legendą rysunku w miejscu objętymi ustaleniami wyznaczono tereny do zalesień wg granic polno-leśnych

## Wskazania do dokumentów planistycznych


Zgodnie z legendą rysunku  
w miejscu objętymi ustaleniami  
wyznaczono  
tereny do zalesień wg granic  
polno-leśnych

Studium Uwarunkowań  
i Kierunków Zagospodarowania  
Przestrzennego gminy Dubicze Cerkiewne

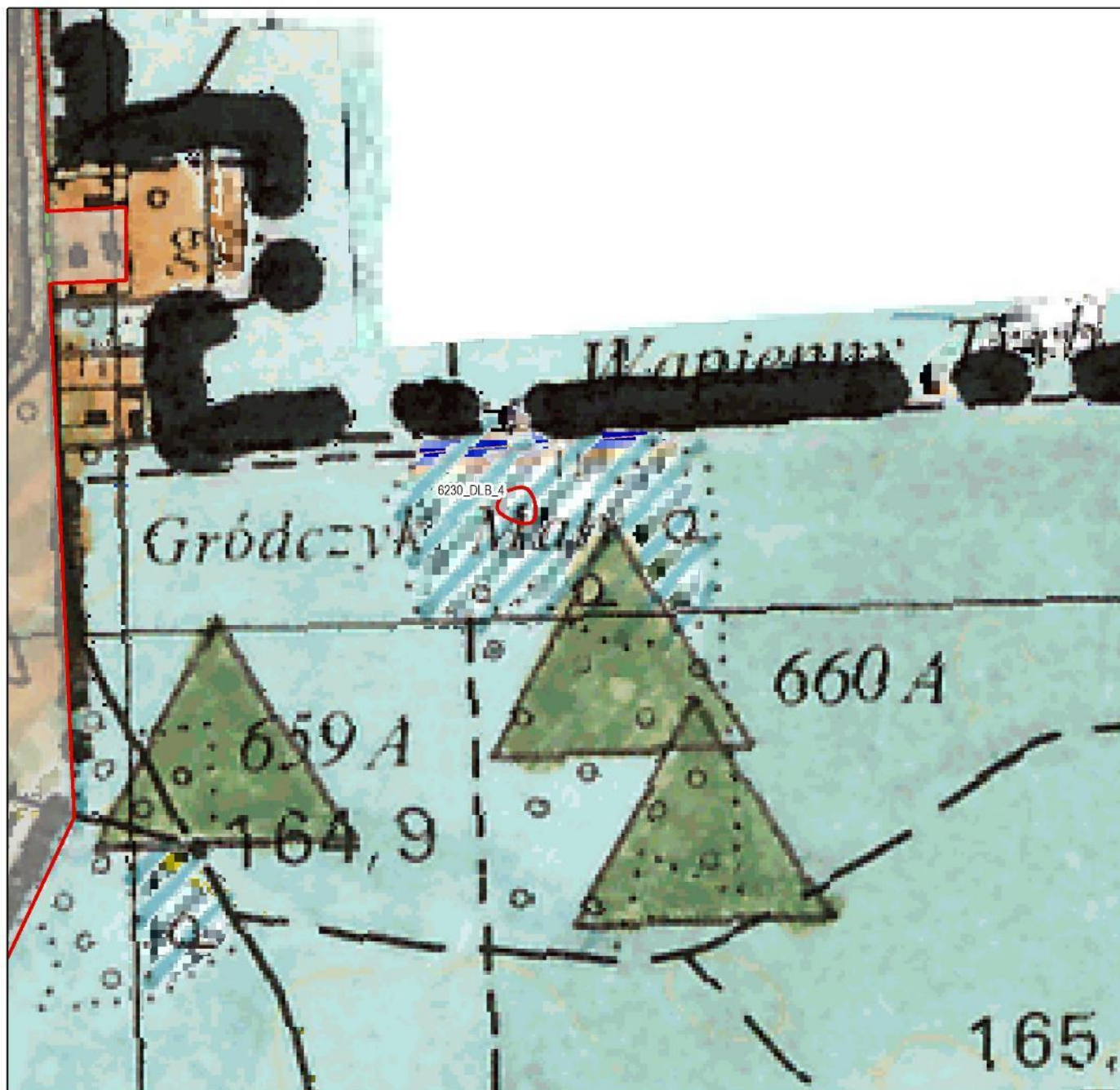
 granica obszaru Natura 2000  
Puszcza Białowieża

 granice nadleśnictw

### siedlisko przyrodnicze

 6230 Górskie i niżowe murawy  
bliźniczkowe (*Nardion* – płaty  
bogate florystycznie)

0 0,1 0,2 km






## Wskazania do dokumentów planistycznych


Zgodnie z legendą rysunku  
w miejscu objętymi ustaleniami  
wyznaczono  
tereny do zalesień wg granic  
polno-leśnych

Studium Uwarunkowań  
i Kierunków Zagospodarowania  
Przestrzennego gminy Dubicze Cerkiewne

 granica obszaru Natura 2000  
Puszcza Białowieża

 granice nadleśnictw

### siedlisko przyrodnicze

 6230 Górskie i niżowe murawy  
bliźniczkowe (*Nardion* – płaty  
bogate florystycznie)

0 0,1 0,2 km









**6510 Nizowe i górskie świeże łąki  
użytkowane ekstensywnie  
(*Arrhenatherion elatioris*)**

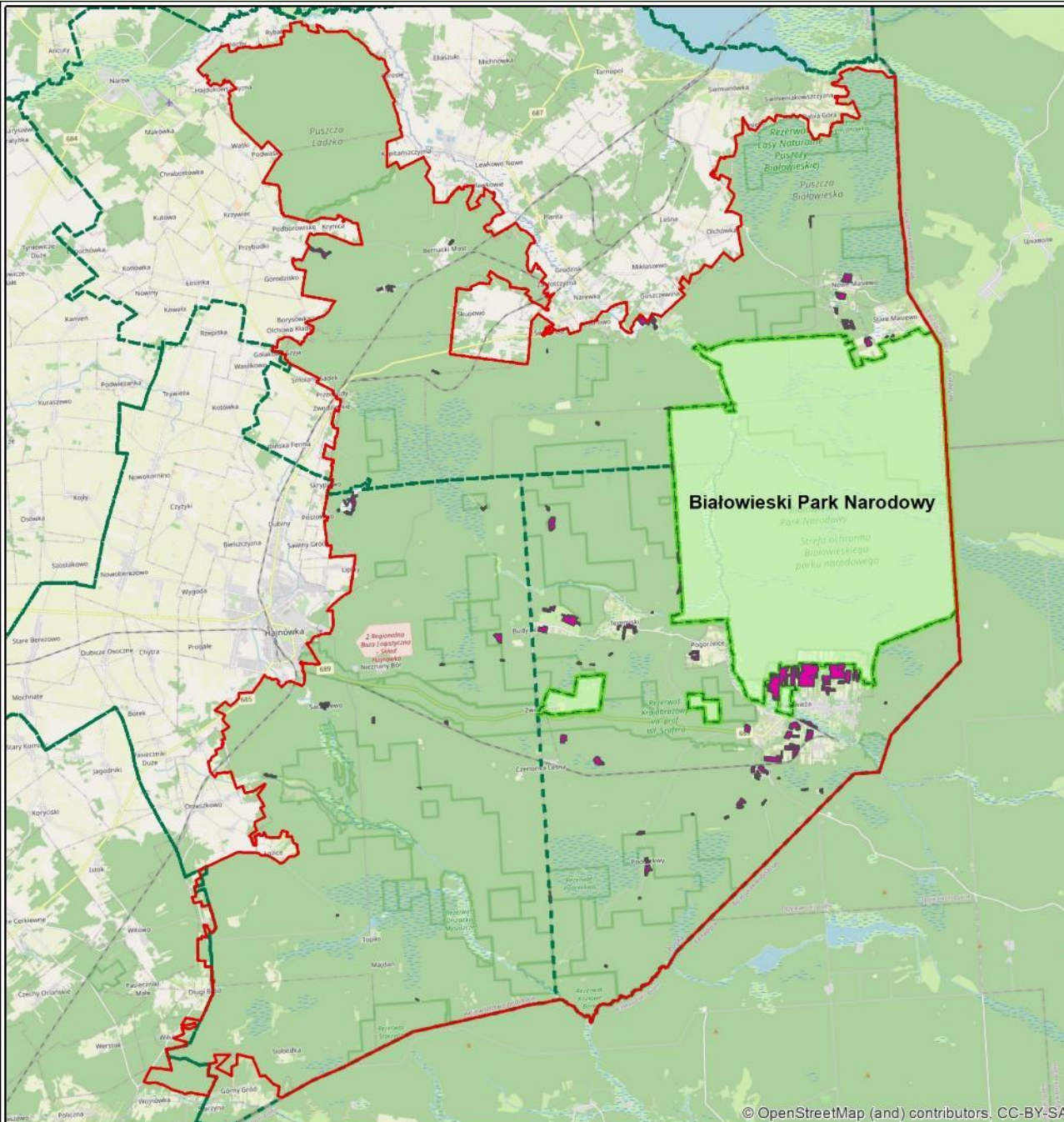


## Powierzchnia siedliska przyrodniczego [ha]:

Wg SDF	W granicach Białowieskiego PN	W granicach obszaru Natura 2000 bez areału w Białowieskim PN - Inwentaryzacja 2023-2024	Łącznie
524,13	43,5	357,81	401,31

## Rozmieszczenie płatów siedlisk przyrodniczych 6510

-  Białowiecki Park Narodowy
-  granica obszaru Natura 2000 Puszcza Białowieńska
-  granice nadleśnictw
- Siedlisko**
-  6510 Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (*Arrhenatherion elatioris*)





## Aktualna ocena przedmiotu ochrony w obszarze

Parametr	Ocena	Ocena ogólna
Powierzchnia siedliska	FV	U1
Specyficzna struktura i funkcje	U1	
Perspektywy ochrony	U1	

## Wskaźniki właściwego stanu ochrony przedmiotu ochrony (PMŚ)

- 1) Powierzchnia siedliska: nie podlega zmianom lub zwiększa się;
- 2) Struktura przestrzenna płatów siedliska: brak fragmentacji lub fragmentacja nieznaczna;
- 3) Gatunki charakterystyczne: więcej niż 4 gatunki charakterystyczne dla siedliska, w przypadku *Arrhenatheretum elatioris*, 3-4 gatunki dla zbiorowiska *Poa pratensis-Festuca rubra*;
- 4) Gatunki dominujące: brak gatunków panujących lub status dominanta osiągają gatunki charakterystyczne dla siedliska;
- 5) Obce gatunki inwazyjne: brak lub pojedyncze osobniki gatunków o niskim stopniu inwazyjności tj. nie zagrażające różnorodności biologicznej;
- 6) Gatunki ekspansywne roślin zielnych: brak gatunków silnie ekspansywnych i łączne pokrycie gatunków ekspansywnych <20%;
- 7) Ekspansja krzewów i podrostu drzew: łączne pokrycie na transekcje <1%;
- 8) Udział dobrze zachowanych płatów siedliska: płaty dobrze zachowane stanowią nie mniej niż 80% powierzchni transektu;
- 9) Wojłok (martwa materia organiczna): <2 cm;

## Cele ochrony

Cele ochrony	
Powierzchnia siedliska	Utrzymanie siedliska na powierzchni co najmniej 357 ha
Struktura przestrzenna płatów siedliska	Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny FV - brak fragmentacji lub fragmentacja nieznaczna, na ok 60% powierzchni siedliska; Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny U1 – średni stopień fragmentacji, na ok. 30% powierzchni siedliska
*Gatunki charakterystyczne	Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny FV - obecność więcej niż 4 gatunki charakterystyczne dla siedliska (dot. <i>Arrhenatheretum elatioris</i> ) lub 3-4 (dot. zb. <i>Poa pratensis-Festuca rubra</i> ), na ok 65% powierzchni siedliska; Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny U1 - obecność 3-4 gatunków charakterystycznych dla siedliska (dot. <i>Arrhenatheretum elatioris</i> ) lub 2 (dot. zb. <i>Poa pratensis-Festuca rubra</i> ), na ok 30% powierzchni siedliska
Gatunki dominujące	Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny FV – brak gatunków panujących lub status dominanta osiągają gatunki charakterystyczne dla siedliska, na ok 25% powierzchni siedliska; Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny U1 - dopuszcza się silną dominację (>50%) gatunków typowych dla łąk świeżych, na ok 70% powierzchni siedliska
Obce gatunki inwazyjne	Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny FV – brak lub pojedyncze osobniki gatunków o niskim stopniu inwazyjności, tj. nie zagrażające różnorodności biologicznej, na ok. 90% powierzchni siedliska; Utrzymanie bądź poprawa wskaźnika do poziomu oceny U1 - gatunki o niskim stopniu inwazyjności występują w pokryciu <5% siedliska (docelowo całkowita eliminacja tych gatunków), na ok 8% powierzchni siedliska



## Cele ochrony

Cele ochrony	
*Gatunki ekspansywne roślin zielnych	Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny FV – brak gatunków silnie ekspansywnych i łączne pokrycie gatunków ekspansywnych <20%, na ok 72% powierzchni siedliska; Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny U1 - pokrycie żadnego z gatunków silnie ekspansywnych nie przekracza 10%, a łączne pokrycie gatunków ekspansywnych wynosi <50%, na 25% powierzchni siedliska
*Ekspansja krzewów i podrostu drzew	Utrzymanie bądź poprawa wskaźnika do poziomu oceny FV - uzyskanie łącznego pokrycia na poziomie <1%, na 100% powierzchni siedliska
Udział dobrze zachowanych płatów siedliska	Płaty dobrze zachowane stanowią co najmniej 50% powierzchni siedliska (ocena co najmniej U1)
Wojłok (martwa materia organiczna)	Utrzymanie bądź poprawa wskaźnika do poziomu oceny FV - uzyskanie grubości wojłoku <2 cm, na 100% powierzchni siedliska

## Identyfikacja zagrożeń

Zagrożenia istniejące	
A03.03 Zaniechanie/brak koszenia (zagrożenie podstawowe)	Zaprzestanie użytkowania kośnego, przy jednoczesnym braku innych form użytkowania (wypas). Powoduje, w perspektywie kilku lat, przekształcenie składu gatunkowego i struktury siedliska. Długotrwały brak koszenia przejawia się opanowywaniem siedliska przez zbiorowiska ziołoroślowe, a następnie krzewy i drzewa(sukcesja wtórna)
I01 Obce gatunki inwazyjne	Gatunki inwazyjne mogą wypierać gatunki rodzimej flory zmniejszając różnorodność gatunkową; z gatunków inwazyjnych stwierdzono <i>Conyza canadensis</i> , <i>Solidago canadensis</i> , ( <i>S. gigantea</i> ), <i>Lupinus polyphyllus</i>
I02 Problematiczne gatunki rodzime	Gatunki ekspansywne takie jak: <i>Aegopodium podagraria</i> , <i>Cirsium arvense</i> , <i>Alopecurus pratensis</i> , <i>Holcus lanatus</i> , <i>Deschampsia caespitosa</i> , <i>Lolium perenne</i> , <i>Anthriscus sylvestris</i> , <i>Tanacetum vulgare</i> , <i>Calamagrostis epigeios</i> , <i>Urtica dioica</i> przyczyniają się do zmniejszenia różnorodności gatunkowej.
K02.01 Zmiana składu gatunkowego (sukcesja)	Wkraczanie drzewiastych gatunków leśnych na powierzchnię z gruntów sąsiednich, powoduje zmiany w zakresie fizjonomii oraz składu gatunkowego
K02.02 Nagromadzenie materii organicznej	Gromadzenia się wołoku w wyniku zaniechania gospodarowania, bądź braku lub niewłaściwego zbierania pokosu, skutkuje zmianą warunków siedliskowych i powoduje ograniczenie i uniemożliwienie kiełkowania gatunków związanych z siedliskiem oraz wkraczaniem gatunków ziołoroślowych

## Identyfikacja zagrożeń

Zagrożenia potencjalne	
A03.03 Zaniechanie/brak koszenia	Zaprzestanie użytkowania kośnego, przy jednoczesnym braku innych form użytkowania (wypas) może powodować przekształcenie składu gatunkowego i struktury siedliska. Długotrwały brak koszenia przejawia się opanowywaniem siedliska przez krzewy i drzewa
A04.03 Zarzucenie pasterstwa, brak wypasu	Zaprzestanie wypasu, przy jednoczesnym braku innych form użytkowania (koszenie) może powodować przekształcenie składu gatunkowego i struktury siedliska; z czasem stopniowo wkraczają drzewa i krzewy
Zabudowa rozproszona	Presja na zabudowę jednorodzinną i usługową na obszarach polan białowieskich w okolicy Białowieży, na obszarze Bud, Teremisek, Masiewa



## Warunki utrzymania lub odtworzenia właściwego stanu ochrony przedmiotu ochrony

### Warunki odnoszące się do innych form ochrony przyrody, pokrywających się z Obszarem Natura 2000

Dokumenty planistyczne dla innych form ochrony przyrody (park narodowy, rezerваты przyrody) uwzględniają warunki utrzymania lub odtworzenia właściwego stanu ochrony Obszaru Natura 2000 oraz spójności sieci Natura 2000 określone w niniejszym planie ochrony.

### Warunki odnoszące się do zagospodarowania przestrzennego

Nieprowadzenie innych formy zagospodarowania na powierzchni płatów siedliska w Obszarze Natura 2000.

### Warunki odnoszące się do gospodarowania wodami

Nie dotyczy.

### Warunki odnoszące się do gospodarki rolnej, leśnej i rybackiej

Nie prowadzenie działań z zakresu gospodarki rolnej – zaorywanie; leśnej - nasadzanie drzew; rybackiej - kopanie stawów.

Zachowanie ekstensywnego sposobu użytkowania.

### Warunki odnoszące się do śródlądowych wód powierzchniowych płynących, w których powinna być zachowana lub odtworzona możliwość wędrówki ryb i innych organizmów wodnych

Nie dotyczy.

# Określenie działań ochronnych – zapisy zgodne z PRŚ

Działanie ochronne	Rodzaj, sposób wykonania i zakres działania	Lokalizacja działania	Termin oraz częstotliwość realizacji	Podmiot odpowiedzialny za działanie
Zachowanie siedliska przyrodniczego	<p style="text-align: center;"><b><u>Działania obligatoryjne</u></b></p> <p>Prowadzenie ekstensywnego użytkowania kośnego, kośno-pastwiskowego lub pastwiskowego</p>	Miejsce zgodnie mapą i warstwą shp.	Działanie ciągłe. Cały okres obowiązywania planu ochrony	Właściciel/ zarządca gruntu
Zachowanie siedliska przyrodniczego poprzez ekstensywne użytkowanie	<p style="text-align: center;"><b><u>Działania fakultatywne</u></b></p> <p>Wysokość koszenia ok. 5 cm, połączone ze starannym zebraniem i wywiezieniem siana (w tym zakaz pozostawiania rozdrobnionej biomasy); w terminie do 2 tygodni po pokosie biomasa powinna zostać usunięta z działki rolnej lub ułożona w przyzmy, w tym przyzmy balotowe, stogi lub brogi; na powierzchniach otoczonych, sąsiadujących z lasem koszenie do linii drzew, w celu nie dopuszczenia do systematycznego wkraczania drzew od strony lasu. Pozostawienie nieskoszonego fragmentu działki rolnej o powierzchni wynoszącej 15–20% powierzchni tej działki;</p> <p>w przypadku zastosowania dwóch pokosów w ciągu roku należy pozostawić ten sam fragment działki rolnej nieskoszony, a w dwóch kolejnych latach należy pozostawić inne fragmenty nieskoszone. Dla działek rolnych nieprzekraczających powierzchni 1 ha jest dopuszczalne zrezygnowanie z pozostawiania powierzchni nieskoszonych i koszenie co roku całej działki rolnej. Coroczne wykoszenie niedojadów (raz w roku). W przypadku wykaszania niedojadów zebranie i usunięcie skoszonej biomasy (w tym zakaz pozostawiania rozdrobnionej biomasy); w terminie do 2 tygodni po pokosie biomasa powinna zostać usunięta z działki rolnej lub ułożona w przyzmy, w tym przyzmy balotowe, stogi lub brogi; w przypadku ułożenia biomasy w przyzmy, w tym przyzmy balotowe, stogi lub brogi powinna ona zostać usunięta z działki rolnej nie później niż do 1 marca kolejnego roku.</p>	Miejsce zgodnie mapą i warstwą shp.	<p>1-2 razy w roku.</p> <p>Termin pierwszego koszenia od 15 czerwca, termin drugiego koszenia od 15 sierpnia. W przypadku obecności gatunków ekspansywnych i inwazyjnych wskazane jest stosowanie dodatkowego trzeciego koszenia w miejscach największego nagromadzenia tych gatunków. W przypadku wykaszania niedojadów od 15 lipca do 31 października</p>	<p>Właściciel/zarządca gruntu na podstawie umowy zawartej z organem sprawującym nadzór nad obszarem Natura 2000 albo na podstawie zobowiązania podjętego w związku z korzystaniem z programów wsparcia z tytułu obniżenia dochodowości, a w odniesieniu do gruntów stanowiących własność Skarbu Państwa lub własność jednostek samorządu terytorialnego, zarządcą nieruchomości w związku z wykonywaniem obowiązków z zakresu ochrony środowiska na podstawie przepisów prawa albo w przypadku braku tych przepisów na podstawie porozumienia zawartego z organem sprawującym nadzór nad obszarem Natura 2000.</p>

# Określenie działań ochronnych – zapisy zgodne z PRŚ

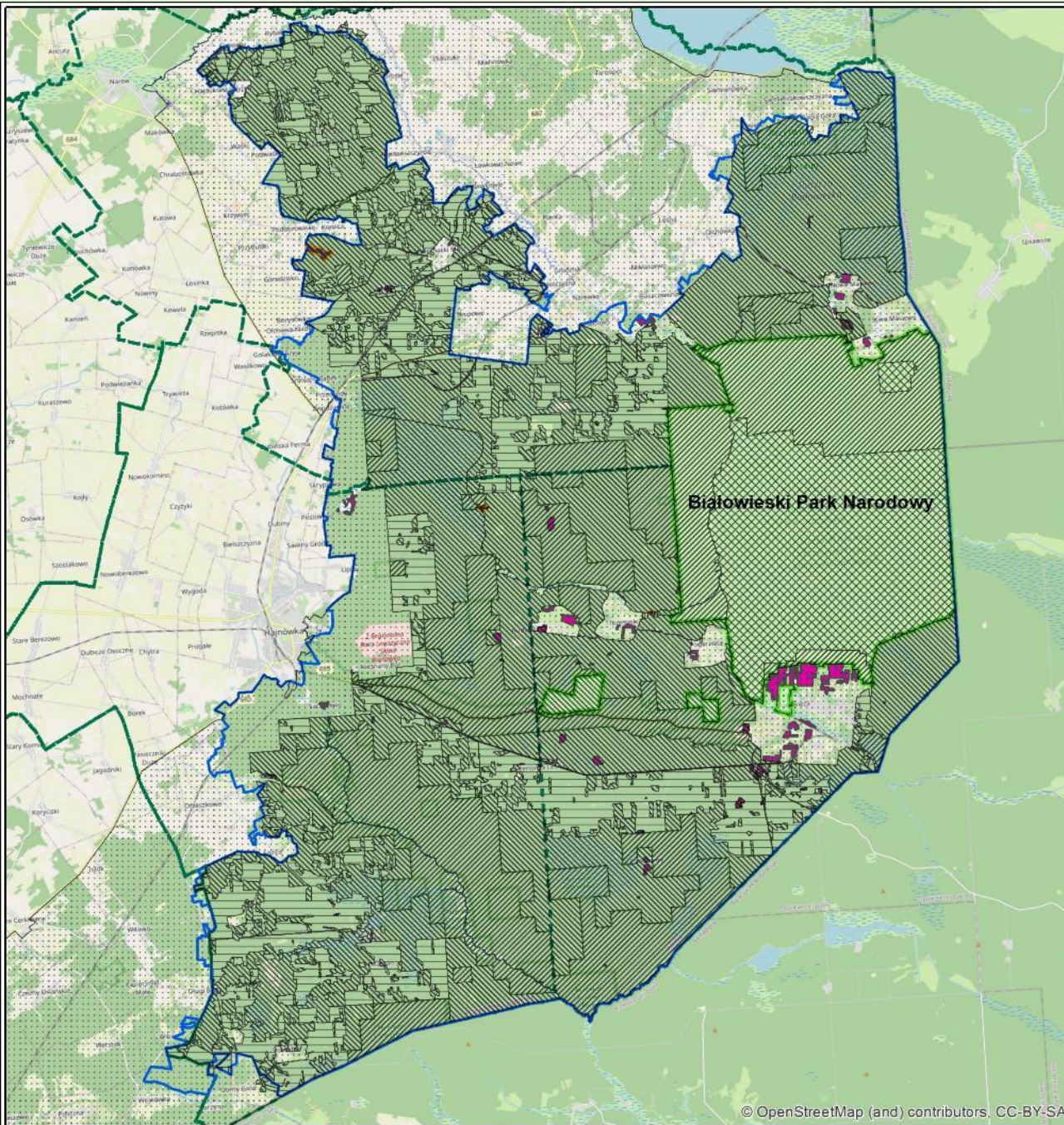
Działanie ochronne	Rodzaj, sposób wykonania i zakres działania	Lokalizacja działania	Termin oraz częstotliwość realizacji	Podmiot odpowiedzialny za działanie
Zachowanie siedliska przyrodniczego poprzez ekstensywne użytkowanie	<p><b><u>Działanie fakultatywne</u></b> Dopuszczalne jest stosowanie wypasu (przy obsadzie zwierząt do 1 DJP/ha) w miejsce drugiego koszenia z jesiennym wykasaniem niedojadów. Dopuszcza się wypas całoroczny zwierząt (w tym koni, co jest tradycją regionu), jednak nie częściej jak jeden raz na trzy lata na danej powierzchni. Wypas zwierząt gospodarczych - obsada od 0,5 DJP/ha do 1 DJP/ha, w przypadku koni obsada do 1 DJP/ha</p>	Miejsce zgodnie mapą i warstwą shp.	Wypas zamiast drugiego pokosu od połowy sierpnia do 15 października. Dopuszcza się wypas całoroczny zwierząt, jednak nie częściej jak jeden raz na trzy lata na danej powierzchni	Właściciel/zarządca gruntu na podstawie umowy zawartej z organem sprawującym nadzór nad obszarem Natura 2000 albo na podstawie zobowiązania podjętego w związku z korzystaniem z programów wsparcia z tytułu obniżenia dochodowości, a w odniesieniu do gruntów stanowiących własność Skarbu Państwa lub własność jednostek samorządu terytorialnego, zarządca nieruchomości w związku z wykonywaniem obowiązków z zakresu ochrony środowiska na podstawie przepisów prawa albo w przypadku braku tych przepisów na podstawie porozumienia zawartego z organem sprawującym nadzór nad obszarem Natura 2000.
Zachowanie siedliska przyrodniczego poprzez ekstensywne użytkowanie	<p><b><u>Działanie fakultatywne</u></b> Dopuszczalne jest ograniczone nawożenie (nawozami) do 60 kg N/ha/rok</p>	Miejsce zgodnie mapą i warstwą shp.	Termin zgodnie z obowiązującymi przepisami w zakresie nawożenia w rolnictwie	Właściciel/zarządca gruntu na podstawie umowy zawartej z organem sprawującym nadzór nad obszarem Natura 2000 albo na podstawie zobowiązania podjętego w związku z korzystaniem z programów wsparcia z tytułu obniżenia dochodowości, a w odniesieniu do gruntów stanowiących własność Skarbu Państwa lub własność jednostek samorządu terytorialnego, zarządca nieruchomości w związku z wykonywaniem obowiązków z zakresu ochrony środowiska na podstawie przepisów prawa albo w przypadku braku tych przepisów na podstawie porozumienia zawartego z organem sprawującym nadzór nad obszarem Natura 2000.
Usuwanie drzew i krzewów	Usuwanie drzew i krzewów (>25% zwarcia w stosunku do arealu zajętego przez dendroflorę) z pozostawieniem luźnego zwarcia pod potrzeby motyli. Na powierzchniach o zaawansowanym stopniu sukcesji prowadzić karczowanie drzew i krzewów (wycinanie poniżej szyj korzeniowej). Wywóz pozyskanej biomasy poza obszar siedliska.	Miejsce zgodnie mapą i warstwą shp.	Termin-jesień po zakończeniu wegetacji (październik - luty)	Właściciel/ zarządca gruntu na podstawie umowy zawartej z organem sprawującym nadzór nad obszarem Natura 2000



## Określenie działań ochronnych – propozycja ekspercka

- dotyczy około 10 ha łąk w dolinach rzecznych (Leśnej, Łutowni, Narewki, niektórych mniejszych cieków (np. k. wsi Podborowisko);

Działanie ochronne	Rodzaj, sposób wykonania i zakres działania	Lokalizacja działania	Termin oraz częstotliwość realizacji	Podmiot odpowiedzialny za działanie
Zachowanie siedliska przyrodniczego poprzez ekstensywne użytkowanie	<p style="text-align: center;"><b><u>Działania fakultatywne</u></b></p> <p>Wysokość koszenia ok. 5 cm, połączone ze starannym zebraniem i wywiezieniem siana (w tym zakaz pozostawiania rozdrobnionej biomasy); w terminie do 2 tygodni po pokosie biomasa powinna zostać usunięta z działki rolnej lub ułożona w przyzmy, w tym przyzmy balotowe, stogi lub brogi; <b><u>Konieczne jest pozostawienie 10% powierzchni nieskoszonej (co roku innej).</u></b></p>	Miejsce zgodnie mapą i warstwą shp.	<b><u>Corocznie, po 15 sierpnia</u></b>	Właściciel/zarządca gruntu na podstawie umowy zawartej z organem sprawującym nadzór nad obszarem Natura 2000 albo na podstawie zobowiązania podjętego w związku z korzystaniem z programów wsparcia z tytułu obniżenia dochodowości, a w odniesieniu do gruntów stanowiących własność Skarbu Państwa lub własność jednostek samorządu terytorialnego, zarządca nieruchomości w związku z wykonywaniem obowiązków z zakresu ochrony środowiska na podstawie przepisów prawa albo w przypadku braku tych przepisów na podstawie porozumienia zawartego z organem sprawującym nadzór nad obszarem Natura 2000.

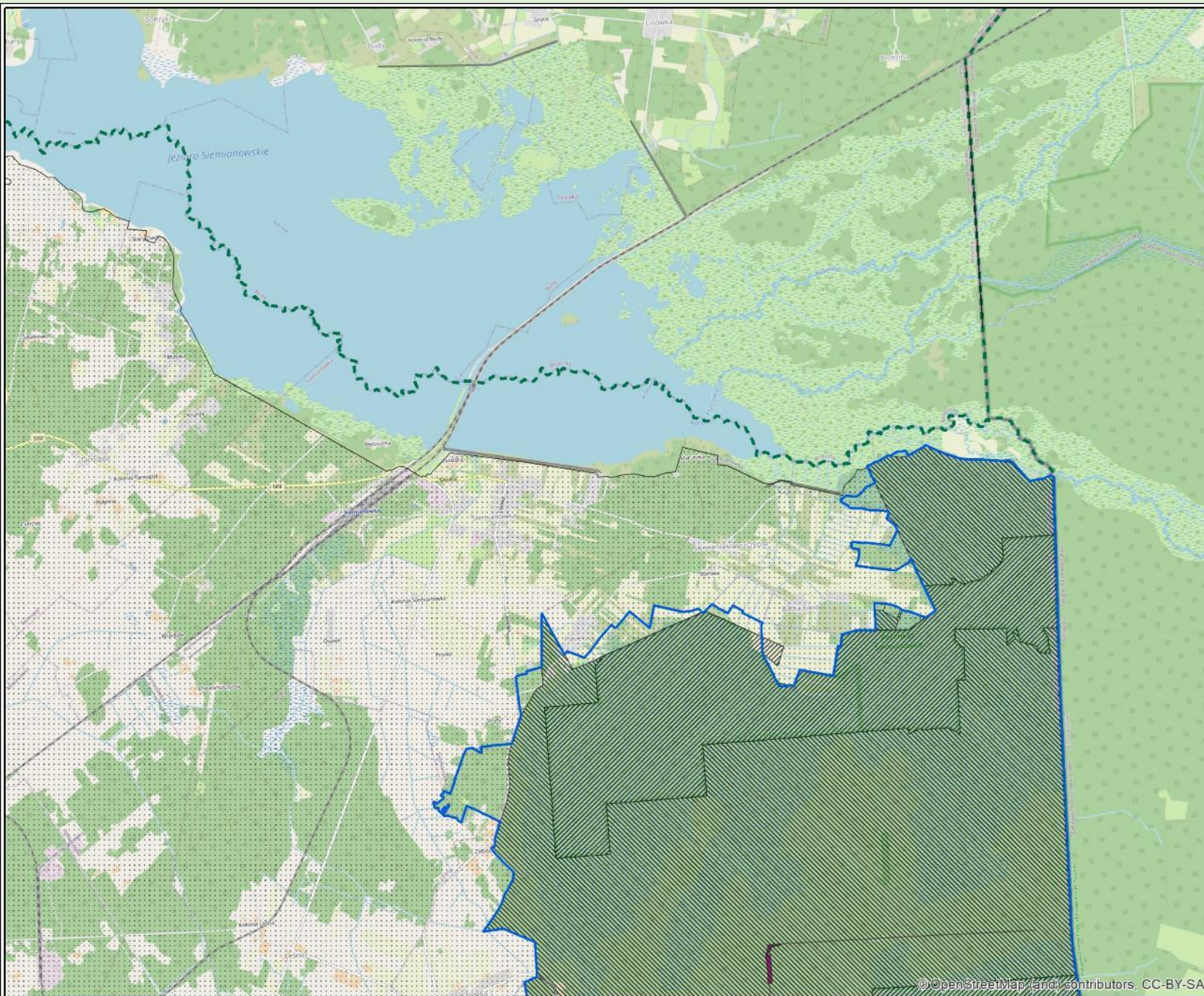


## Lokalizacja działań ochronnych na siedlisku 6510


- Białowieży Park Narodowy
- granica obszaru Natura 2000 Puszcza Białowieża
- granice nadleśnictw
- strefy UNESCO**
- 1-ochrona ścisła
- 2-ochrona czynna I
- 3-ochrona czynna II
- 4-ochrona aktywna
- strefa buforowa
- Zachowanie siedliska przyrodniczego poprzez ekstensywne użytkowanie; usuwanie drzew i krzewów
- Zachowanie siedliska przyrodniczego poprzez ekstensywne użytkowanie (późne koszenie)





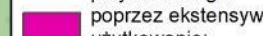


### strefy UNESCO

-  1-ochrona ścisła
-  2-ochrona czynna I
-  3-ochrona czynna II
-  4-ochrona aktywna
-  strefa buforowa

### Siedlisko

Zachowanie siedliska przyrodniczego poprzez ekstensywne użytkowanie; usuwanie drzew i krzewów

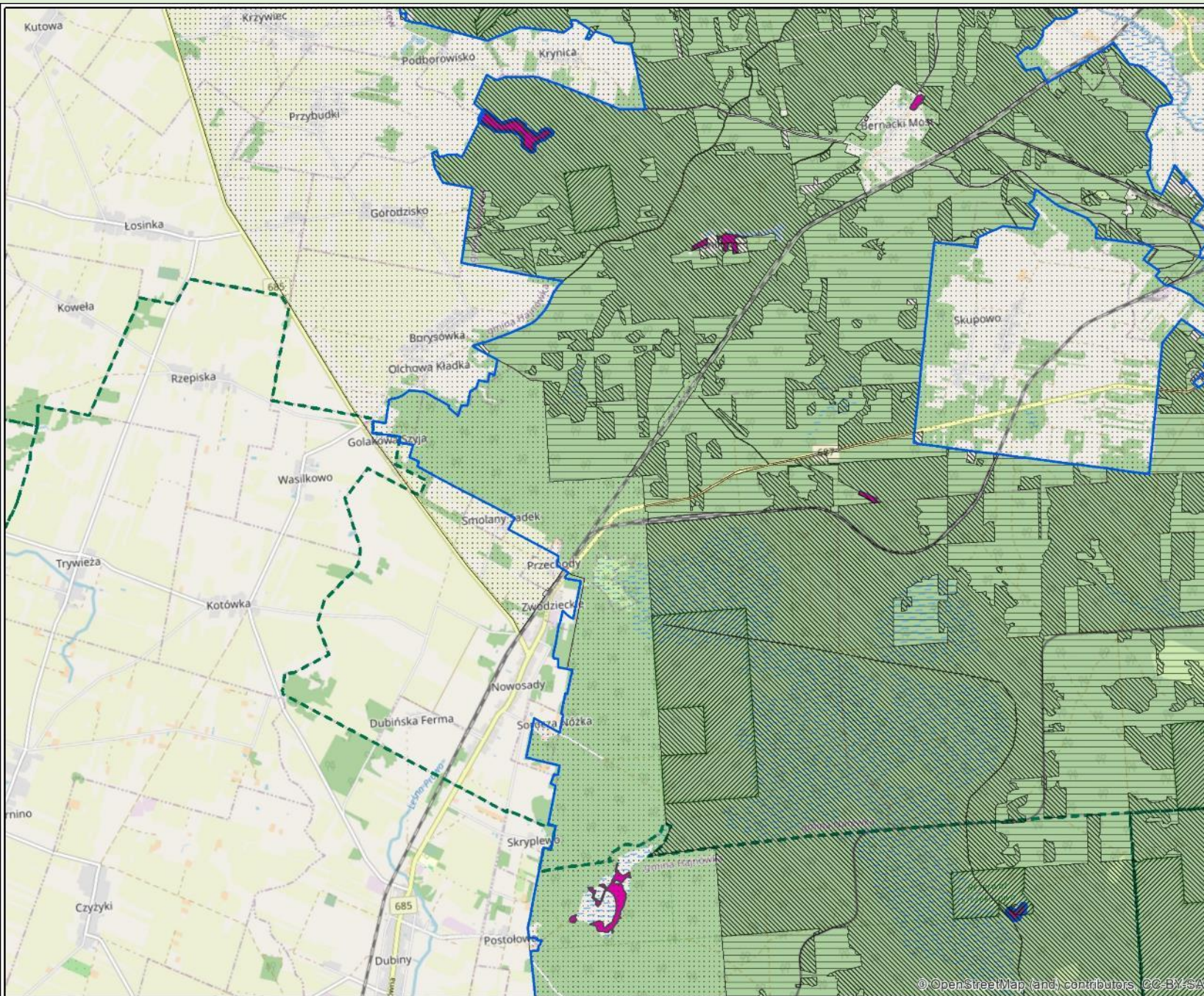


### Układ arkuszy

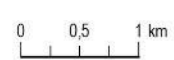
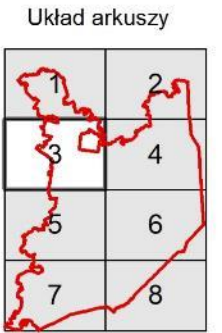




6510 Niżowe i górskie świąte łąki użytkowane ekstensywnie (*Arrhenatherion elatioris*)



- strefy UNESCO**
- 1-ochrona ścisła
  - 2-ochrona czynna I
  - 3-ochrona czynna II
  - 4-ochrona aktywna
  - strefa buforowa
- Zachowanie siedliska przyrodniczego poprzez ekstensywne użytkowanie; usuwanie drzew i krzewów
- Zachowanie siedliska przyrodniczego poprzez ekstensywne użytkowanie (późne koszenie)








**strefy UNESCO**

-  1-ochrona ścisła
-  2-ochrona czynna I
-  3-ochrona czynna II
-  4-ochrona aktywna
-  strefa buforowa

**Siedlisko**

- Zachowanie siedliska przyrodniczego poprzez ekstensywne użytkowanie; usuwanie drzew i krzewów
- 

**Układ arkuszy**



0 0,5 1 km



2024

Białowiecki Park Narodowy



# 6510 Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (*Arrhenatherion elatioris*)



## strefy UNESCO

- 1-ochrona ścisła
- 2-ochrona czynna I
- 3-ochrona czynna II
- 4-ochrona aktywna
- strefa buforowa

## Siedlisko

Zachowanie siedliska przyrodniczego poprzez ekstensywne użytkowanie; usuwanie drzew i krzewów

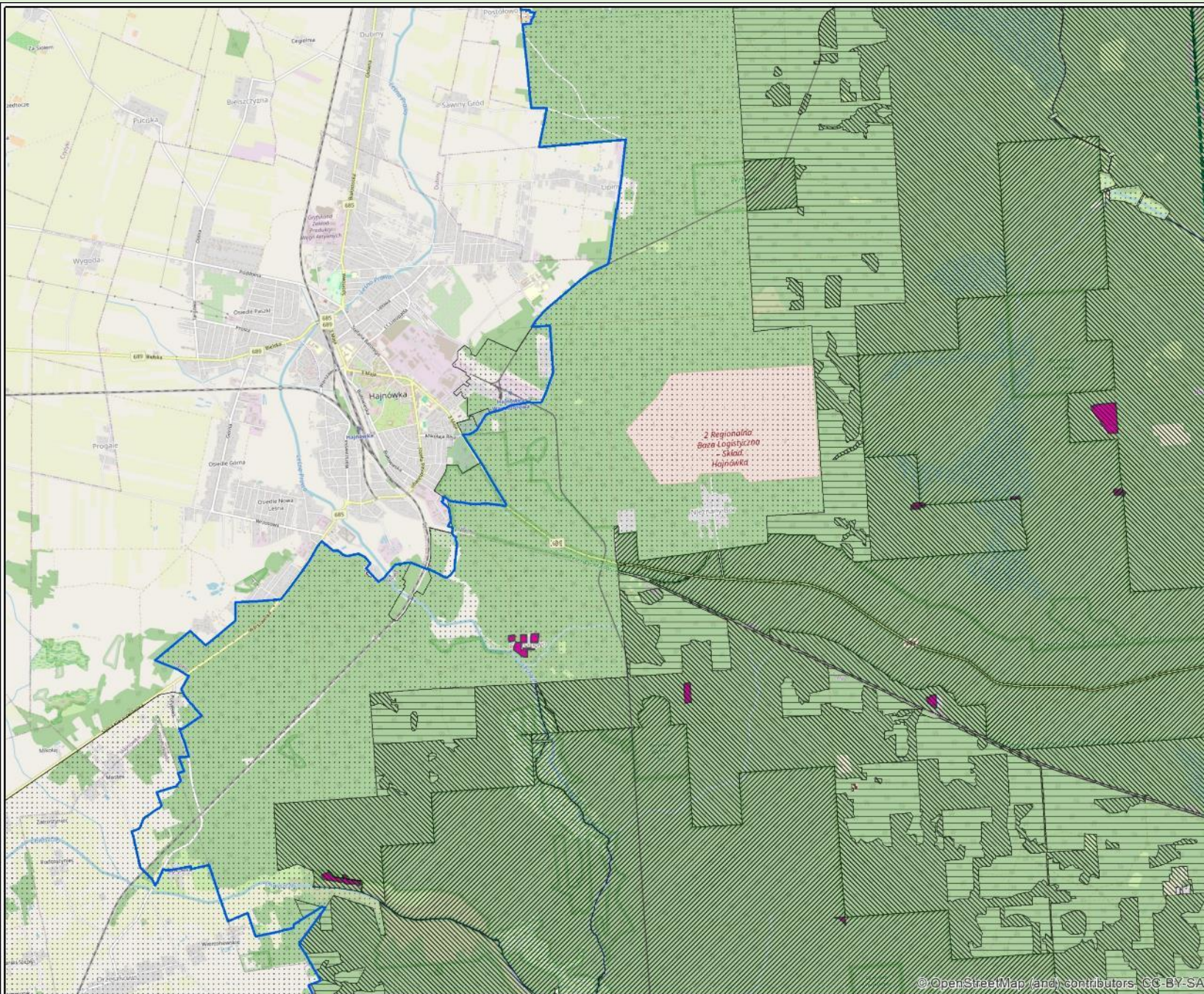
## Układ arkuszy



0 0,5 1 km



2024







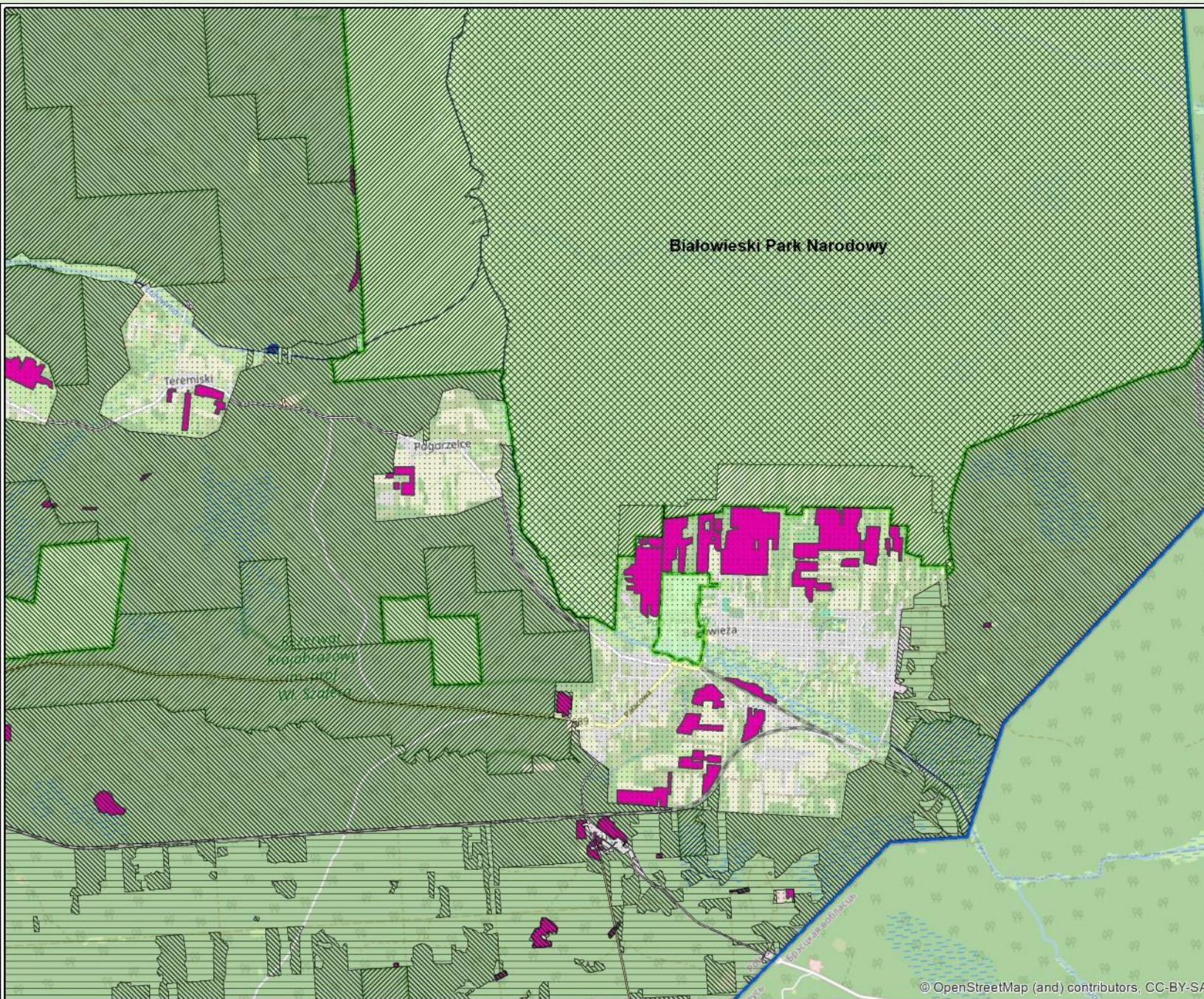
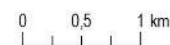
strefy UNESCO

-  1-ochrona ścisła
-  2-ochrona czynna I
-  3-ochrona czynna II
-  4-ochrona aktywna
-  strefa buforowa

Zachowanie siedliska przyrodniczego poprzez ekstensywne użytkowanie; usuwanie drzew i krzewów

Zachowanie siedliska przyrodniczego poprzez ekstensywne użytkowanie (późne koszenie)

Układ arkuszy








### strefy UNESCO

-  1-ochrona ścisła
-  2-ochrona czynna I
-  3-ochrona czynna II
-  4-ochrona aktywna
-  strefa buforowa

### Siedlisko

-  Zachowanie siedliska przyrodniczego poprzez ekstensywne użytkowanie; usuwanie drzew i krzewów

### Układ arkuszy



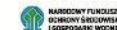
0 0,5 1 km



www.uslugi-ekologiczne.pl

2024



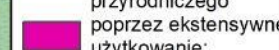


### strefy UNESCO

-  1-ochrona ścisła
-  2-ochrona czynna I
-  3-ochrona czynna II
-  4-ochrona aktywna
-  strefa buforowa

### Siedlisko

Zachowanie siedliska przyrodniczego poprzez ekstensywne użytkowanie; usuwanie drzew i krzewów



### Układ arkuszy



0 0,5 1 km





## **Określenie sposobu monitoringu stanu ochrony siedliska przyrodniczego**

Prowadzenie badań monitoringowych co 3 lata na wskazanych powierzchniach płatów siedliska przyrodniczego (co najmniej na 10 płatach siedliska), zgodnie z metodyką PMŚ GIOŚ.

## Ustalenie sposobu monitoringu realizacji działań ochronnych oraz ich skutków

Monitorowane działanie	Wskaźnik monitoringu	Lokalizacja	Sposób/metoda/zakres monitoringu	Częstotliwość zbierania informacji
Zachowanie siedliska przyrodniczego poprzez ekstensywne użytkowanie	Zgodnie z monitoringiem stanu PMŚ/GIOŚ	Co najmniej 10 płątów	-	-
Usuwanie drzew i krzewów	Ekspansja krzewów i podrostu drzew	10 płątów	Ocena szacunkowa stopnia zwarcia krzewów. W przypadku powierzchni karczowanych sprawdzenie poprawności działania (brak pniaków na powierzchni)	W następnym roku po wykonaniu działania

## Informacja o potrzebie lub braku aktualizacji SDF

Ocena	Reprezentatywność	Powierzchnia względna	Ocena stanu zachowania	Ocena ogólna	Powierzchnia
Wg obowiązującego SDF	B	C	B	C	524,13
Proponowana zmiana na podstawie aktualnej wiedzy	B	C	B	C	401,31



## Wskazania do dokumentów planistycznych


Zgodnie z legendą rysunku w miejscu objętymi ustaleniami wyznaczono


1. tereny do zalesień wg granic polno-leśnych
2. obszary rolne z dopuszczeniem do zabudowy
3. tereny istniejące i projektowane zwartej zabudowy zagrodowej i mieszkaniowej

## Wskazania do dokumentów planistycznych


Zgodnie z legendą rysunku  
w miejscu objętymi ustaleniami  
wyznaczono  
tereny do zalesień wg granic  
polno-leśnych

Studium Uwarunkowań  
i Kierunków Zagospodarowania  
Przestrzennego gminy Białowieża

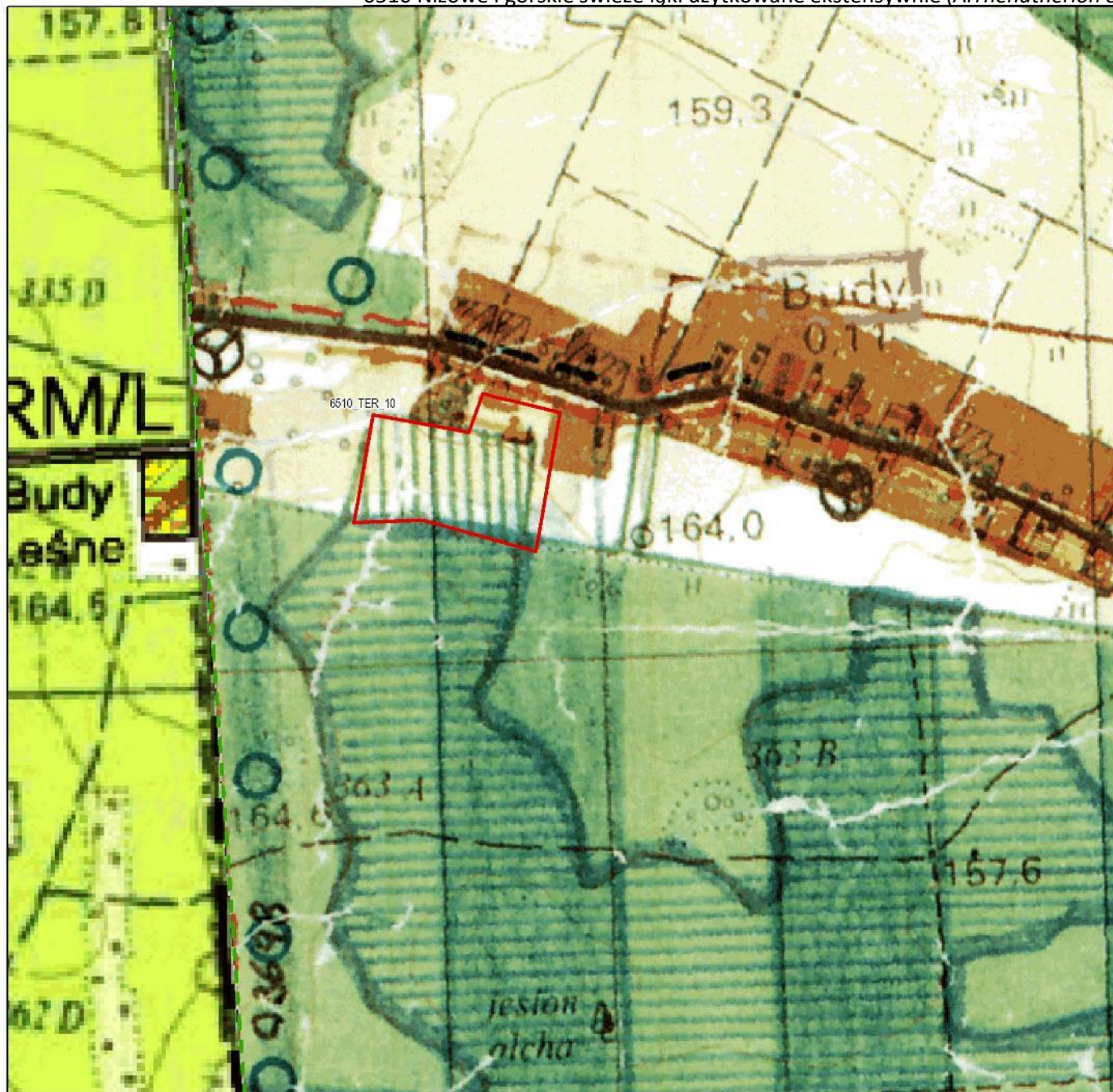
 granica obszaru Natura 2000  
Puszcza Białowieża

 granice nadleśnictw

### siedlisko przyrodnicze

 6510 Niżowe i górskie świeże łąki  
użytkowane ekstensywnie  
(*Arrhenatherion elatioris*)

0 0,1 0,2 km








## Wskazania do dokumentów planistycznych

Zgodnie z legendą rysunku  
w miejscu objętych ustaleniami  
wyznaczono  
tereny do zalesień wg granic  
polno-leśnych

Studium Uwarunkowań  
i Kierunków Zagospodarowania  
Przestrzennego gminy Białowieża

-  Białowiecki Park Narodowy
-  granica obszaru Natura 2000  
Puszcza Białowieża
-  granice nadleśnictw

### siedlisko przyrodnicze

-  6510 Niżowe i górskie świeże łąki  
użytkowane ekstensywnie  
(*Arrhenatherion elatioris*)

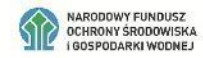
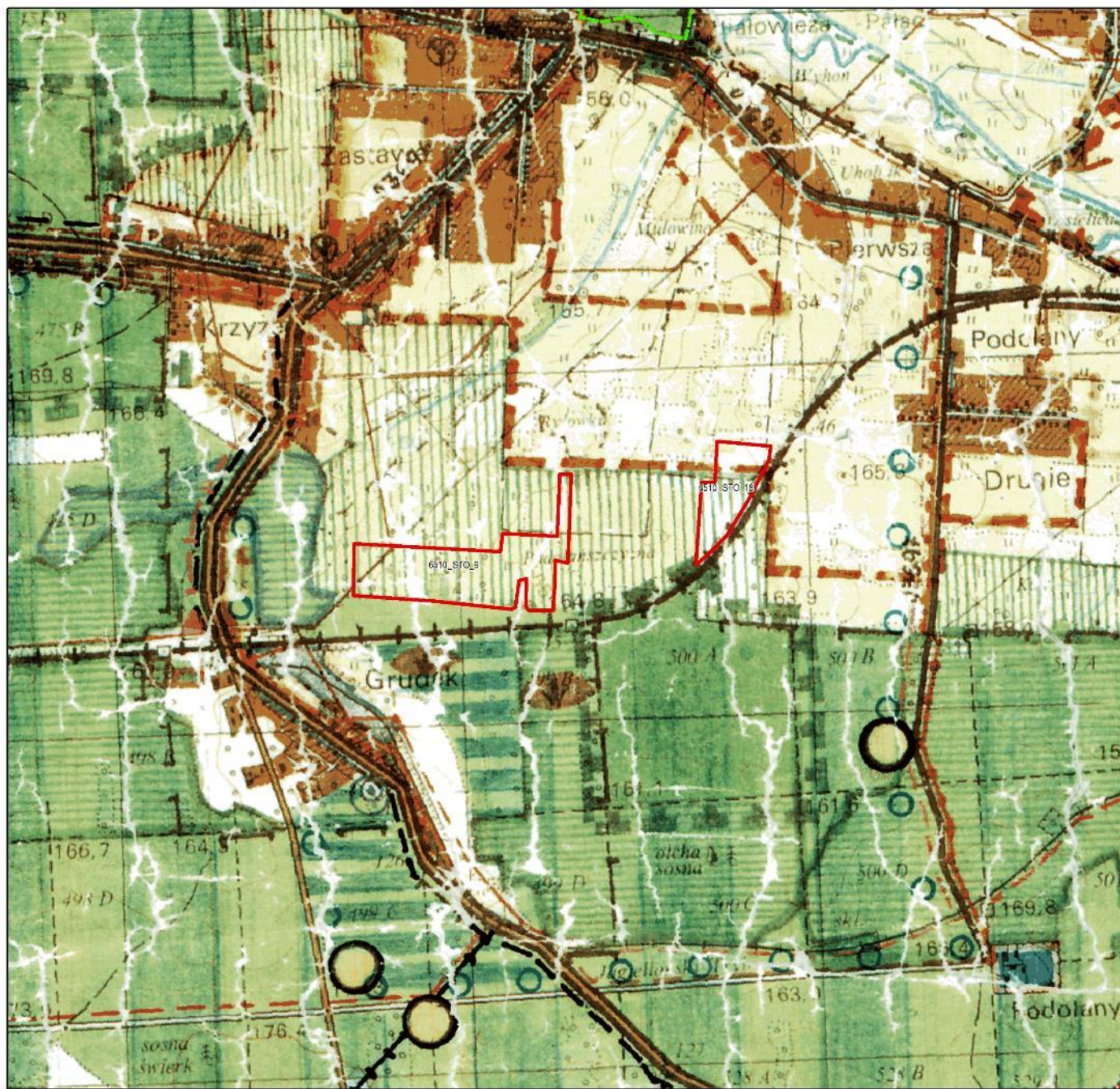
0 0,2 0,4 km



2024





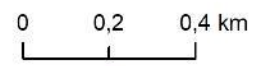


## Wskazania do dokumentów planistycznych

Zgodnie z legendą rysunku w miejscu objętymi ustaleniami wyznaczono tereny do zalesień wg granic polno-leśnych

Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego gminy Białowieża

-  Białowiecki Park Narodowy
-  granica obszaru Natura 2000 Puszcza Białowieża
-  granice nadleśnictw
- siedlisko przyrodnicze**
-  6510 Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (*Arrhenatherion elatioris*)





## Wskazania do dokumentów planistycznych

Zgodnie z legendą rysunku  
w miejscu objętymi ustaleniami  
wyznaczono  
obszary rolne z dopuszczeniem  
do zabudowy

Studium Uwarunkowań  
i Kierunków Zagospodarowania  
Przestrzennego gminy Białowieża

-  Białowiecki Park Narodowy
-  granica obszaru Natura 2000  
Puszcza Białowieża
-  granice nadleśnictw
- siedlisko przyrodnicze**
-  6510 Niżowe i górskie świeże łąki  
użytkowane ekstensywnie  
(*Arrhenatherion elatioris*)




0 0,1 0,2 km



## Wskazania do dokumentów planistycznych

Zgodnie z legendą rysunku  
w miejscu objętymi ustaleniami  
wyznaczono  
tereny istniejące i projektowane  
zwartej zabudowy zagrodowej  
i mieszkaniowej

Studium Uwarunkowań  
i Kierunków Zagospodarowania  
Przestrzennego gminy Białowieża

-  Białowiecki Park Narodowy
-  granica obszaru Natura 2000  
Puszcza Białowiecka
-  granice nadleśnictw

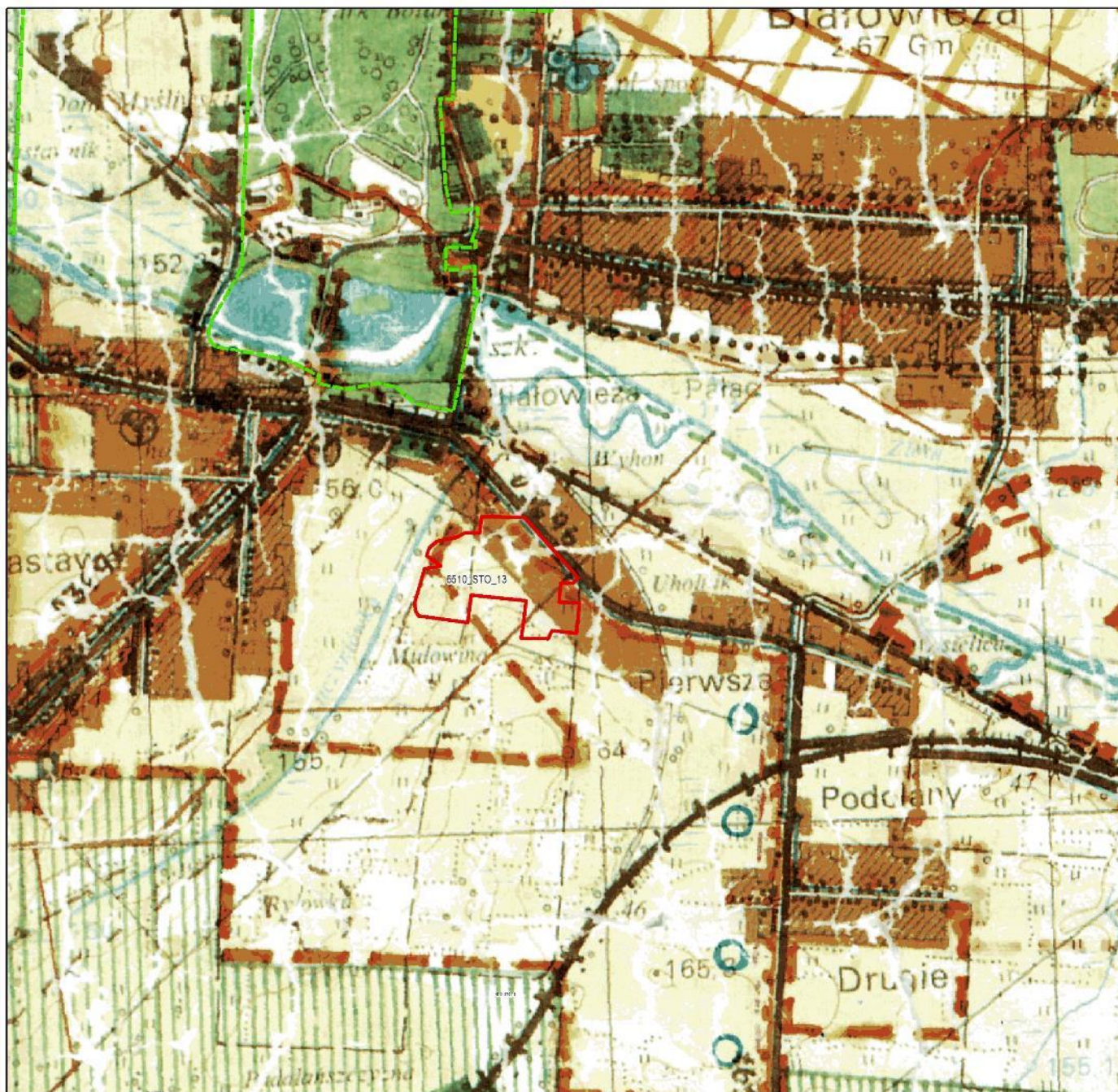
### siedlisko przyrodnicze

-  6510 Niżowe i górskie świeże łąki  
użytkowane ekstensywnie  
(*Arrhenatherion elatioris*)

0 0,1 0,2 km



2024







**7140 Torfowiska przejściowe  
i trzęsawiska (przeważnie  
z roślinnością z *Scheuchzerio-  
Caricetea*)**

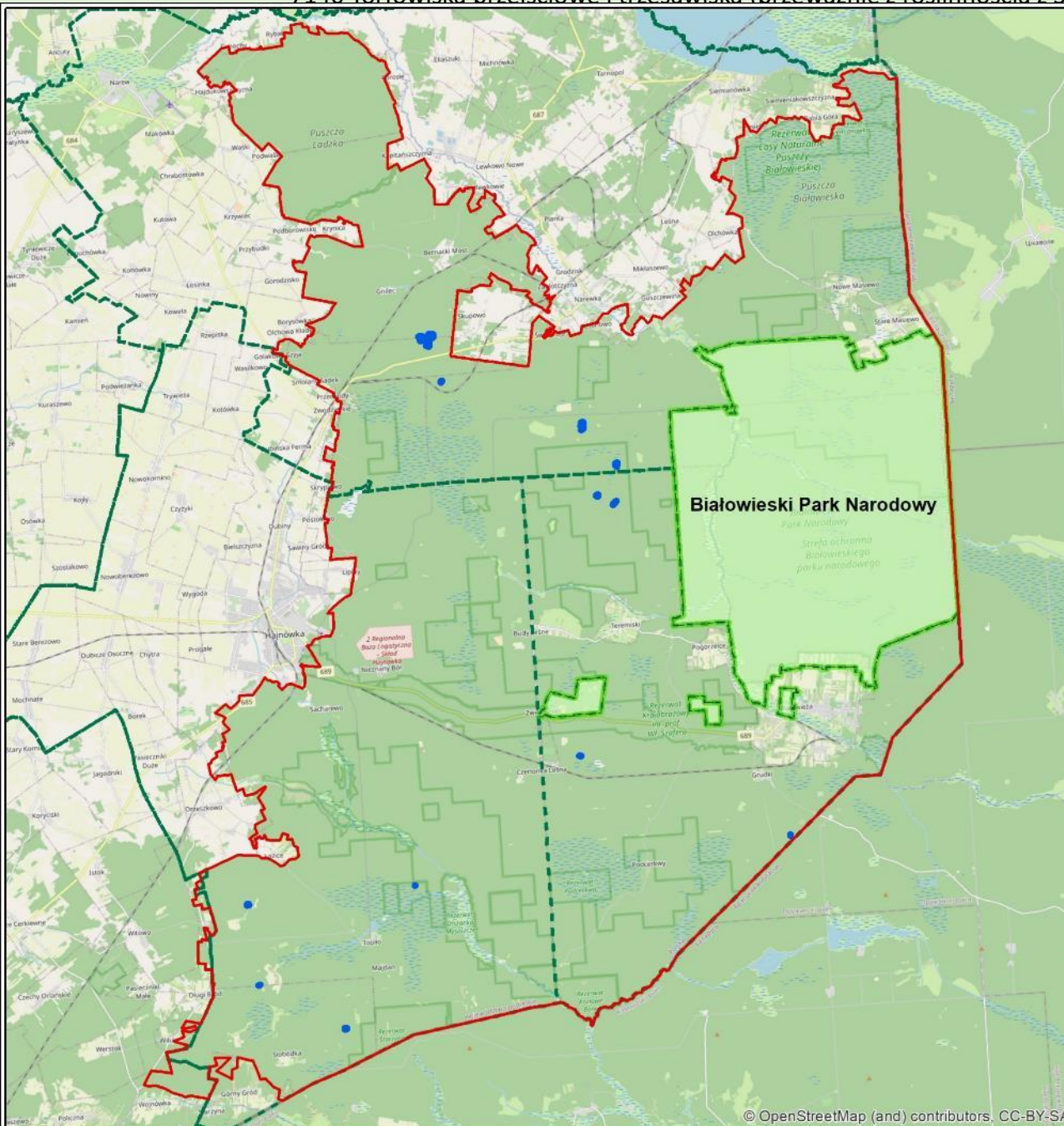


## Powierzchnia siedliska [ha]:

<b>Wg SDF</b>	<b>W granicach Białowieskiego PN</b>	<b>W granicach obszaru Natura 2000 bez arealów w Białowieskim PN - Inwentaryzacja 2023-2024</b>	<b>Łącznie</b>
18,94	-	13,14	13,14

## Rozmieszczenie płatów siedlisk przyrodniczych 7140

-  Białowiecki Park Narodowy
-  granica obszaru Natura 2000 Puszcza Białowieńska
-  granice nadleśnictw
- Siedlisko**
-  7140 Torfowiska przejściowe i trzęsawiska (przeważnie z roślinnością z *Scheuchzeria-Caricetea*)





## Aktualna ocena przedmiotu ochrony w obszarze

Parametr	Ocena	Ocena ogólna
Powierzchnia siedliska	XX	U2
Specyficzna struktura i funkcje	U2	
Perspektywy ochrony	U2	

## Wskaźniki właściwego stanu ochrony przedmiotów ochrony (PMŚ)

- 1) Powierzchnia siedliska na stanowisku: nie podlega zmianom lub zwiększa się
- 2) Procent powierzchni zajęty przez siedlisko na transekcie: 80-100%
- 3) Gatunki charakterystyczne: powyżej 6 gatunków charakterystycznych lub mniej, lecz pokrycie gatunków charakterystycznych na transekcie powyżej 50%
- 4) Gatunki dominujące: dominują gatunki charakterystyczne dla siedliska lub brak dominanta, lecz przeważają gatunki charakterystyczne
- 5) Pokrycie i struktura gatunkowa mchów: całkowite pokrycie mchów ponad 50% i mchy torfowce zajmują łącznie ponad 50% całkowitej powierzchni porośniętej przez wszystkie gatunki mchów
- 6) Obce gatunki inwazyjne: brak
- 7) Gatunki ekspansywne roślin zielnych: brak lub pojedyncze
- 8) Obecność krzewów i podrostu drzew: brak lub pojedyncze
- 9) Stopień uwodnienia: poziom wody mierzony w piezometrze - powyżej, równo lub do 10 cm poniżej powierzchni torfowiska (w praktyce, w trakcie chodzenia po torfowisku, woda zawsze widoczna przynajmniej do wysokości podeszwy)
- 10) Pozyskanie torfu: brak pozyskania torfu, jeżeli był pozyskiwany w przeszłości (powyżej 30 lat), to na niewielką skalę (do 5% torfowiska), słabo zauważalne w terenie ślady pozyskiwania w przeszłości
- 11) Melioracje odwadniające: brak sieci rowów i kanałów melioracyjnych oraz innych elementów infrastruktury melioracyjnej odwadniających torfowisko bądź infrastruktura melioracyjna w wystarczającym stopniu „zneutralizowana” na skutek podjętych działań ochronnych (zasypywanie rowów, budowa zastawek itp.)

## Cele ochrony

Cele ochrony	
Powierzchnia siedliska	Utrzymanie siedliska na powierzchni co najmniej 13,14 ha
Procent powierzchni zajęty przez siedlisko na transekcje	Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny FV - siedlisko na transekcji zajmuje nie mniej niż 80%, na wszystkich płatach siedliska
*Gatunki charakterystyczne	Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny FV – występowanie powyżej 6 gatunków charakterystycznych lub mniej, lecz pokrycie gatunków charakterystycznych na transekcji powyżej 50%, na ok 60% powierzchni siedliska; Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny U1 - występowanie co najmniej 4 gatunków charakterystycznych lub mniej lecz pokrycie na transekcji stanowi 20-50% , na ok 25 powierzchni siedliska
Gatunki dominujące	Utrzymanie wskaźnika na poziomie co najmniej oceny U1 - udział gatunków charakterystycznych i innych jest mniej więcej równy, na ok 60% powierzchni siedliska
*Pokrycie i struktura gatunkowa mchów	Utrzymanie wskaźnika na poziomie co najmniej oceny U1 - na płatach siedliska mchy zajmują od 20 do 50% lub ponad 50% przy czym torfowce zajmują <50% całkowitej powierzchni porośniętej przez wszystkie gatunki mchów, na ok 60% powierzchni siedliska
*Obce gatunki inwazyjne	Utrzymanie bądź poprawa wskaźnika do poziomu oceny FV - brak gatunków inwazyjnych, na ok 80% powierzchni siedliska
*Gatunki ekspansywne roślin zielnych	Utrzymanie bądź poprawa wskaźnika do poziomu oceny U1 – gatunki ekspansywne roślin zielnych zajmują do 5% powierzchni, na ok 20% powierzchni
Obecność krzewów i podrostu drzew	Utrzymanie bądź poprawa wskaźnika do poziomu oceny FV – brak lub pojedyncze, na 100% powierzchni siedliska



## Cele ochrony

Cele ochrony	
*Stopień uwodnienia	Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny FV - poziom wody mierzony w piezometrze - powyżej, równo lub do 10 cm poniżej powierzchni torfowiska, na ok 15% powierzchni siedliska Poprawa wskaźnika do poziomu oceny U1 - poziom wody mierzony w piezometrze co najmniej 10-20 cm poniżej powierzchni torfowiska, na ok 85% powierzchni siedliska
Pozyskanie torfu	Utrzymanie bądź poprawa wskaźnika do poziomu oceny FV - brak pozyskania torfu, na 100% powierzchni siedliska
Melioracje odwadniające	Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny FV - brak sieci rowów i kanałów melioracyjnych oraz innych elementów infrastruktury melioracyjnej odwadniających torfowisko bądź infrastruktura melioracyjna w wystarczającym stopniu „zneutralizowana” na skutek podjętych działań ochronnych (zasypywanie rowów, budowa zastawek itp.), na 100% powierzchni siedliska

## Identyfikacja zagrożeń

Zagrożenia istniejące	
G05.07 Niewłaściwie realizowane działania ochronne lub ich brak	Brak działań ochrony czynnej: odkrzaczania i poprawy warunków hydrologicznych (w skali regionu) powodują niekorzystne przemiany siedliska, zwiększają tempo sukcesji
I02 Problematiczne gatunki rodzime	Widoczny jest rozwój gatunków ekspansywnych, takich jak <i>Calamagrostis canescens</i> , <i>Juncus effusus</i> , <i>Molinia caerulea</i> , <i>Phragmites australis</i> przyczyniają się one do zmniejszenia różnorodności gatunkowej; obecne ubogie florystycznie agregacje <i>Eriophorum vaginatum</i>
J02.01 Zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie - ogólnie	Wielkoskalowe, w większości jednokierunkowe melioracje oraz regulacja rzek w regionie doprowadziły do przyspieszonego odpływu wody i zaburzeń jej obiegu. W efekcie zwierciadło wód gruntowych znacząco opadło, a cieki (np. Leśna Prawa) wysychają i wody prowadzą obecnie okresowo. Brak wody w ekosystemie nie sprzyja prawidłowemu rozwojowi torfowisk przejściowych - siedlisk typowo hydrogenicznych
J03.01 Zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska	W obrębie torfowiska wykopano zbiornik wodny, a powstały urobek zeskładowano na fragmencie siedliska 7140

## Identyfikacja zagrożeń

### Zagrożenia istniejące

K02.01 Zmiana składu gatunkowego (sukcesja)	Widoczne jest wkraczanie i rozwój drzew oraz krzewów, które z roku na rok coraz silniej zarastają torfowiska. Proces ten jest przyspieszony systematycznym przesuszaniem ekosystemu
M01.02 Susze i zmniejszenie opadów	Zmiana struktury opadów (nawalne deszcze poprzedzone długimi okresami suszy, brak dostatecznej retencji zimowej) oraz wzrost temperatur nie sprzyja retencji wody i przyspiesza parowanie. Efektem są niedobory wody, co jest szczególnie widoczne w obrębie torfowisk - siedliskach typowo hydrogenicznym

### Zagrożenia potencjalne

M02.01 Przesunięcie i zmiana siedlisk	Na skutek sukcesji przyspieszonej spadkiem poziomu wód gruntowych siedlisko 7140 może przekształcić się w zbiorowisko leśne z dominacją brzoź lub w sytuacji znacznego wahania lustra wody może rozwinąć się tu jednogatunkowa agregacja wełnianki pochwowatej <i>Eriophorum vaginatum</i>
---------------------------------------	--



## Warunki utrzymania lub odtworzenia właściwego stanu ochrony przedmiotu ochrony

### **Warunki odnoszące się do innych form ochrony przyrody, pokrywających się z Obszarem Natura 2000**

Dokumenty planistyczne dla innych form ochrony przyrody (park narodowy, rezerваты przyrody) uwzględniają warunki utrzymania lub odtworzenia właściwego stanu ochrony Obszaru Natura 2000 oraz spójności sieci Natura 2000 określone w niniejszym planie ochrony

### **Warunki odnoszące się do zagospodarowania przestrzennego**

Nieprowadzenie innych formy zagospodarowania na powierzchni płatów siedliska w Obszarze Natura 2000

### **Warunki odnoszące się do gospodarowania wodami**

Podniesienie poziomu wód w otoczeniu powierzchni siedliska

### **Warunki odnoszące się do gospodarki rolnej, leśnej i rybackiej**

Nie prowadzenie działań z zakresu gospodarki rolnej – zaorywanie, zasypywanie; leśnej - nasadzanie drzew; rybackiej - kopanie stawów.

**Warunki odnoszące się do śródlądowych wód powierzchniowych płynących, w których powinna być zachowana lub odtworzona możliwość wędrówki ryb i innych organizmów wodnych**

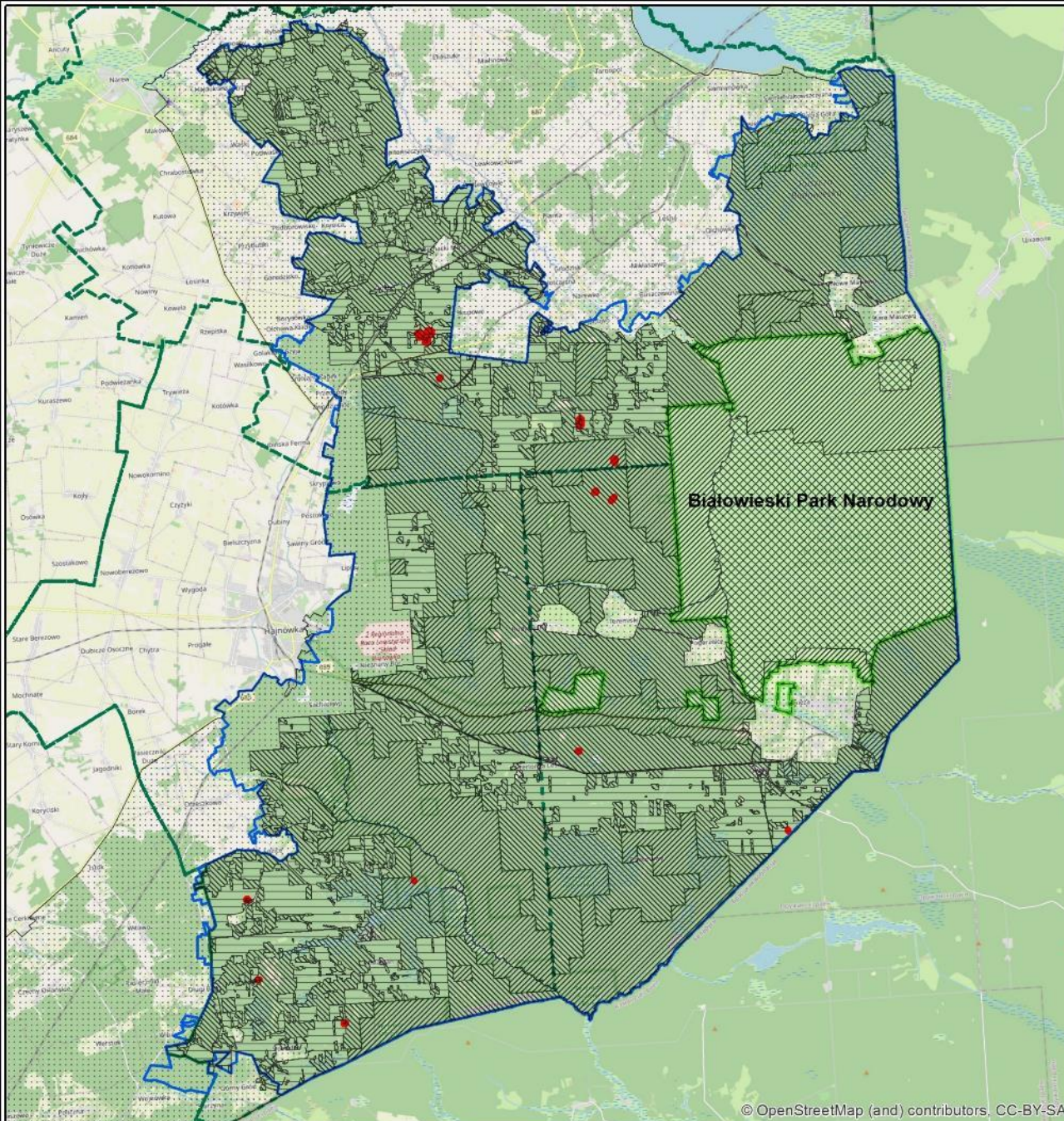
Nie dotyczy

## Określenie działań ochronnych

Działanie ochronne	Rodzaj, sposób wykonania i zakres działania	Lokalizacja działania	Termin oraz częstotliwość realizacji	Podmiot odpowiedzialny za działanie
Przeciwdziałanie sukcesji drzew i krzewów na siedlisku przyrodniczym	<p style="text-align: center;"><b><u>Działania fakultatywne</u></b></p> <p>Usunięcie drzew i krzewów wraz z ich nalotem z powierzchni płatu siedliska. Zadanie należy wykonać z użyciem pił spalinowych lub innych narzędzi (siekiera, sekator itp.) bez wjeżdżania sprzętem powodującym naruszenie struktury torfowiska. Uzyskaną biomasę należy usunąć poza obszar siedlisk przyrodniczych (zakaz pozostawiania rozdrobnionej biomasy); w terminie do 2 tygodni po pokosie biomasa powinna zostać usunięta z działki rolnej lub ułożona w pryzmy, w tym pryzmy balotowe, stogi lub brogi; w przypadku ułożenia biomasy w pryzmy, w tym pryzmy balotowe, stogi lub brogi powinna ona zostać usunięta z działki rolnej nie później niż do dnia 1 marca kolejnego roku</p>	Miejsce zgodnie mapą i warstwą shp.	Corocznie; od 15 sierpnia do 15 lutego	Właściciel lub zarządca terenu Właściwy nadleśniczy samodzielnie wykonuje zadania związane z gospodarką leśną po wprowadzeniu odpowiednich zapisów w planie urzędzenia lasu. Działania niezwiązane z gospodarką leśną wykonuje właściwy nadleśniczy po uzyskaniu środków z funduszy zewnętrznych
Usuwanie (koszenie) gatunków ekspansywnych	<p style="text-align: center;"><b><u>Działania fakultatywne</u></b></p> <p>Ręczne usuwanie (koszenie) gatunków ekspansywnych głównie trzciny pospolitej <i>Phragmites australis</i> i innych wysokich roślin ziemnowodnych z wywiezieniem biomasy. Do poziomu zwarcia nie większego niż 50%. Zadanie należy wykonać z użyciem kos spalinowych lub innych narzędzi bez wjeżdżania sprzętem powodującym naruszenie struktury torfowiska. Uzyskaną biomasę należy usunąć poza obszar siedlisk przyrodniczych (zakaz pozostawiania rozdrobnionej biomasy); w terminie do 2 tygodni po pokosie biomasa powinna zostać usunięta z działki rolnej lub ułożona w pryzmy, w tym pryzmy balotowe, stogi lub brogi; w przypadku ułożenia biomasy w pryzmy, w tym pryzmy balotowe, stogi lub brogi powinna ona zostać usunięta z działki rolnej nie później niż do dnia 1 marca kolejnego roku</p>	Miejsce zgodnie mapą i warstwą shp.	Działanie podejmować co roku od 15 sierpnia do 15 lutego	Właściciel lub zarządca terenu Właściwy nadleśniczy samodzielnie wykonuje zadania związane z gospodarką leśną po wprowadzeniu odpowiednich zapisów w planie urzędzenia lasu. Działania niezwiązane z gospodarką leśną wykonuje właściwy nadleśniczy po uzyskaniu środków z funduszy zewnętrznych
Wykonanie ekspertyzy hydrologicznej	Wykonie ekspertyzy hydrologicznej celem określenia działań służących poprawie stopnia uwodnienia całego Obszaru Natura 2000, w tym: 1) podniesienie poziomu wód gruntowych oraz retencji; 2) zachowanie lub podniesienie poziomu wód w ciekach i zbiornikach; 3) przeciwdziałanie okresowemu wysychaniu większych cieków; 4) zachowanie niewielkich zbiorników (stawy, starorzecza, rozlewiska) oraz powiększenie ich liczby; 5) utrzymanie dużej wilgotności podmokłych łąk i lasów, zwłaszcza położonych w dolinach rzecznych; 6) zachowanie optymalnych warunków hydrologicznych	-	-	Sprawującym nadzór nad obszarem Natura 2000



## Lokalizacja działań ochronnych na siedlisku 7140



- Białowieży Park Narodowy
- granica obszaru Natura 2000 Puszcza Białowieża
- granice nadleśnictw

### strefy UNESCO

- 1-ochrona ścisła
- 2-ochrona czynna I
- 3-ochrona czynna II
- 4-ochrona aktywna
- strefa buforowa

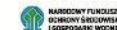
### Siedlisko

- Przeciwdziałanie sukcesji drzew i krzewów na siedlisku przyrodniczym; Usuwanie (koszenie) gatunków ekspansywnych








# 7140 Torfowiska przejściowe i trzęsawiska (przeważnie z roślinnością z *Scheuchzeria-Caricetea*)



## strefy UNESCO

-  1-ochrona ścisła
-  2-ochrona czynna I
-  3-ochrona czynna II
-  4-ochrona aktywna
-  strefa buforowa

## Siedlisko

-  Przeciwdziałanie sukcesji drzew i krzewów na siedlisku przyrodniczym; Usuwanie (koszenie) gatunków ekspansywnych

## Układ arkuszy



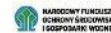
0 0,5 1 km




www.uslugi-ekologiczne.pl

2024





### strefy UNESCO

-  1-ochrona ścisła
-  2-ochrona czynna I
-  3-ochrona czynna II
-  4-ochrona aktywna
-  strefa buforowa

### Siedlisko

Przeciwdziałanie sukcesji drzew i krzewów na siedlisku przyrodniczym;  
 Usuwanie (koszenie) gatunków ekspansywnych



### Układ arkuszy



0 0,5 1 km

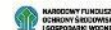


www.uslugi-ekologiczne.pl

2024



# 7140 Torfowiska przejściowe i trzęsawiska (przeważnie z roślinnością z *Scheuchzeria-Caricetea*)



## strefy UNESCO

-  1-ochrona ścisła
-  2-ochrona czynna I
-  3-ochrona czynna II
-  4-ochrona aktywna
-  strefa buforowa

## Siedlisko

Przeciwdziałanie sukcesji drzew i krzewów na siedlisku przyrodniczym;  
Usuwanie (koszenie) gatunków ekspansywnych



## Układ arkuszy



0 0,5 1 km

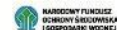


www.uslugi-ekologiczne.pl

2024



# 7140 Torfowiska przejściowe i trzęsawiska (przeważnie z roślinnością z *Scheuchzeria-Caricetea*)

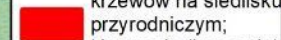


## strefy UNESCO

-  1-ochrona ścisła
-  2-ochrona czynna I
-  3-ochrona czynna II
-  4-ochrona aktywna
-  strefa buforowa

## Siedlisko

Przeciwdziałanie sukcesji drzew i krzewów na siedlisku przyrodniczym;  
Usuwanie (koszenie) gatunków ekspansywnych



## Układ arkuszy



0 0,5 1 km



2024

## **Określenie sposobu monitoringu stanu ochrony**

Prowadzenie badań monitoringowych co 3 lata na wskazanych powierzchniach płatów siedliska przyrodniczego (na 4 płatach siedliska), zgodnie z metodyką PMŚ GIOŚ.



## Ustalenie sposobu monitoringu realizacji działań ochronnych oraz ich skutków

Monitorowane działanie	Wskaźnik monitoringu	Lokalizacja	Sposób/metoda/zakres monitoringu	Częstotliwość zbierania informacji
Przeciwdziałanie sukcesji drzew i krzewów na siedlisku przyrodniczym	Obecność krzewów i podrostu drzew	5 płątów	Ocena szacunkowa stopnia zwarcia krzewów. W przypadku powierzchni karczowanych sprawdzenie poprawności działania (brak pniaków na powierzchni)	W następnym roku po wykonaniu działania
Usuwanie (koszenie) gatunków ekspansywnych	Gatunki ekspansywne roślin zielnych	5 płątów	Ocena szacunkowa stopnia zwarcia roślin ekspansywnych	W następnym roku po wykonaniu działania

## Informacja o potrzebie lub braku aktualizacji SDF

Ocena	Reprezentatywność	Powierzchnia względna	Ocena stanu zachowania	Ocena ogólna	Powierzchnia
Wg obowiązującego SDF	B	C	B	C	18,94
Proponowana zmiana na podstawie aktualnej wiedzy	B	C	C	C	13,14



## Wskazania do dokumentów planistycznych

Brak ustaleń mających wpływ na przedmiot ochrony

**7230 Górskie i nizinne torfowiska  
zasadowe o charakterze młak,  
turzycowisk i mechowisk**

## Ogólne omówienie badań:

- wykonano kwerendę danych (PZO 2011, Inwentaryzacja 2018-2019\*);
- prace terenowe prowadzono w trakcie 2 sezonów wegetacyjnych (2023 – 2024);
- pełny zakres prac inwentaryzacyjnych na terenie obszaru Natura 2000 Puszcza Białowieska, z wyłączeniem powierzchni Białowieskiego Parku Narodowego; prace terenowe prowadzone zgodnie z metodyką PMŚ GŁOŚ;
- proponuje się usunięcie z siedliska z SDF.

\* Wykonanie inwentaryzacji przyrodniczej mającej na celu uzupełnienie stanu wiedzy o przedmiotach ochrony i uwarunkowaniach ich ochrony w obszarze Natura 2000 Puszcza Białowieska PLC200004, z wyłączeniem gruntów Skarbu Państwa Lasy Państwowe oraz z wyłączeniem Białowieskiego Parku Narodowego. Inwentaryzacja wykonana na zlecenie RDOŚ w Białymstoku, w ramach projektu POIŚ pn. „Inwentaryzacja cennych siedlisk przyrodniczych kraju, gatunków występujących w ich obrębie oraz stworzenie Banku Danych o Zasobach Przyrodniczych”. Termin wykonania: lata 2018-2019.



## Powierzchnia siedliska [ha]:

<b>Wg SDF</b>	<b>W granicach Białowieskiego PN</b>	<b>W granicach obszaru Natura 2000 bez areału w Białowieskim PN - Inwentaryzacja 2023-2024</b>	<b>Łącznie</b>
157,87	-	-	-

## **Aktualna ocena przedmiotu ochrony w obszarze**

Podczas prac terenowych prowadzonych w 2023 i 2024 roku pod potrzeby planu ochrony dla obszaru Natura 2000 Puszcza Białowieska z wyłączeniem powierzchni Białowieskiego Parku Narodowego nie odnaleziono siedliska.

Siedliska nie odnaleziono również we wcześniejszych inwentaryzacjach stąd można wysnuć wniosek o możliwym pierwotnym błędzie naukowym przy wpisywaniu siedliska 7230 na listę przedmiotów ochrony obszaru natura 2000 Puszcza Białowieska.

## **Cele ochrony**

Brak, nie stwierdzono siedliska

## **Identyfikacja zagrożeń**

Brak, nie stwierdzono siedliska

## **Warunki utrzymania lub odtworzenia właściwego stanu ochrony przedmiotu ochrony**

Brak, nie stwierdzono siedliska

## **Określenie działań ochronnych**

Brak, nie stwierdzono siedliska

## **Określenie sposobu monitoringu stanu ochrony**

Brak, nie stwierdzono siedliska

## **Ustalenie sposobu monitoringu realizacji działań ochronnych oraz ich skutków**

Brak, nie stwierdzono siedliska

## **Wskazania do dokumentów planistycznych**

Brak, nie stwierdzono siedliska



## Informacja o potrzebie lub braku aktualizacji SDF

Ocena	Reprezentatywność	Powierzchnia względna	Ocena stanu zachowania	Ocena ogólna	Powierzchnia
Wg obowiązującego SDF	C	C	C	C	157,87
Proponowana zmiana na podstawie aktualnej wiedzy	Proponuje się korektę SDF, polegającą na usunięciu siedliska 7230 z uwagi na brak jego potwierdzenia na przedmiotowym obszarze.				

# Leśne siedliska przyrodnicze Puszczy Białowieskiej



9170 Grąd środkowoeuropejski  
i subkontynentalny (*Galio-  
Carpinetum*, *Tilio-Carpinetum*)







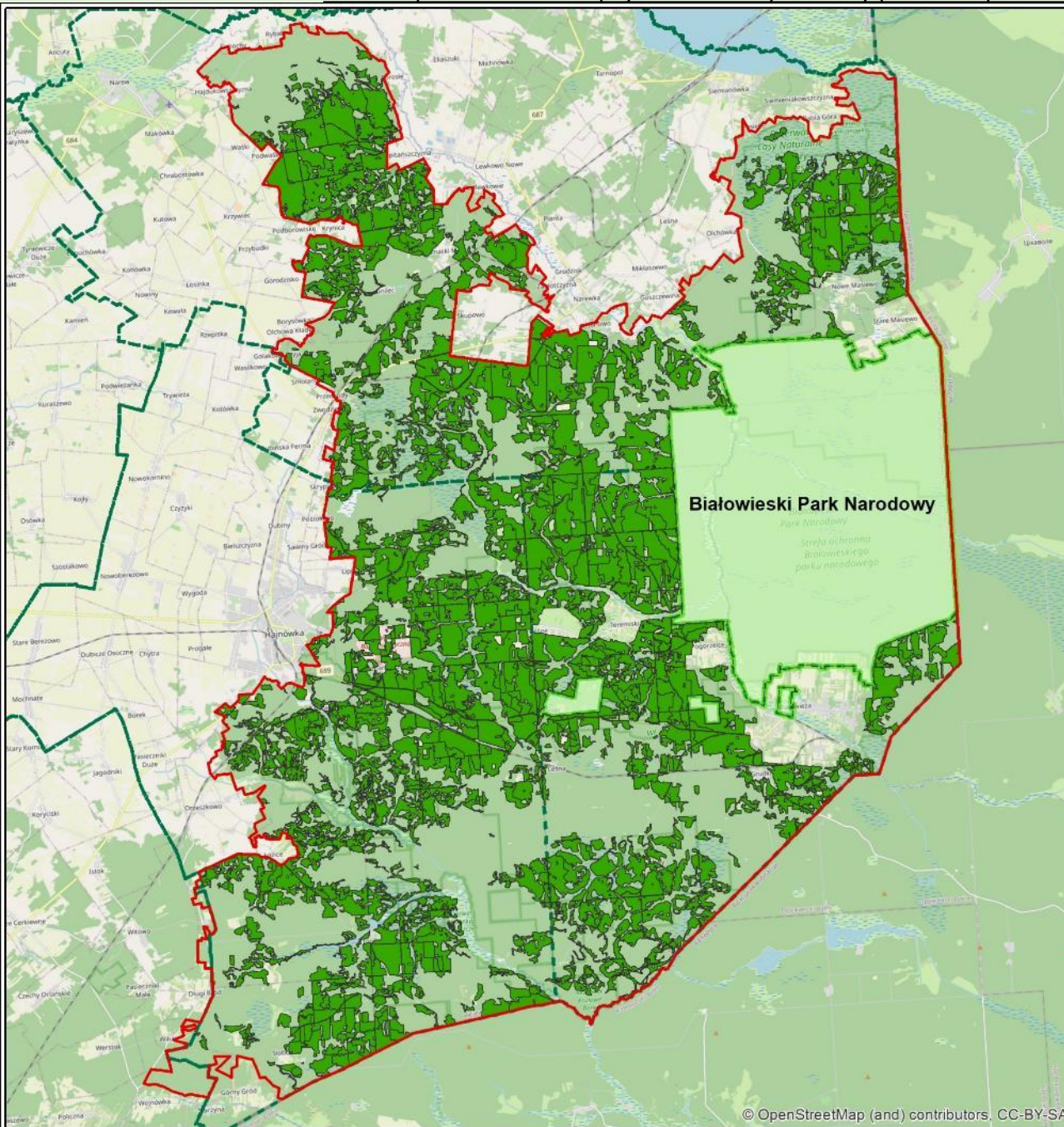


**Powierzchnia siedliska [ha]:**

<b>Wg SDF</b>	<b>W granicach Białowieskiego PN</b>	<b>W granicach obszaru Natura 2000 bez areału w Białowieskim PN - Inwentaryzacja 2023-2024</b>	<b>Łącznie</b>
39814,56	5186,54	22153,83	27340,37

## Rozmieszczenie płatów siedlisk przyrodniczych 9170

-  Białowiecki Park Narodowy
  -  granica obszaru Natura 2000 Puszcza Białowiecka
  -  granice nadleśnictw
- Siedlisko**
-  9170 Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (*Galio-Carpinetum*, *Tilio-Carpinetum*)



## Aktualna ocena przedmiotu ochrony w obszarze

Parametr	Ocena	Ocena ogólna
Powierzchnia siedliska	XX	U1
Specyficzna struktura i funkcje	U1	
Perspektywy ochrony	FV	



## Wskaźniki właściwego stanu ochrony przedmiotów ochrony (PMŚ)

- 1) Powierzchnia siedliska na stanowisku: nie podlega zmianom lub zwiększa się
- 2) Charakterystyczna kombinacja florystyczna: typowa, właściwa dla siedliska przyrodniczego (z uwzględnieniem specyfiki regionalnej i zróżnicowania fitosocjologicznego)
  - 1) Inwazyjne gatunki obce w podszybie i runie: brak
  - 2) Ekspansywne gatunki rodzime w runie: brak gatunków ekspansywnych lub pojedyncze okazy gatunków nitrofilnych w runie
- 3) Struktura pionowa i przestrzenna roślinności: zróżnicowana; >50% powierzchni pokryte przez zwarty drzewostan, jednak obecne luki i prześwietlenia
- 4) Wiek drzewostanu (udział starodrzewu): >10% udział drzew starszych niż 100 lat
- 5) Naturalne odnowienie drzewostanu: obfite, w lukach i prześwietleniach, brak pod okapem drzewostanu, ślady zgryzania nieliczne
- 6) Gatunki obce w drzewostanie: <1% i nie odnawiające się
- 7) Martwe drewno (łącznie zasoby): >20m<sup>3</sup>/ha
- 8) Martwe drewno wielkowymiarowe: >5 szt./ha
- 9) Mikrosiedliska drzewne (drzewa biocenotyczne) (waloryzacja i sposób oceny wskaźnika wymaga dalszego testowania): >20 szt./ha
- 10) Inne zniekształcenia, w tym zniszczenia runa i gleby związane z pozyskaniem drewna: Brak
- 11) Stan kluczowych dla różnorodności biologicznej gatunków lokalnie typowych dla siedliska (wskaźnik fakultatywny, stosować tylko, gdy są odpowiednie dane): Stan siedliska wszystkich lokalnie ważnych gatunków właściwy (FV)

## Cele ochrony

Cele ochrony	
Powierzchnia siedliska	Utrzymanie siedliska na powierzchni co najmniej 22153,83 ha
*Charakterystyczna kombinacja florystyczna	Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny FV – typowa, właściwa dla siedliska przyrodniczego na ok 73% powierzchni siedliska; Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny U1 - brak powierzchni zdominowanych przez gatunki synantropijne lub obce na ok 23% powierzchni siedliska
Inwazyjne gatunki obce w podszybie i runie	Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny FV – brak inwazyjnych gatunków obcych na ok 64% powierzchni siedliska; Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny U1 - sporadycznie (nie więcej niż 2% pokrycia transektu) na ok 20% powierzchni siedliska
Ekspansywne gatunki rodzime w runie	Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny FV – brak gatunków ekspansywnych lub pojedyncze okazy gatunków nitrofilnych w runie na ok 72% powierzchni siedliska; Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny U1 – pojedynczo (powyżej 1% lecz nie więcej niż 5% pokrycia transektu) na ok 15% powierzchni siedliska
Struktura pionowa i przestrzenna roślinności	Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny FV – struktura zróżnicowana, zwarty drzewostan, obecne luki i prześwietlenia na ok 52% powierzchni siedliska; Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny U1 - jednolity stary drzewostan lub struktura zróżnicowana ze zwartym starym drzewostanem zajmującym 10-50% powierzchni na ok 30% powierzchni siedliska
Wiek drzewostanu (obecność starodrzewu)	Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny FV – >10% udział drzew starszych niż 100 lat na ok 62% powierzchni siedliska Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny U1 - <10% udział drzew starszych niż 100 lat, ale >50% udział drzew starszych niż 50 lat na ok 33% powierzchni siedliska

## Cele ochrony

Cele ochrony	
Naturalne odnowienie drzewostanu	Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny FV – obfite, w lukach i prześwietleniach, brak pod okapem drzewostanu, ślady zgryzania nieliczne na ok 85% powierzchni siedliska; Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny U1 – pojedyncze, nie reagujące na luki lub też w lukach lecz z licznymi śladami zgryzania przez zwierzynę płową na ok 14 % powierzchni siedliska
Gatunki obce w drzewostanie	Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny FV – <1% i nie odnawiające się na ok 100% powierzchni siedliska;
Martwe drewno (łączne zasoby)	Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny FV - >20 m <sup>3</sup> /ha na ok 93% powierzchni siedliska; Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny U1 – 10-20 m <sup>3</sup> /ha na ok 3% powierzchni siedliska
Martwe drewno wielkowymiarowe	Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny FV - >5 szt./ha na ok 65% powierzchni siedliska; Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny U1 – 3-5 szt./ha na ok 10% powierzchni siedliska
Mikrosiedliska drzewne (drzewa biocenotyczne)	Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny FV - >20 szt./ha na ok 81% powierzchni siedliska; Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny U1 – 10-20 szt./ha na ok 13% powierzchni siedliska
Inne zniekształcenia, w tym zniszczenia runa i gleby związane z pozyskaniem drewna	Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny FV - brak zniekształceń na ok 86% powierzchni siedliska; Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny U1 – zniszczenia notowane sporadycznie, ale istotnie oddziałujące na strukturę fitocenozy na ok 12% powierzchni siedliska
Stan kluczowych dla różnorodności biologicznej gatunków lokalnie typowych dla siedliska	Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny FV - stan siedliska wszystkich lokalnie ważnych gatunków właściwy na ok 80% powierzchni siedliska;



## Identyfikacja zagrożeń

### Zagrożenia istniejące

B02 Gospodarka leśna i plantacyjna i użytkowanie lasów i plantacji.	<b>Pinetyzacja</b> – dominacja w drzewostanie sosny i/lub świerka na siedlisku grądu. Skutkuje istotnym zakwaszeniem gleby i zniekształceniem składu gatunkowego runa (zmniejszeniem udziału gatunków typowych dla grądu na rzecz gatunków borowych). Szczególnie destrukcyjny wpływ na siedlisko wykazują młode zwarte nasadzenia sosnowe i świerkowe (najczęściej z przeoraną wierzchnią warstwą gleby), gdzie udział grabu i innych drzew liściastych jest niewielki
I01 Obce gatunki inwazyjne.	<b>Neofityzacja</b> - gatunki o charakterze inwazyjnym: ( <b>dąb czerwony <i>Quercus rubra</i>, niecierpek drobnokwiatowy <i>Impatiens parviflora</i>, czeremcha amerykańska <i>Padus serotina</i>, rdestowca ostrokończystego <i>Reynoutria japonica</i></b> ) mogą doprowadzić do zubożenia składu gatunkowego i wypierania gatunków rodzimych
I02 Problematyczne gatunki rodzime	<b>Gatunki ekspansywne</b> takie jak <i>Rubus idaeus</i> , <i>Pteridium aquilinum</i> , <i>Carex brizoides</i> , <i>Urtica dioica</i> , <i>Pteridium aquilinum</i> , <i>Deschampsia caespitosa</i> , <i>Calamagrostis arundinacea</i> mogą zmniejszać różnorodność gatunkową runa
J03.01 Zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska	Na skutek <b>gradacji kornika</b> na części powierzchni zamarała część drzew (głównie świerka), przez co zmieniły się warunki świetlne siedliska

## Identyfikacja zagrożeń cd

Zagrożenia istniejące	
K02.04 Zakwaszenie (naturalne)	Opad igieł, szyszek, gałązek z obecnych drzew iglastych powoduje <b>zakwaszenie</b> podłoża; zmiana warunków siedliskowych wpływa na zmianę składu gatunkowego runa, ustępują gatunki grądowe
M01.02 Susze i zmniejszenie opadów	Zmiana struktury opadów (przedłużający się okres bez opadów) nasila skutki niedoboru wody w siedlisku; długookresowa susza prowadzi do niekorzystnych zmian siedliska, które może utracić typowe dla siebie właściwości; pociąga to m.in. zmianę składu gatunkowego

## Identyfikacja zagrożeń

### Zagrożenia potencjalne

B02 Gospodarka leśna i plantacyjna i użytkowanie lasów i plantacji	Możliwe prowadzenie gospodarki leśnej w przyszłości, która może znacząco zaburzyć strukturę roślinności i pogorszyć stan siedliska
B02.02 Wycinka lasu	Powrót do użytkowania, zwłaszcza rębnego oznaczałby radykalne pogorszenie stanu siedliska
B02.04 Usuwanie martwych i umierających drzew	Próby usuwania martwego drewna z wiatrołomu wiążą się z niszczeniem powierzchni dna lasu (liczne koleiny w płacie sąsiadującym z wiatrołomem). Martwe drewno może utrudniać potencjalne próby użytkowania powierzchni, stąd ryzyko, że będzie ono usuwane z płatu; brak lub deficyt drewna wielkowymiarowego wpływa negatywnie na różnorodność biologiczną gatunków lokalnie typowych dla siedliska
B07 Inne rodzaje praktyk leśnych, nie wymienione powyżej	Prowadzenie regularnej hodowli leśnej może być niebezpieczne dla stanu zachowania siedliska, którego stan może ulec pogorszeniu



## Warunki utrzymania lub odtworzenia właściwego stanu ochrony przedmiotu ochrony

### **Warunki odnoszące się do innych form ochrony przyrody, pokrywających się z Obszarem Natura 2000**

Dokumenty planistyczne dla innych form ochrony przyrody (park narodowy, rezerваты przyrody) uwzględniają warunki utrzymania lub odtworzenia właściwego stanu ochrony Obszaru Natura 2000 oraz spójności sieci Natura 2000 określone w niniejszym planie ochrony.

### **Warunki odnoszące się do zagospodarowania przestrzennego**

Brak oddziaływań.

### **Warunki odnoszące się do gospodarowania wodami**

Podniesienie poziomu wód gruntowych (poprzez retencję).

### **Warunki odnoszące się do gospodarki rolnej, leśnej i rybackiej**

Gospodarka rolna i rybacka nie dotyczy siedliska. W zakresie gospodarki leśnej – zachowanie właściwych warunków edaficznych i siedliskowych (poprzez zachowanie naturalnych procesów przyrodniczych z wyjątkiem aktywnej ochrony w grądach w IV strefie UNESCO oraz sytuacji zagrażających bezpieczeństwu).

### **Warunki odnoszące się do śródlądowych wód powierzchniowych płynących, w których powinna być zachowana lub odtworzona możliwość wędrówki ryb i innych organizmów wodnych**

Brak oddziaływań.

## Określenie działań ochronnych

Działanie ochronne	Rodzaj, sposób wykonania i zakres działania	Lokalizacja działania	Termin oraz częstotliwość realizacji	Podmiot odpowiedzialny za działanie
Usuwanie gatunków obcych - <i>Padus serotina</i>	Usuwanie z drzewostanu gatunku inwazyjnego: <b><i>Padus serotina</i></b> (ścięcie całych drzew, krzewów). Usuwanie pędów łącznie z fragmentami systemu korzeniowego poniżej szyj korzeniowej.	Miejsce zgodnie mapą i warstwą shp.	Działanie prowadzić poza okresem lęgowym. Kontynuacja działania w miarę potrzeby w kolejnych latach np. w przypadku stwierdzenia odrastania bądź nowych stanowisk gatunku.	Właściciel/zarządca gruntu na podstawie umowy zawartej z organem sprawującym nadzór nad obszarem Natura 2000 lub właściwe Nadleśnictwo
Usuwanie gatunków obcych - <i>Quercus rubra</i>	Usuwanie nasadzeń i nalotu <b><i>Quercus rubra</i></b> na powierzchniach zajętych przez ten gatunek (ścięcie całych drzew).	Miejsce zgodnie mapą i warstwą shp.	Działanie prowadzić poza okresem lęgowym. Kontynuacja działania w miarę potrzeby w kolejnych latach np. w przypadku stwierdzenia odrastania bądź nowych stanowisk gatunku.	Właściciel/zarządca gruntu na podstawie umowy zawartej z organem sprawującym nadzór nad obszarem Natura 2000 lub właściwe Nadleśnictwo

## Określenie działań ochronnych cd

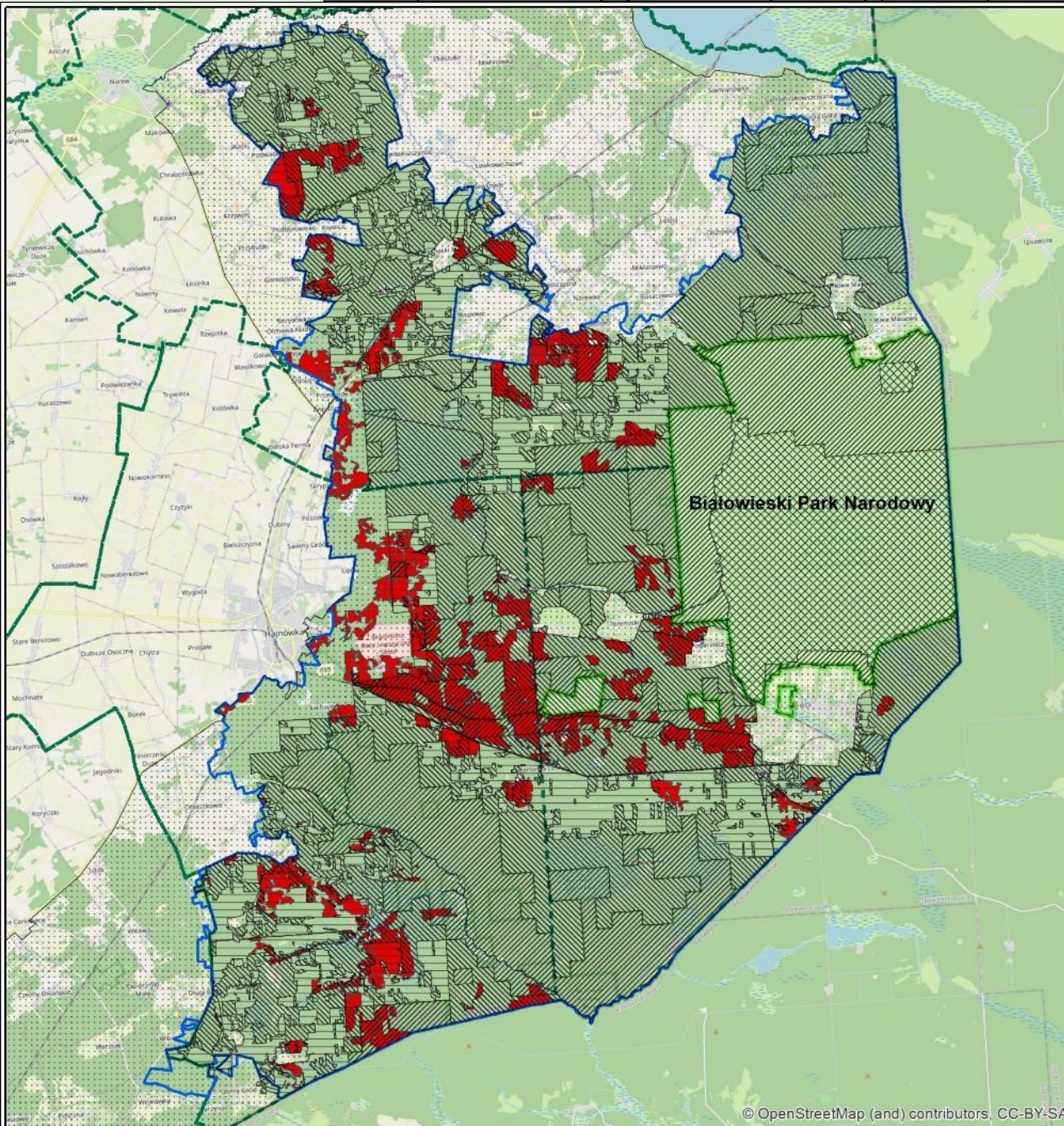
Działanie ochronne	Rodzaj, sposób wykonania i zakres działania	Lokalizacja działania	Termin oraz częstotliwość realizacji	Podmiot odpowiedzialny za działanie
Usuwanie gatunków obcych – <i>Reynoutria japonica</i>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Usuwanie obcego gatunku inwazyjnego rdestowca ostrokończystego <i>Reynoutria japonica</i> poprzez wykopywanie gatunku z karpą korzeniową i wywiezienie z powierzchni w celu pełnej utylizacji</li> <li>• Użycie metody chemicznej polegającej na mazakowaniu liści i łodyg rdestowca środkiem chemicznym (np. glifosat), w okresie późnego lata i jesieni, z użyciem mazaczy lub pędzli, w dwóch powtórzeniach w ciągu roku. Zabieg należy powtarzać w analogicznych terminach w kolejnych latach. Pędów rdestowca poddanych zabiegowi nie należy wycinać lub łątać, aby czas oddziaływania środka na powierzchnię asymilacyjną był możliwie najdłuższy, a powierzchnia roślin, na które ma oddziaływać środek jak największa.</li> <li>• Dopuszcza się zastosowanie innych metod rekomendowanych przez GDOŚ w <i>Kompendium zwalczania Inwazyjnych Gatunków Obcych – rdestowce</i>, polegających na punktowej eliminacji gatunku z płatu siedliska.</li> </ul>	Miejsce zgodnie mapą i warstwą shp.	Działania prowadzić w 2-3 nawrotach w ciągu sezonu wegetacyjnego i kolejnych latach aż do całkowitego zlikwidowania gatunku.	Właściciel/zarządc a gruntu na podstawie umowy zawartej z organem sprawującym nadzór nad obszarem Natura 2000 lub właściwe Nadleśnictwo
Usuwanie gatunków obcych – <i>Impatiens parviflora</i>	Usuwanie obcego gatunku inwazyjnego niecierpka drobnokwiatowego <i>Impatiens parviflora</i> . Wyrwanie osobników i/lub koszenie; przed okresem wysypywania nasion.	Miejsce zgodnie mapą i warstwą shp.	Działania prowadzić w 2-3 nawrotach w ciągu sezonu wegetacyjnego i kolejnych latach aż do całkowitego zlikwidowania gatunku.	Właściciel/zarządc a gruntu na podstawie umowy zawartej z organem sprawującym nadzór nad obszarem Natura 2000 lub właściwe Nadleśnictwo



## Określenie działań ochronnych cd

Działanie ochronne	Rodzaj, sposób wykonania i zakres działania	Lokalizacja działania	Termin oraz częstotliwość realizacji	Podmiot odpowiedzialny za działanie
<p>Ochrona siedliska przyrodniczego poprzez przeciwdziałanie procesom pinetyzacji</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Na powierzchniach ze znaczącym udziałem sosny i/lub świerka (&gt;50%) zwłaszcza na powierzchniach zwartych nasadzeń, bądź samosiewu, do uzyskania 20%. Na takich powierzchniach sugeruje się eliminować, poprzez obrączkowanie, pojedyncze drzewa szpilkowe w celu stworzenia lepszych warunków świetlnych do obsiewu i skielkowania drzew liściastych (grab, lipa, klon, dąb, leszczyna). Dopuszcza się wycinanie drzew z pozostawieniem ich na gruncie.</li> <li>Działań nie prowadzić na powierzchniach, gdzie jest zagęszczenie sosny i/lub świerka w warstwie A, ale w niższych warstwach są zwarte zadrzewienia liściaste typowe dla grądu.</li> </ul>	<p>Miejsce zgodnie mapą i warstwą shp.</p>	<p>Działania powtarzać przy wydłużonych nawrotach (10 lat), tak aby doprowadzić do zróżnicowania wiekowego drzew oraz uzyskania złożonej budowy piętrowej i gatunkowej drzewostanów.</p>	<p>Właściciel/zarządca gruntu na podstawie umowy zawartej z organem sprawującym nadzór nad obszarem Natura 2000 lub właściwe Nadleśnictwo</p>

## Lokalizacja działań ochronnych na siedlisku 9170

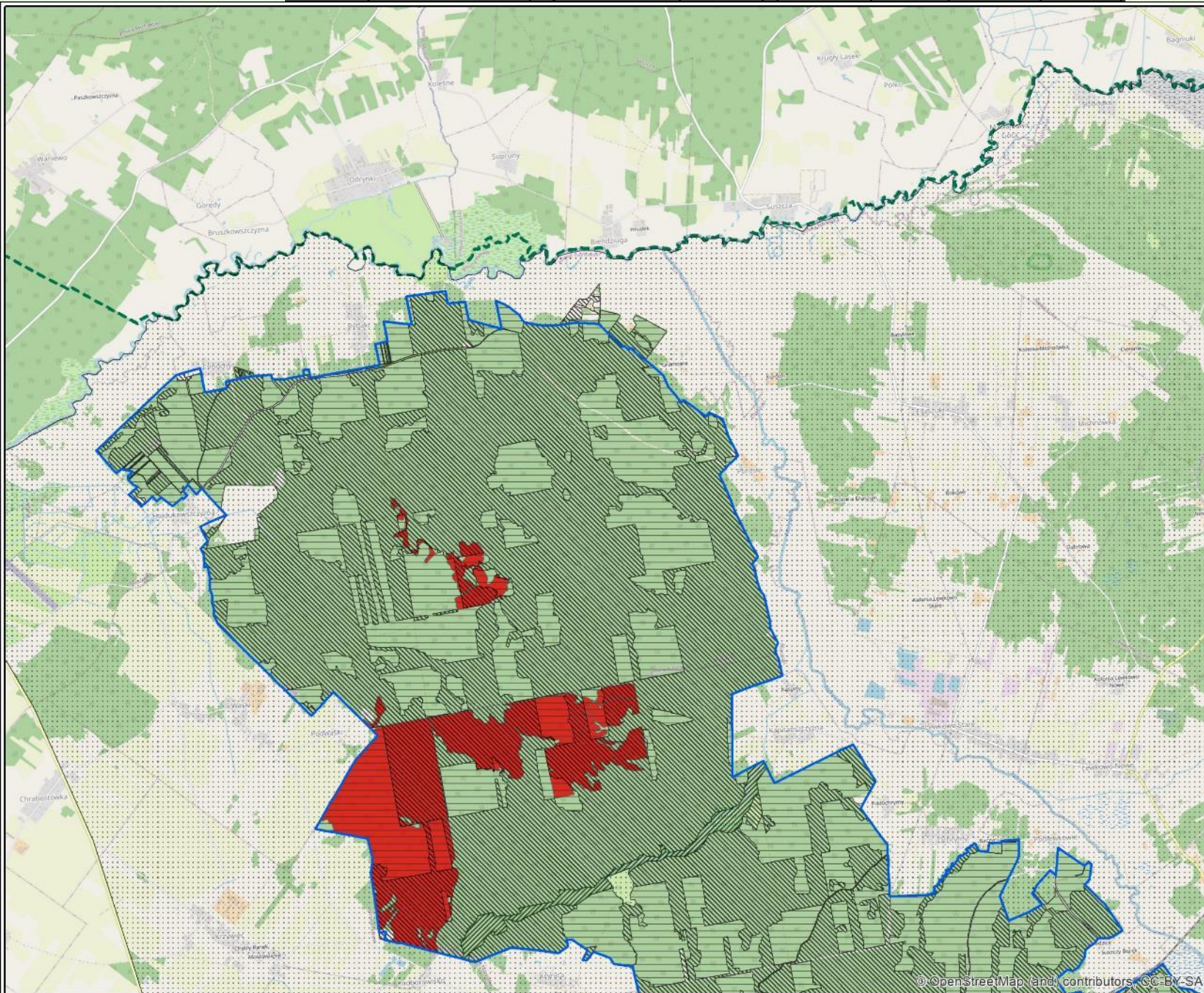


- Białowieżski Park Narodowy
- granica obszaru Natura 2000 Puszcza Białowieża
- granice nadleśnictw
- strefy UNESCO**
- 1-ochrona ścisła
- 2-ochrona czynna I
- 3-ochrona czynna II
- 4-ochrona aktywna
- strefa buforowa
- usuwanie gatunków obcych inwazyjnych

0 3 6 km



# 9170 Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (*Galio-Carpinetum*, *Tilio-Carpinetum*)



## strefy UNESCO

-  1-ochrona ścisła
-  2-ochrona czynna I
-  3-ochrona czynna II
-  4-ochrona aktywna
-  strefa buforowa
-  usuwanie gatunków obcych inwazyjnych

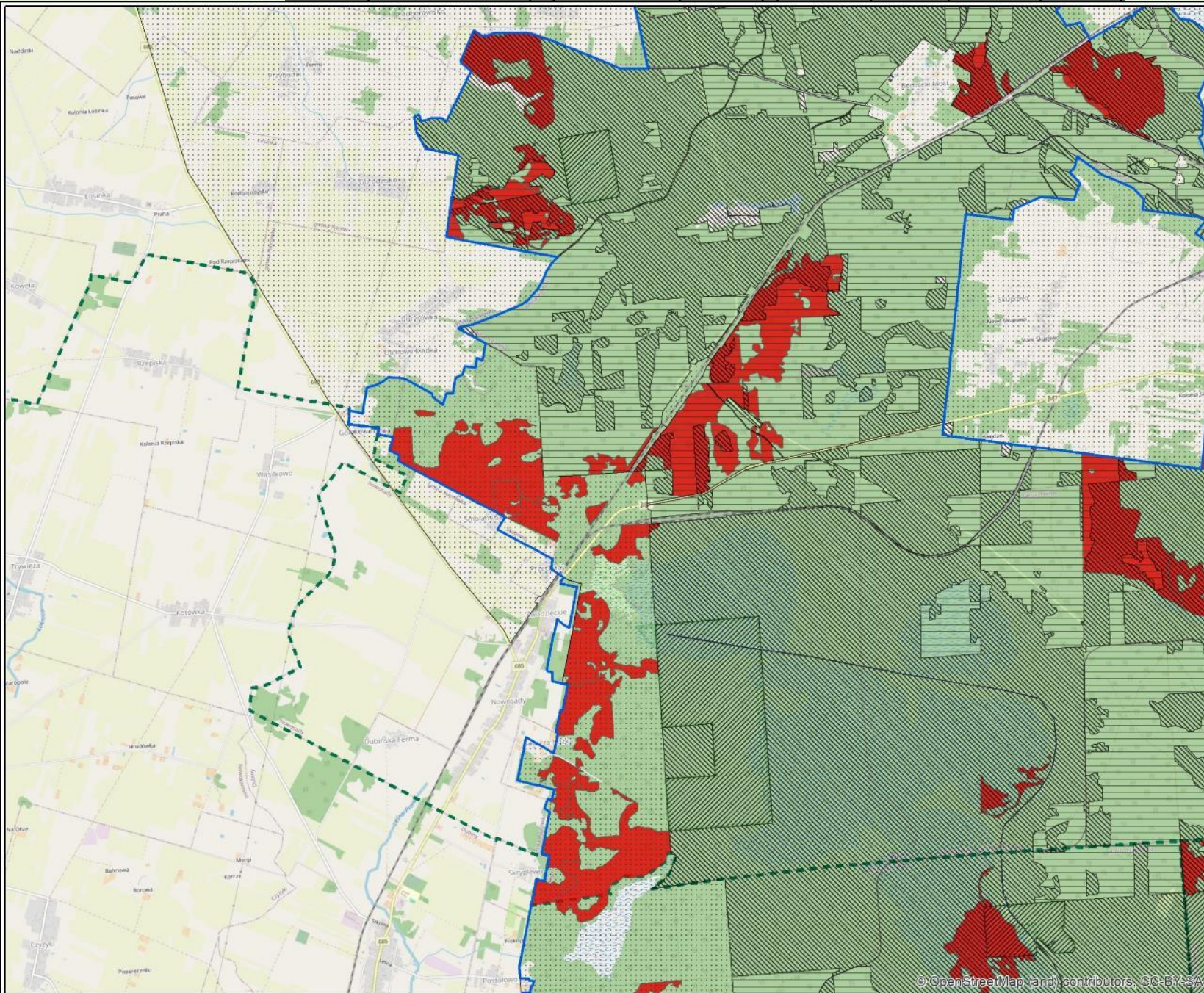
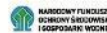
## Układ arkuszy



2024



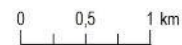
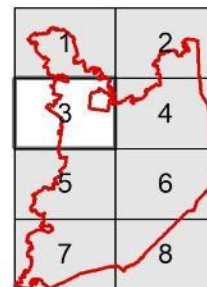
# 9170 Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (*Galio-Carpinetum*, *Tilio-Carpinetum*)



## strefy UNESCO

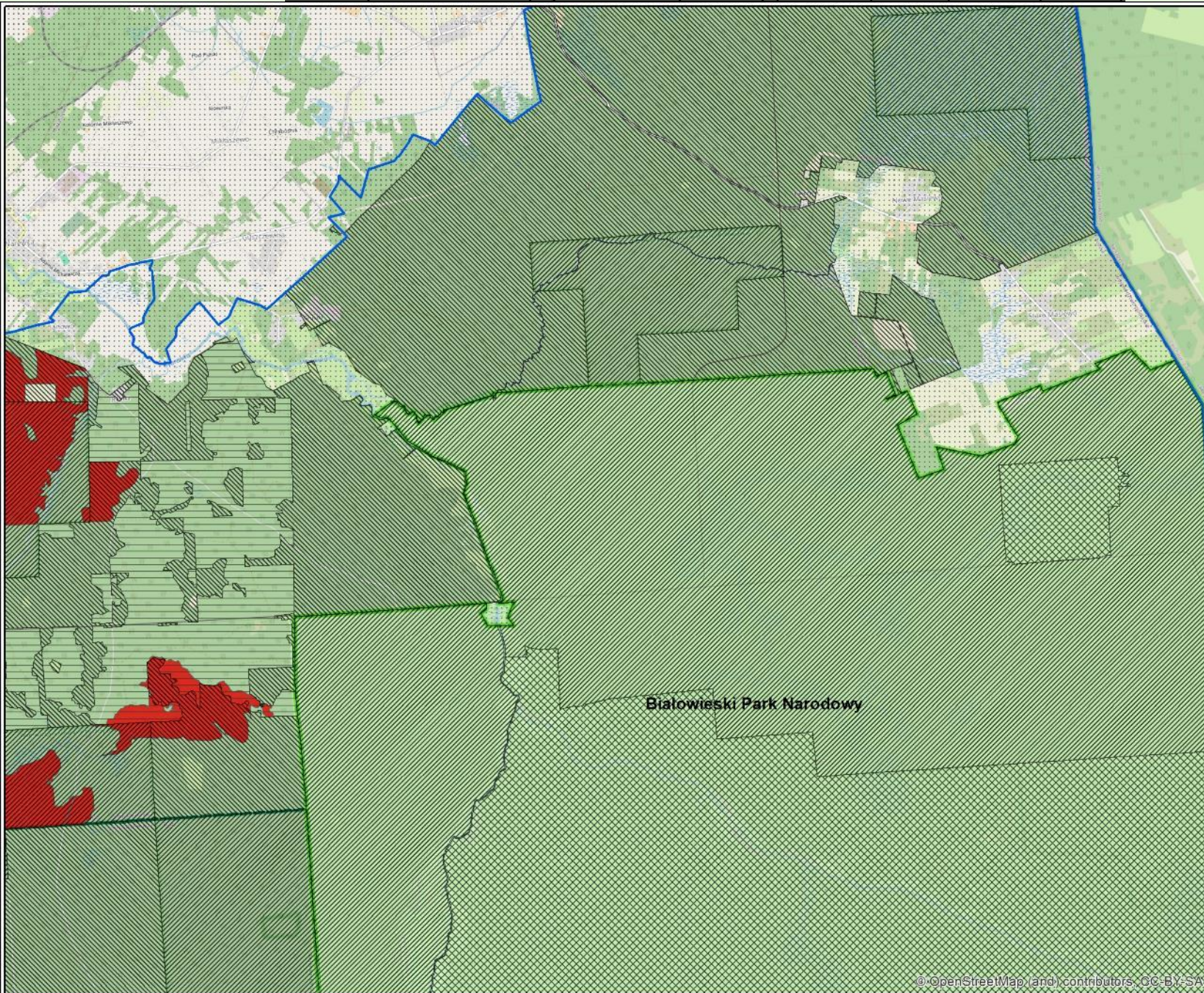
-  1-ochrona ścisła
-  2-ochrona czynna I
-  3-ochrona czynna II
-  4-ochrona aktywna
-  strefa buforowa
-  usuwanie gatunków obcych inwazyjnych

## Układ arkuszy



2024

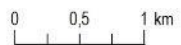
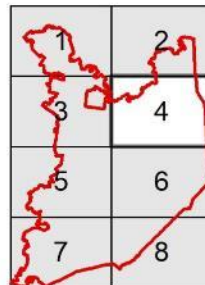




**strefy UNESCO**

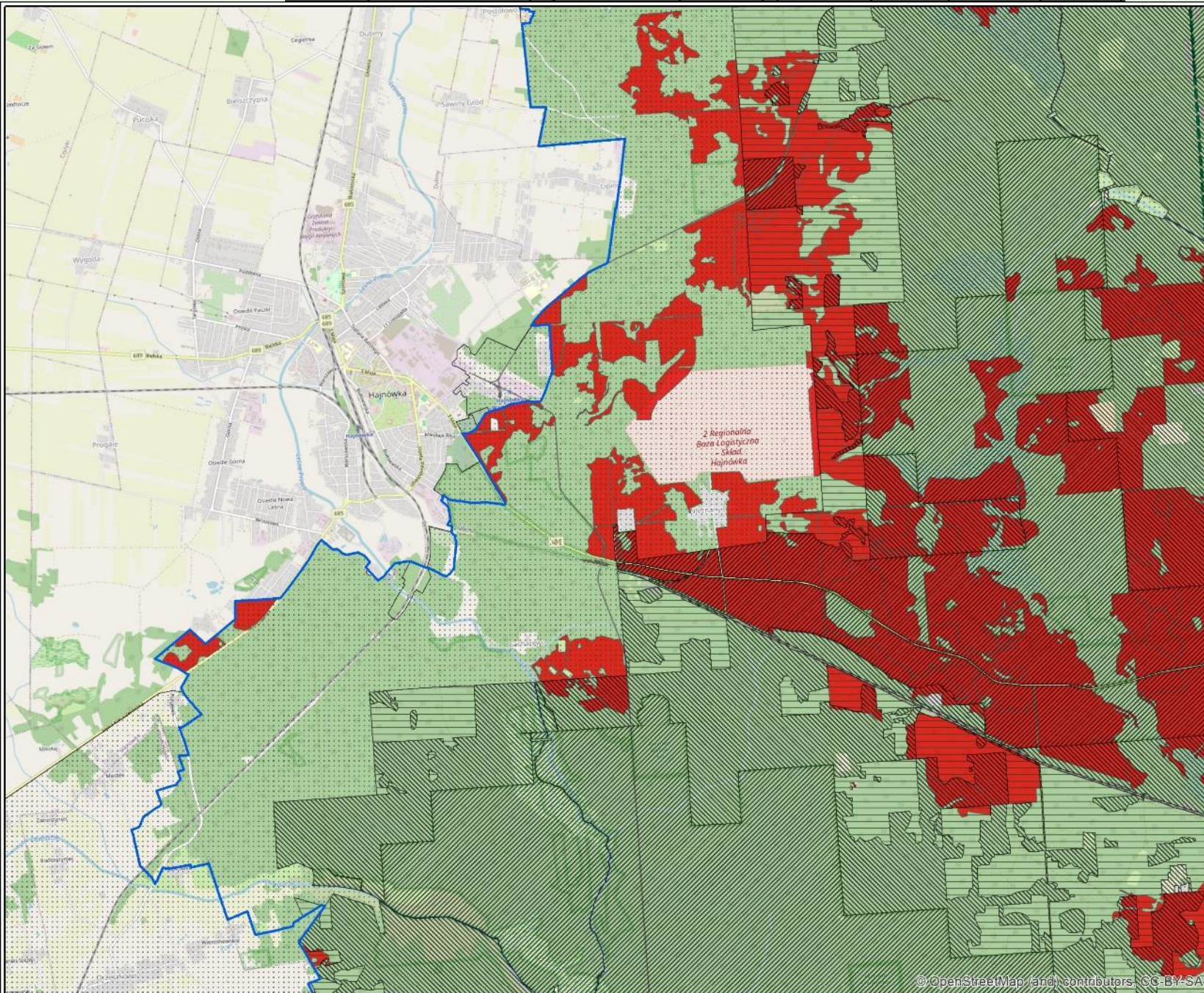
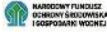
-  1-ochrona ścisła
-  2-ochrona czynna I
-  3-ochrona czynna II
-  4-ochrona aktywna
-  strefa buforowa
-  usuwanie gatunków obcych inwazyjnych

**Układ arkuszy**





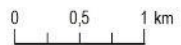
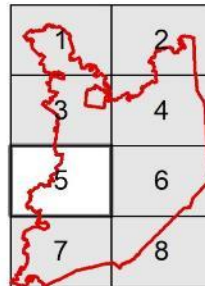
# 9170 Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (*Galio-Carpinetum*, *Tilio-Carpinetum*)



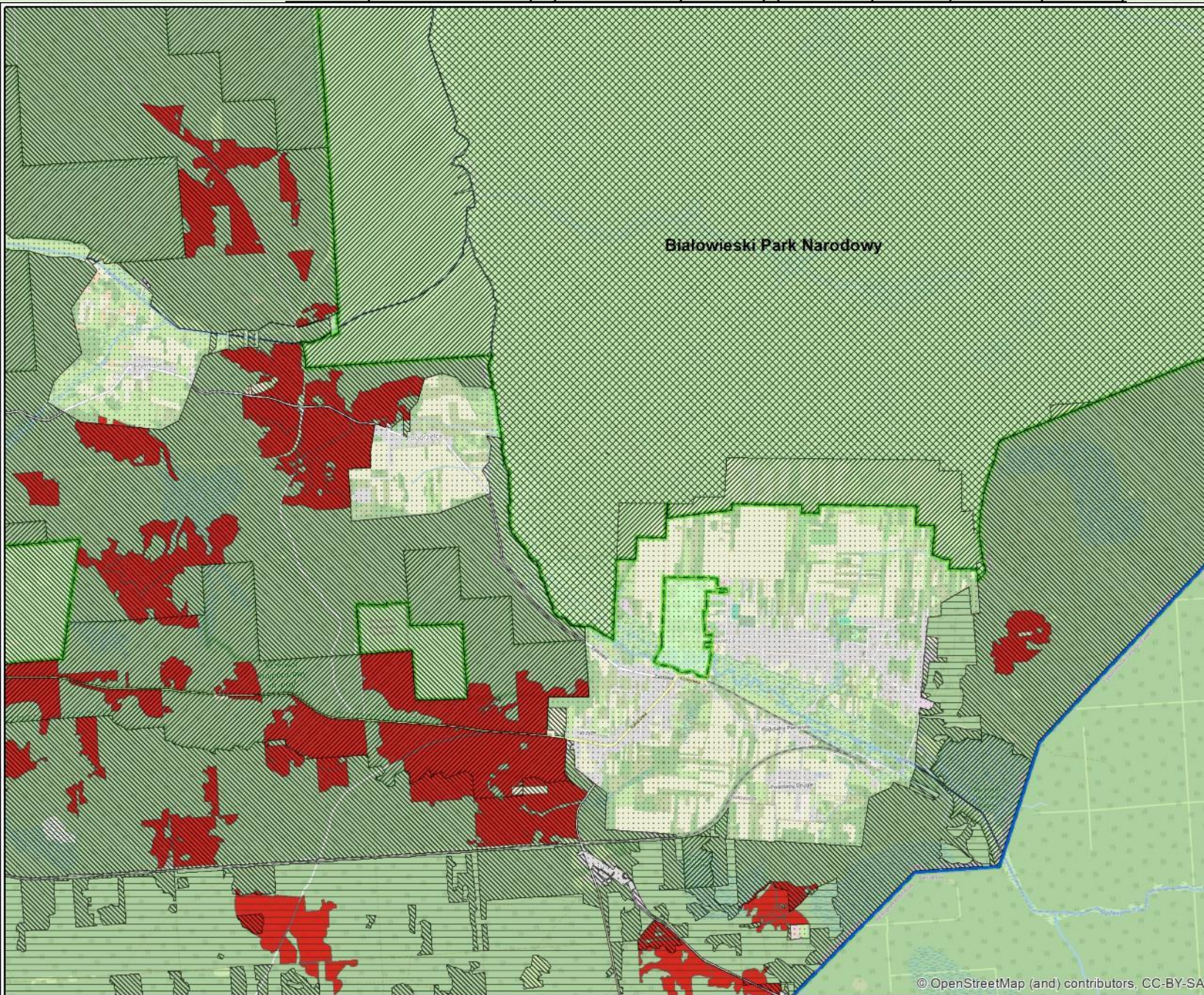
## strefy UNESCO

-  1-ochrona ścisła
-  2-ochrona czynna I
-  3-ochrona czynna II
-  4-ochrona aktywna
-  strefa buforowa
-  usuwanie gatunków obcych inwazyjnych

## Układ arkuszy





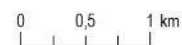
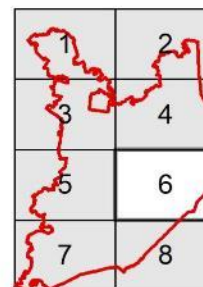


Białowieża Park Narodowy

**strefy UNESCO**

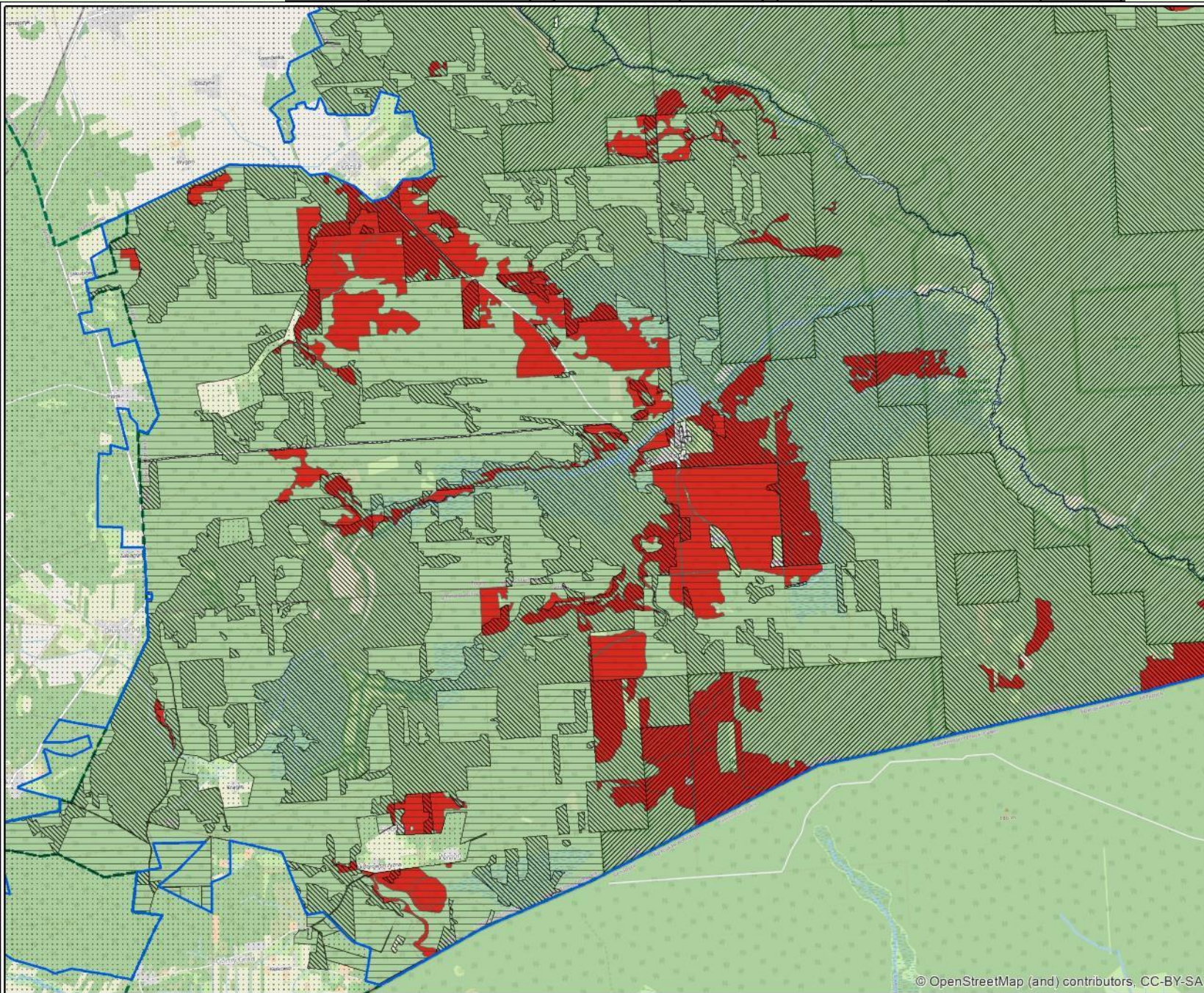
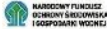
-  1-ochrona ścisła
-  2-ochrona czynna I
-  3-ochrona czynna II
-  4-ochrona aktywna
-  strefa buforowa
-  usuwanie gatunków obcych inwazyjnych

**Układ arkuszy**





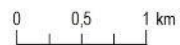
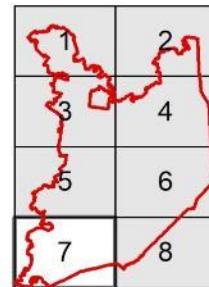
# 9170 Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (*Galio-Carpinetum*, *Tilio-Carpinetum*)



## strefy UNESCO

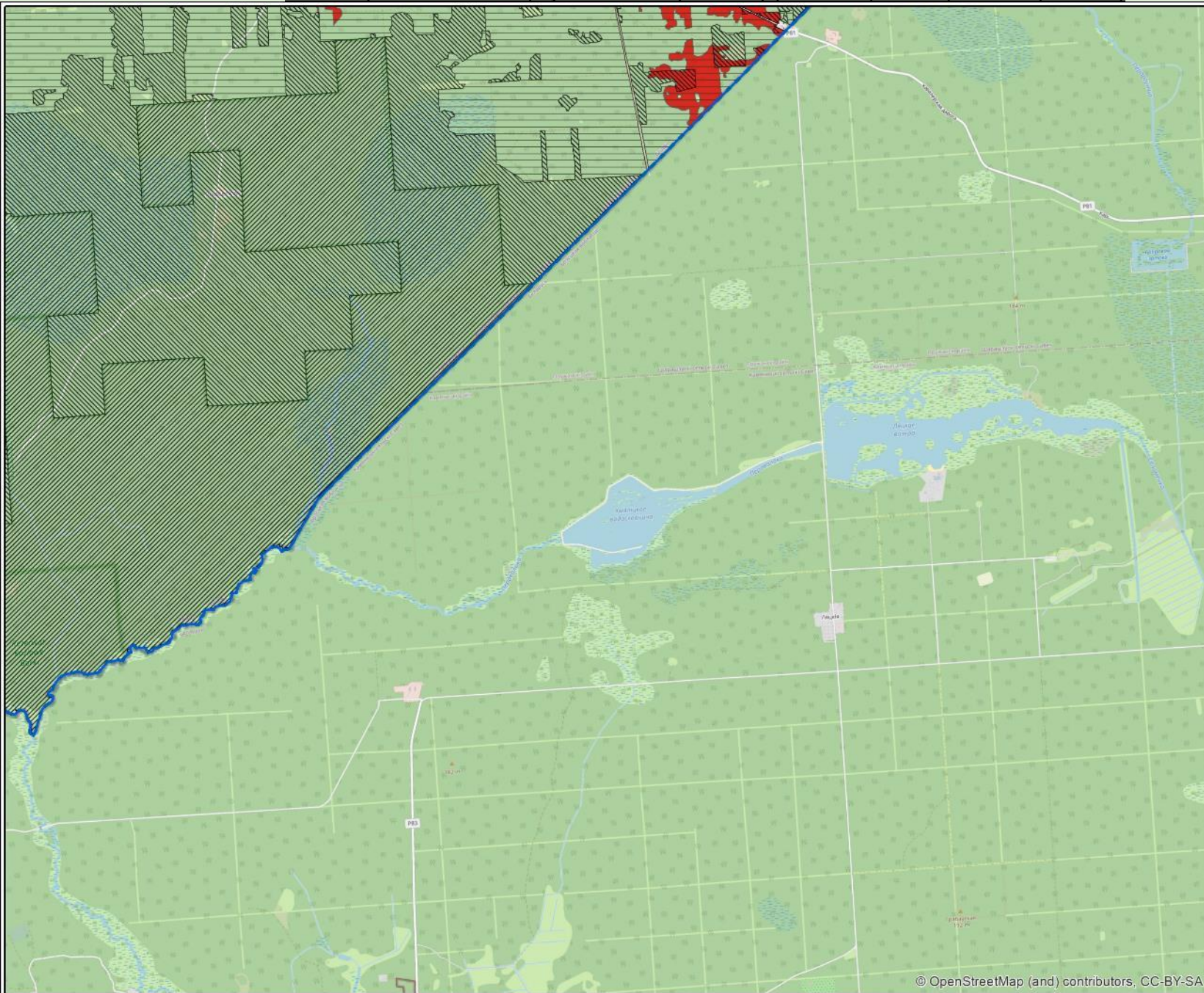
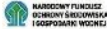
-  1-ochrona ścisła
-  2-ochrona czynna I
-  3-ochrona czynna II
-  4-ochrona aktywna
-  strefa buforowa
-  usuwanie gatunków obcych inwazyjnych

## Układ arkuszy





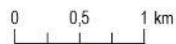
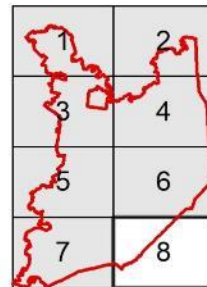
# 9170 Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (*Galio-Carpinetum*, *Tilio-Carpinetum*)



## strefy UNESCO

-  1-ochrona ścisła
-  2-ochrona czynna I
-  3-ochrona czynna II
-  4-ochrona aktywna
-  strefa buforowa
-  usuwanie gatunków obcych inwazyjnych










## Układ arkuszy

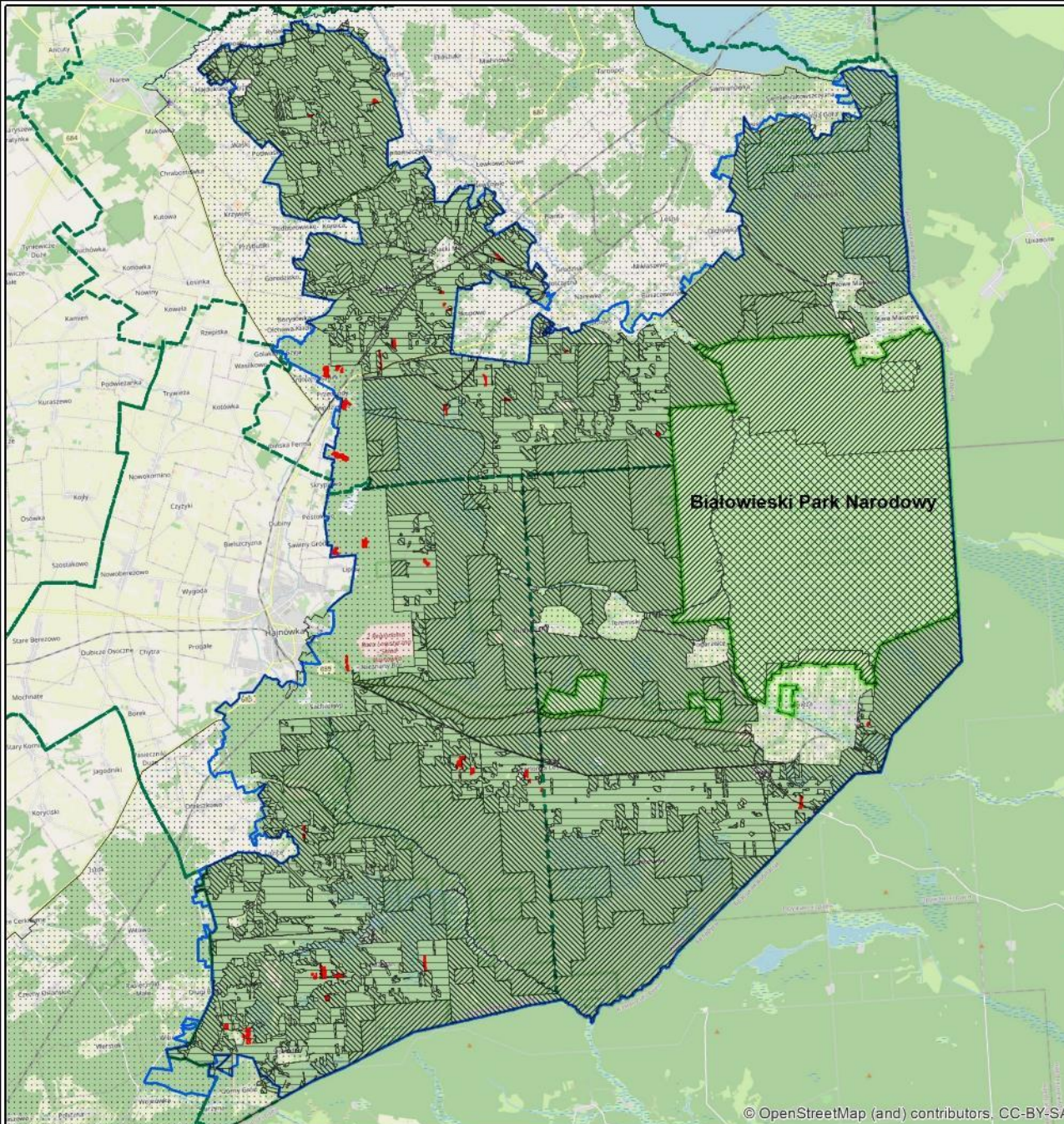


2024



## Lokalizacja działań ochronnych na siedlisku 9170

-  Białowiecki Park Narodowy
-  granica obszaru Natura 2000 Puszcza Białowiecka
-  granice nadleśnictw
- strefy UNESCO**
-  1-ochrona ścisła
-  2-ochrona czynna I
-  3-ochrona czynna II
-  4-ochrona aktywna
-  strefa buforowa
-  Ochrona siedliska przyrodniczego poprzez przeciwdziałanie procesom pinetyzacji






# 9170 Ґрад środkowoeuropejski i subkontynentalny (*Galio-Carpinetum*, *Tilio-Carpinetum*)



## strefy UNESCO

-  1-ochrona ścisła
-  2-ochrona czynna I
-  3-ochrona czynna II
-  4-ochrona aktywna
-  strefa buforowa

Ochrona siedliska przyrodniczego poprzez przeciwdziałanie procesom pinetyzacji



## Układ arkuszy



0 0,5 1 km



2024



# 9170 Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (*Galio-Carpinetum*, *Tilio-Carpinetum*)



## strefy UNESCO

-  1-ochrona ścisła
-  2-ochrona czynna I
-  3-ochrona czynna II
-  4-ochrona aktywna
-  strefa buforowa
-  Ochrona siedliska przyrodniczego poprzez przeciwdziałanie procesom pinetyzacji

## Układ arkuszy



0 0,5 1 km



2024



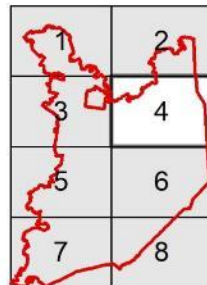
strefy UNESCO

-  1-ochrona ścisła
-  2-ochrona czynna I
-  3-ochrona czynna II
-  4-ochrona aktywna
-  strefa buforowa

Ochrona siedliska przyrodniczego poprzez przeciwdziałanie procesom pinetyzacji



Układ arkuszy

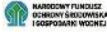


0 0,5 1 km

Białowiecki Park Narodowy




# 9170 Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (*Galio-Carpinetum*, *Tilio-Carpinetum*)



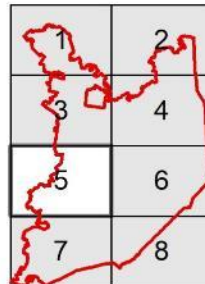
## strefy UNESCO

-  1-ochrona ścisła
-  2-ochrona czynna I
-  3-ochrona czynna II
-  4-ochrona aktywna
-  strefa buforowa

Ochrona siedliska przyrodniczego poprzez przeciwdziałanie procesom pinetyzacji



## Układ arkuszy



0 0,5 1 km




2024



**strefy UNESCO**

-  1-ochrona ścisła
-  2-ochrona czynna I
-  3-ochrona czynna II
-  4-ochrona aktywna
-  strefa buforowa

Ochrona siedliska przyrodniczego poprzez przeciwdziałanie procesom pinetyzacji



Białowiecki Park Narodowy

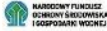
**Układ arkuszy**



0 0,5 1 km




# 9170 Ґрад środkowoeuropejski i subkontynentalny (*Galio-Carpinetum*, *Tilio-Carpinetum*)



## strefy UNESCO

-  1-ochrona ścisła
-  2-ochrona czynna I
-  3-ochrona czynna II
-  4-ochrona aktywna
-  strefa buforowa

 Ochrona siedliska przyrodniczego poprzez przeciwdziałanie procesom pinetyzacji

## Układ arkuszy



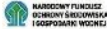
0 0,5 1 km



2024



# 9170 Ґрад ѕрoдkowoeuropejski i subkontynentalny (*Galio-Carpinetum*, *Tilio-Carpinetum*)



## strefy UNESCO

-  1-ochrona ścisła
-  2-ochrona czynna I
-  3-ochrona czynna II
-  4-ochrona aktywna
-  strefa buforowa

Ochrona siedliska przyrodniczego poprzez przeciwdziałanie procesom pinetyzacji



## Układ arkuszy



0 0,5 1 km



2024



## **Określenie sposobu monitoringu stanu ochrony**

Prowadzenie badań monitoringowych co 6 lat na powierzchniach płatów siedliska przyrodniczego w każdym Nadleśnictwie obszaru (łącznie – 36 stanowisk w obszarze), zgodnie z metodyką PMŚ GIOŚ.

## Ustalenie sposobu monitoringu realizacji działań ochronnych oraz ich skutków

Monitorowane działanie	Wskaźnik monitoringu	Ilość płatów	Sposób/metoda/zakres monitoringu	Częstotliwość zbierania informacji
Ochrona siedliska przyrodniczego poprzez przeciwdziałanie procesom pinetyzacji	Struktura pionowa i przestrzenna roślinności	15 płatów	Ocena szacunkowa stopnia zwarcia drzew na wszystkich powierzchniach poddanych zabiegowi ochronnemu	W pierwszym roku po wykonaniu zabiegu
Usuwanie gatunków obcych - <i>Padus serotina</i>	Inwazyjne gatunki obce w podszycie i runie	5 płatów	Ocena szacunkowa jest/niema krzewów (drzew) na wszystkich powierzchniach poddanych zabiegowi ochronnemu	W pierwszym roku po wykonaniu zabiegu
Usuwanie gatunków obcych - <i>Quercus rubra</i>	Gatunki obce w drzewostanie	5 płatów	Ocena szacunkowa jest/niema drzew na wszystkich powierzchniach poddanych zabiegowi ochronnemu	W pierwszym roku po wykonaniu zabiegu
Usuwanie gatunków obcych – <i>Reynoutria japonica</i>	Inwazyjne gatunki obce w podszycie i runie	5 płatów	Ocena szacunkowa jest/niema roślin na wszystkich powierzchniach poddanych zabiegowi ochronnemu	W pierwszym roku po wykonaniu zabiegu
Usuwanie gatunków obcych – <i>Impatiens parviflora</i>	Inwazyjne gatunki obce w podszycie i runie	15 płatów	Ocena szacunkowa jest/niema roślin na wszystkich powierzchniach poddanych zabiegowi ochronnemu	W pierwszym roku po wykonaniu zabiegu



## Informacja o potrzebie lub braku aktualizacji SDF

Ocena	Reprezentatywność	Powierzchnia względna	Ocena stanu zachowania	Ocena ogólna	Powierzchnia
Wg obowiązującego SDF	A	A	A	A	39814,56
Proponowana zmiana na podstawie aktualnej wiedzy	A	A	B	A	27340,37

## **Wskazania do dokumentów planistycznych**

Brak ustaleń mających wpływ na przedmiot ochrony



**\*91D0 Bory i lasy bagienne (*Vaccinio uliginosi Betuletum pubescentis*, *Vaccinio uliginosi Pinetum*, *Pino mugos-Sphagnetum*, *Sphagno girgensohnii-Piceetum*)  
i brzozowo-sosnowe bagienne lasy borealne**



\*91D0 Bory i lasy bagienne (*Vaccinio uliginosi Betuletum pubescentis*, *Vaccinio uliginosi Pinetum*, *Pino muco-Sphagnetum*, *Sphagno girgensohnii-Piceetum*) i brzoźowo-sosnowe bagienne lasy borealne

## Powierzchnia siedliska [ha]:

<b>Wg SDF</b>	<b>W granicach Białowieskiego PN</b>	<b>W granicach obszaru Natura 2000 bez areału w Białowieskim PN - Inwentaryzacja 2023-2024</b>	<b>Łącznie</b>
2746,92	708,92	402,17	1 111,09

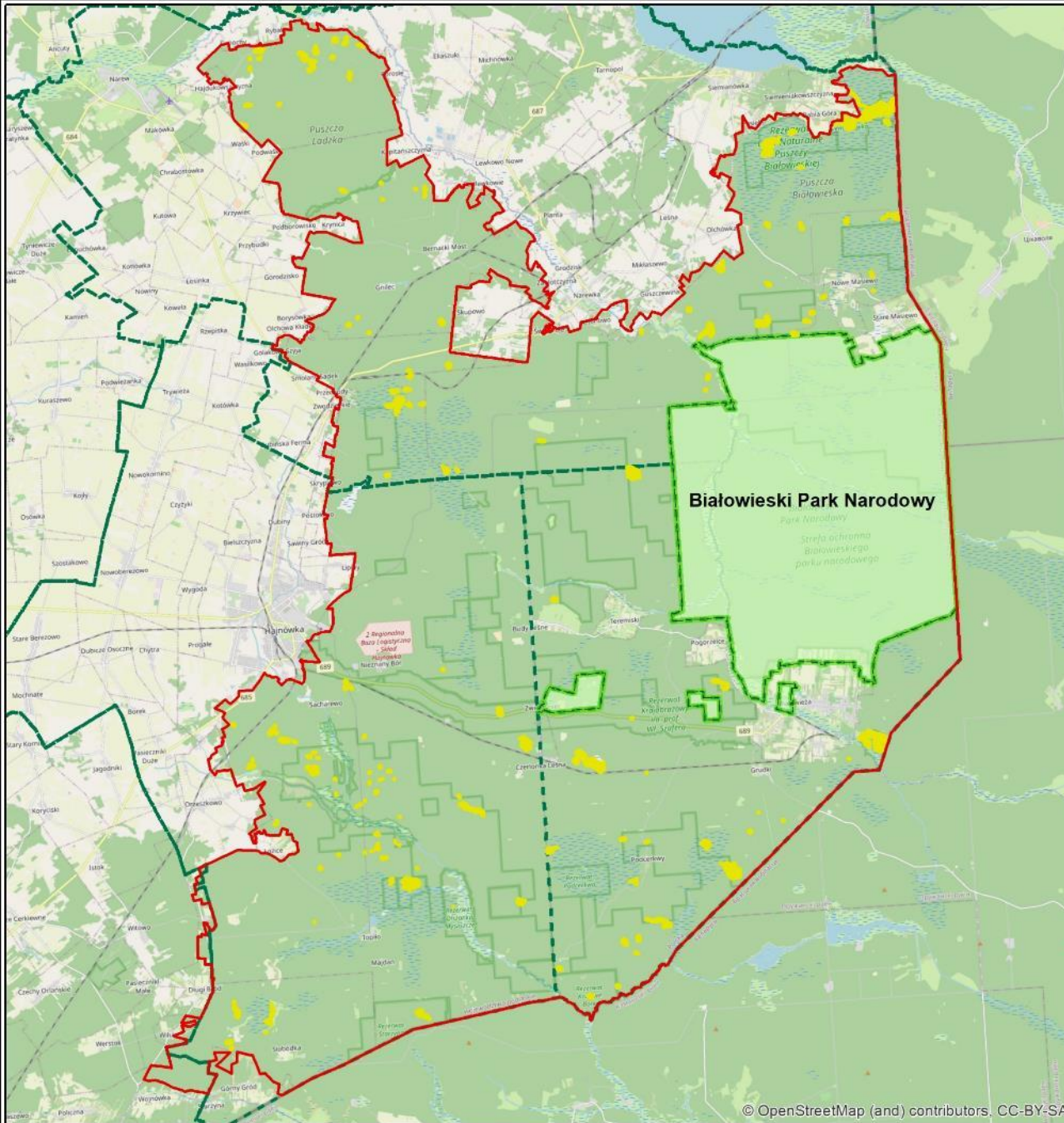


## Rozmieszczenie płatów siedisk przyrodniczych 91D0

-  Białowiecki Park Narodowy
-  granica obszaru Natura 2000 Puszcza Białowieńska
-  granice nadleśnictw

### Siedlisko

91D0 Bory i lasy bagienne (*Vaccinio uliginosi-Betuletum pubescentis*, *Vaccinio uliginosi-Pinetum*, *Pino mugo-Sphagnetum*, *Sphagno girgensohnii-Piceetum* i brzoźwososnowe bagienne lasy borealne)\*



## Aktualna ocena przedmiotu ochrony w obszarze

Parametr	Ocena	Ocena ogólna
Powierzchnia siedliska	XX	U2
Specyficzna struktura i funkcje	U2	
Perspektywy ochrony	U2	



## Wskaźniki właściwego stanu ochrony przedmiotu ochrony (PMŚ)

1. Powierzchnia siedliska: nie zmniejsza się, nie jest antropogenicznie pofragmentowana;
2. Gatunki charakterystyczne: obecnych >60% listy gatunków charakterystycznych;
3. Gatunki dominujące: we wszystkich warstwach dominują gatunki, które dominują w „naturalnym” zbiorowisku roślinnym, a stosunki ilościowe ich dominacji są naturalne;
4. Inwazyjne gatunki obce w runie: brak;
5. Rodzime gatunki ekspansywne roślin zielnych: brak;
6. Uwodnienie (fakultatywnie wskaźnik ten może być oceniany na podstawie: dokładnych pomiarów, np. za pomocą mierników automatycznych (o ile jest dostępny odpowiedni sprzęt): właściwe, „bagienne” uwodnienie;
7. Wiek drzewostanu: >20% udział objętość, drzew starszych niż 100 lat;
8. Gatunki obce geograficznie w drzewostanie: <1 % i nieodnawiające się;
9. Gatunki obce ekologicznie w drzewostanie: <10%;
10. Naturalne odnowienie drzewostanu: Tak, obfite;

## Wskaźniki właściwego stanu ochrony przedmiotu ochrony cd

11. Występowanie mchów torfowców: dominują w runie, normalne zróżnicowanie gatunkowe;
12. Występowanie charakterystycznych krzewinek: Występują z „normalną” obfitością (uwzględnić lokalną specyfikę);
13. Pionowa struktura roślinności: Naturalna, zróżnicowana;
14. Zniszczenia runa i gleby związane z pozyskaniem drewna: brak;
16. Inne zniekształcenia: brak;
17. Stan kluczowych dla różnorodności biologicznej gatunków lokalnie typowych dla siedliska (wskaźnik fakultatywny, stosować tylko, gdy są odpowiednie dane): Stan wszystkich takich gatunków właściwy (FV);



## Cele ochrony

Cele ochrony	
Powierzchnia siedliska	Utrzymanie siedliska na powierzchni co najmniej 402,17 ha
*Gatunki charakterystyczne	Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny FV - obecnych >60% z listy gatunków charakterystycznych na co najmniej 25% powierzchni siedliska; Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny U1 – obecnych 30-60% z listy gatunków charakterystycznych, na co najmniej 38% powierzchni siedliska
Gatunki dominujące	Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny FV – we wszystkich warstwach dominują gatunki jak w „naturalnym” zbiorowisku roślinnym, a stosunki ilościowe ich dominacji są naturalne na co najmniej 15% powierzchni siedliska Utrzymanie wskaźnika U1 - we wszystkich warstwach dominują gatunki jak w „naturalnym” zbiorowisku roślinnym, ale zachwiane są stosunki ilościowe na co najmniej 35% powierzchni siedliska
*Inwazyjne gatunki obce w runie	Utrzymanie bądź poprawa wskaźnika do poziomu oceny FV - brak gatunków inwazyjnych w runie, na 96% powierzchni siedliska
Rodzime gatunki ekspansywne roślin zielnych	Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny FV – brak rodzimych gatunków ekspansywnych roślin zielnych, na 50% powierzchni siedliska; Utrzymanie bądź poprawa wskaźnika do poziomu oceny U1 – obecny najwyżej 1 gatunek, który nie jest silnie ekspansywny, na 7% powierzchni siedliska
*Uwodnienie	Utrzymanie bądź poprawa wskaźnika do poziomu oceny FV - właściwe uwodnienie bagienne, na 50% powierzchni siedliska

## Cele ochrony

Cele ochrony	
Wiek drzewostanu	Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny FV - >20% udział objętość, drzew starszych niż 100 lat, na 65% powierzchni siedliska Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny co najmniej U1 - <20% udział drzew starszych niż 100 lat, ale udział drzew starszych niż 50 lat >50%, na 20% powierzchni siedliska
*Gatunki obce geograficznie w drzewostanie	Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny FV - udział gatunków obcych geograficznie w drzewostanie <1% i nie odnawiają się na 100% powierzchni siedliska
*Gatunki obce ekologiczne w drzewostanie	Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny FV - udziału gatunków obcych ekologicznie w drzewostanie <10% na 98% powierzchni siedliska
Naturalne odnowienie drzewostanu	Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny FV - obfite odnowienie na co najmniej 70% powierzchni siedliska; Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny U1 – obecne pojedyncze odnowienia na co najmniej 25% powierzchni siedliska
*Występowanie mchów torfowców (wskaźnik kardynalny jedynie w sosnowych borach bagiennych)	Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny FV - dominują w runie, normalne zróżnicowanie gatunkowe na co najmniej 25% powierzchni siedliska; Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny U1 – obniżone pokrycie albo różnorodność gatunkowa na co najmniej 25% powierzchni siedliska



## Cele ochrony

Cele ochrony	
Występowanie charakterystycznych krzewinek	Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny FV – charakterystyczne krzewinki występują z „normalną” obfitością na co najmniej 25% powierzchni siedliska; Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny U1 – charakterystyczne krzewinki występują skąpo na co najmniej 11% powierzchni siedliska
Pionowa struktura roślinności	Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny FV - naturalna, zróżnicowana na co najmniej 65% powierzchni siedliska; Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny U1 – antropogenicznie zmieniona, lecz zróżnicowana na co najmniej 23% powierzchni siedliska
Zniszczenia runa i gleby związane z pozyskaniem drewna	Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny FV - brak zniszczeń na 100% powierzchni siedliska
Inne zniekształcenia	Utrzymanie bądź poprawa wskaźnika do poziomu oceny FV - brak zniekształceń na 2% powierzchni siedliska
Stan kluczowych dla różnorodności biologicznej gatunków lokalnie typowych dla siedliska	Osiągnięcie wskaźnika na poziomie oceny FV - stan siedliska wszystkich lokalnie ważnych gatunków właściwy na ok 80% powierzchni siedliska

## Identyfikacja zagrożeń

Zagrożenia istniejące	
I02 Problematiczne gatunki rodzime	Z gatunków ekspansywnych występuje m.in.: <i>Urtica dioica</i> , <i>Rubus idaeus</i> , <i>Phragmites australis</i> . Nadmierny rozwój gatunków ekspansywnych może przyczynić się do ograniczania kiełkowania i wzrostu gatunków typowych dla danego zbiorowiska oraz ubożenia różnorodności florystycznej.
J02.01 Zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie - ogólnie	Wielkoskalowe, w większości jednokierunkowe melioracje oraz regulacja rzek w regionie doprowadziły do przyspieszonego odpływu wody i zaburzeń jej obiegu. W efekcie zwierciadło wód gruntowych znacząco opadło, a cieki (np. Chwiszczey, Leśna Prawa) wysychają i wody prowadzą obecnie okresowo. Brak wody w ekosystemie nie sprzyja prawidłowemu rozwojowi siedlisk hydrogenicznych.
J03.01 Zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska	Na skutek gradacji kornika na powierzchni zamarała część drzew, przez co niekorzystnie zmieniły się warunki świetlne siedliska.
M01.02 Susze i zmniejszenie opadów	Susze związane ze zmianami klimatycznymi; długookresowa susza prowadzi do niekorzystnych zmian siedliska, które może utracić typowe dla siebie właściwości; pociąga to m.in. zmianę składu gatunkowego.



## Identyfikacja zagrożeń

### Zagrożenia potencjalne

X Brak zagrożeń i nacisków

-

## Warunki utrzymania lub odtworzenia właściwego stanu ochrony przedmiotu ochrony

### Warunki odnoszące się do innych form ochrony przyrody, pokrywających się z Obszarem Natura 2000

Dokumenty planistyczne dla innych form ochrony przyrody (park narodowy, rezerваты przyrody) uwzględniają warunki utrzymania lub odtworzenia właściwego stanu ochrony Obszaru Natura 2000 oraz spójności sieci Natura 2000 określone w niniejszym planie ochrony

### Warunki odnoszące się do zagospodarowania przestrzennego

Brak oddziaływań.

### Warunki odnoszące się do gospodarowania wodami

Podniesienie poziomu wód gruntowych (poprzez retencję)

### Warunki odnoszące się do gospodarki rolnej, leśnej i rybackiej

Gospodarka rolna i rybacka nie dotyczy siedliska. W zakresie gospodarki leśnej – zachowanie właściwych warunków edaficznych i siedliskowych (poprzez zachowanie naturalnych procesów przyrodniczych z wyjątkiem działań związanych z bezpieczeństwem)

### Warunki odnoszące się do śródlądowych wód powierzchniowych płynących, w których powinna być zachowana lub odtworzona możliwość wędrówki ryb i innych organizmów wodnych

Brak oddziaływania



## Określenie działań ochronnych

Działanie ochronne	Rodzaj, sposób wykonania i zakres działania	Lokalizacja działania	Termin oraz częstotliwość realizacji	Podmiot odpowiedzialny za działanie
Wykonie koncepcji hydrologicznej	Wykonie koncepcji hydrologicznej mającej na celu poprawę stopnia uwodnienia całego Obszaru Natura 2000	-	-	RDOŚ

## **Określenie sposobu monitoringu stanu ochrony**

Prowadzenie badań monitoringowych co 5 lat na powierzchniach płątów siedliska przyrodniczego w każdym Nadleśnictwie obszaru (łącznie – 36 stanowisk w obszarze), zgodnie z metodyką PMŚ GIOŚ.

## **Ustalenie sposobu monitoringu realizacji działań ochronnych oraz ich skutków**

Brak działań ochrony czynnej.



## Informacja o potrzebie lub braku aktualizacji SDF

Ocena	Reprezentatywność	Powierzchnia względna	Ocena stanu zachowania	Ocena ogólna	Powierzchnia
Wg obowiązującego o SDF	A	B	B	A	2746,92
Proponowana zmiana na podstawie aktualnej wiedzy	B	C	C	C	1 111,09

## Wskazania do dokumentów planistycznych

Brak ustaleń mających wpływ na przedmiot ochrony



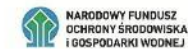
**\*91E0 łągi wierzbowe, topolowe, olszowe  
i jesionowe (*Salicetum albo-fragilis*,  
*Populetum albae*, *Alnenion glutinoso-  
incanae*) i olsy źródliskowe**



## Powierzchnia siedliska [ha]:

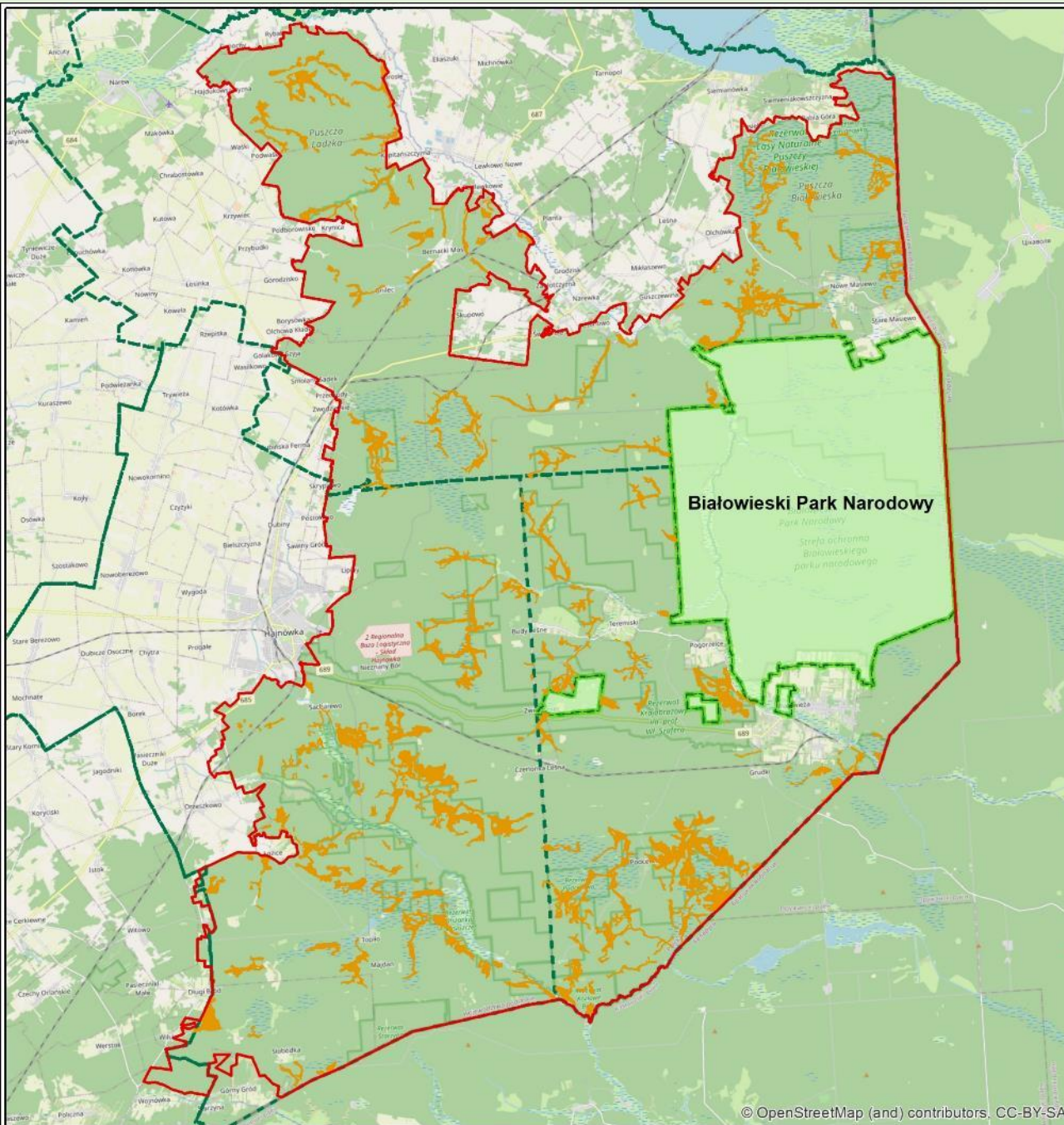
Wg SDF	W granicach Białowieskiego PN	W granicach obszaru Natura 2000 bez areału w Białowieskim PN - Inwentaryzacja 2023-2024	Łącznie
12,63	857,07	3073,59	3 930,66





## Rozmieszczenie płatów siedlisk przyrodniczych 91E0

- Białowiecki Park Narodowy
- granica obszaru Natura 2000 Puszcza Białowieża
- granice nadleśnictw
- Siedlisko**
- 91E0 Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (*Salicetum albo-fragilis*, *Populetum albae*, *Alnion glutinoso-incanae*, olsy źródłiskowe)\*



## Aktualna ocena przedmiotu ochrony w obszarze

Parametr	Ocena	Ocena ogólna
Powierzchnia siedliska	XX	U1
Specyficzna struktura i funkcje	U1	
Perspektywy ochrony	U1	



## Wskaźniki właściwego stanu ochrony przedmiotu ochrony (PMŚ)

- 1) Powierzchnia siedliska na stanowisku: nie zmniejsza się, nie jest antropogenicznie pofragmentowana
- 2) Gatunki charakterystyczne: kombinacja florystyczna typowa dla łągu
- 3) Gatunki dominujące: we wszystkich warstwach dominują gatunki typowe dla siedliska, przy czym są naturalne stosunki ilościowe (nie ma dominacji facjalnej)
- 4) Gatunki obce geograficznie w drzewostanie: <1% i nie odnawiające się
- 5) Inwazyjne gatunki obce w podszycie i runie: obecny najwyżej 1 gatunek nieliczny - sporadyczny
- 6) Ekspansywne gatunki rodzime (apofity) w runie: nie bardzo silnie ekspansywne
- 7) Martwe drewno (łączne zasoby) (na stanowiskach zidentyfikowanych jako podtypy 91E0-6 i 91E0-7 wskaźnik ten ma charakter pomocniczy, tzn. powinien być brany pod uwagę w ocenie parametru „specyficzna struktura i funkcje”): >20m<sup>3</sup>/ha
- 8) Martwe drewno leżące lub stojące (> 3 m długości i >50 cm grubości) (na stanowiskach zidentyfikowanych jako podtypy 91E0-6 i 91E0-7 wskaźnik ten ma charakter pomocniczy, tzn. powinien być brany pod uwagę w ocenie parametru „specyficzna struktura i funkcje”): >5 szt./ha
- 9) Naturalność koryta rzecznoego (stosować tylko, jeżeli występowanie łągu jest związane z cięciem): brak regulacji lub ciek zupełnie zrenaturalizowany po dawniejszej regulacji

## Wskaźniki właściwego stanu ochrony przedmiotu ochrony

- 10) Reżim wodny w tym rytm zalewów, jeśli występują: dynamika zalewów i przewodnienie podłoża normalne z punktu widzenia odpowiedniego ekosystemu/zbiorowiska roślinnego
- 11) Wiek drzewostanu (na stanowiskach zidentyfikowanych jako podtypy 91E0-6 i 91E0-7 wskaźnik ten ma charakter pomocniczy, tzn. powinien być brany pod uwagę w ocenie parametru „specyficzna struktura i funkcje”): >20% udział objętość, drzew starszych niż 100 lat
- 12) Pionowa struktura roślinności: naturalna, zróżnicowana
- 13) Naturalne odnowienie drzewostanu: tak, obfite
- 14) Zniszczenia runa i gleby związane z pozyskaniem drewna: brak
- 15) Inne zniekształcenia: brak
- 16) Stan kluczowych dla różnorodności biologicznej gatunków lokalnie typowych dla siedliska (wskaźnik fakultatywny, stosować tylko, gdy są odpowiednie dane): stan wszystkich takich gatunków właściwy (FV)



## Cele ochrony

Cele ochrony	
Powierzchnia siedliska	Utrzymanie siedliska na powierzchni co najmniej 3073,59 ha.
*Gatunki charakterystyczne	Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny FV – kombinacja florystyczna typowa dla łągu na ok. 70% powierzchni siedliska; Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny U1 – kombinacja florystyczna zubożona, lecz oparta na gatunkach typowych dla łągu na ok 25% powierzchni siedliska
*Gatunki dominujące	Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny FV – we wszystkich warstwach dominują gatunki typowe dla siedliska, przy czym są naturalne stosunki ilościowe (nie ma dominacji facjalnej) na ok. 75% powierzchni siedliska; Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny U1 – we wszystkich warstwach dominują gatunki typowe dla siedliska, przy czym są zaburzone relacje ilościowe (dominacja facjalna) na ok 20% powierzchni siedliska
Gatunki obce geograficznie w drzewostanie	Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny FV – <1% i nie odnawiające się na 100% powierzchni siedliska
*Inwazyjne gatunki obce w podszybie i runie	Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny FV – obecne najwyżej 1 gatunek lub nieliczny, sporadyczny na ok 95% powierzchni siedliska; Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny U1 – więcej niż 1 gatunek lub nawet 1 gatunek ale liczny na ok 5% powierzchni siedliska
Ekspansywne gatunki rodzime (apofity) w runie	Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny FV – brak lub obecne gatunki ekspansywne ale nie bardzo silnie na ok 70% powierzchni siedliska; Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny U1 – obecne gatunki silnie ekspansywne, lecz nie ograniczające różnorodności runa na ok 20% powierzchni siedliska

## Cele ochrony

Cele ochrony	
Martwe drewno (łączone zasoby)	Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny FV →20 m <sup>3</sup> /ha na ok 94% powierzchni siedliska; Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny U1 –10-20 m <sup>3</sup> /ha na ok % powierzchni siedliska
*Martwe drewno leżące lub stojące >3 m długości i >50 cm średnicy	Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny FV – >5 szt./ha na ok 76% powierzchni siedliska; Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny U1 – 3-5 szt./ha na ok 6 % powierzchni siedliska
Naturalność koryta rzeczno (stosować tylko, jeżeli występowanie łęgu jest związane z ciekim)	Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny FV – brak regulacji lub ciek zupełnie zrenaturalizowany po dawniejszej regulacji na ok 78% powierzchni siedliska (w płatach, gdzie wskaźnik ma zastosowanie); Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny U1 – regulacja wykonana metodami „miękkimi” z zachowaniem cech hydromorfologicznych cieku naturalnego na ok 16% powierzchni (w płatach, gdzie wskaźnik ma zastosowanie)
*Reżim wodny w tym rytm zalewów, jeśli występują	Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny FV – dynamika zalewów i przewodnienie podłoża normalne z punktu widzenia odpowiedniego ekosystemu/zbiorowiska roślinnego na ok 58% powierzchni siedliska; Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny U1 –dynamika zalewów i przewodnienie podłoża obniżone w stosunku do normalnego na ok 35% powierzchni siedliska
Wiek drzewostanu	Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny FV – >20% udział objętościowy drzew starszych niż 100 lat na ok 48% powierzchni siedliska; Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny U1 –<20% udział drzew starszych niż 100 lat, ale >50% udział drzew starszych niż 50 lat na ok 45% powierzchni siedliska
Pionowa struktura roślinności	Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny FV – naturalnie zróżnicowana na ok 58% powierzchni siedliska; Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny U1 – antropogenicznie zmieniona, lecz zróżnicowana na ok 37 % powierzchni siedliska



## Cele ochrony

Cele ochrony	
Naturalne odnowienie drzewostanu	Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny FV – obecne, obfite na ok 84% powierzchni siedliska; Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny U1 – obecne, lecz pojedynczo na ok 16% powierzchni siedliska
Zniszczenia runa i gleby związane z pozyskaniem drewna	Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny FV – brak zniszczeń na ok 100% powierzchni siedliska
Inne zniekształcenia	Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny FV - brak zniekształceń na ok 84% powierzchni siedliska; Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny U1 – występują lecz mało znaczące na ok 12% powierzchni siedliska
Stan kluczowych dla różnorodności biologicznej gatunków lokalnie typowych dla siedliska (wskaźnik fakultatywny, stosować tylko, gdy są odpowiednie dane)	Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny FV - stan wszystkich gatunków kluczowych dla różnorodności biologicznej lokalnie typowych dla siedliska właściwy na ok 100% powierzchni siedliska

## Identyfikacja zagrożeń

### Zagrożenia istniejące

I01 Obce gatunki inwazyjne	Ekspansja niecierpka drobnokwiatowego <i>Impatiens parviflora</i> może doprowadzić do zubożenia składu gatunkowego i wypierania gatunków rodzimych
I02 Problematiczne gatunki rodzime	Z gatunków ekspansywnych występuje <i>Urtica dioica</i> , <i>Rubus idaeus</i> ; nadmierny rozwój gatunków ekspansywnych może przyczynić się do ograniczania kiełkowania i wzrostu gatunków typowych dla danego zbiorowiska oraz ubożenia różnorodności florystycznej
J02.01 Zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie - ogólnie	Wielkoskalowe, w większości jednokierunkowe melioracje oraz regulacja rzek w regionie doprowadziły do przyspieszonego odpływu wody i zaburzeń jej obiegu. W efekcie zwierciadło wód gruntowych znacząco opadło, a ciek (np. Chwiszczej, Leśna Prawa) wysychają i wody prowadzą obecnie okresowo. Brak wody w ekosystemie nie sprzyja prawidłowemu rozwojowi łągów - siedlisk typowo hydrogenicznym
J03.01 Zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska	Zaburzenie struktury drzewostanu na skutek wypadnięcia drzew co powoduje zmianę warunków siedliskowych w zakresie wilgotności oraz dostępności światła, przez co zachodzą przemiany w składzie gatunkowym runa



## Identyfikacja zagrożeń

Zagrożenia istniejące	
K02.01 Zmiana składu gatunkowego (sukcesja)	Wypieranie gatunków typowych dla siedliska na skutek ekspansji gatunków grądowych, skutkuje zmianą charakteru runa
K02.04 Zakwaszenie (naturalne)	Zdecydowana obecność <i>Picea abies</i> w drzewostanie wpływająca na zakwaszenie podłoża na skutek opadu igieł
M01.02 Susze i zmniejszenie opadów	Zmiany w siedlisku (przesuszenie) spowodowane zmianami klimatycznymi; długookresowa susza prowadzi do niekorzystnych zmian siedliska, które może utracić typowe dla siebie właściwości; pociąga to m.in. zmianę składu gatunkowego
M02.03 Zmniejszenie populacji lub wyginięcie gatunku	Wymieranie jesionu wyniosłego na skutek zawleczenia grzyba <i>Hymenoscyphus fraxineus</i>

## Identyfikacja zagrożeń

### Zagrożenia potencjalne

X Brak zagrożeń i nacisków

-



## Warunki utrzymania lub odtworzenia właściwego stanu ochrony przedmiotu ochrony

### Warunki odnoszące się do innych form ochrony przyrody, pokrywających się z Obszarem Natura 2000

Dokumenty planistyczne dla innych form ochrony przyrody (park narodowy, rezerваты przyrody) uwzględniają warunki utrzymania lub odtworzenia właściwego stanu ochrony Obszaru Natura 2000 oraz spójności sieci Natura 2000 określone w niniejszym planie ochrony

### Warunki odnoszące się do zagospodarowania przestrzennego

Brak oddziaływań

### Warunki odnoszące się do gospodarowania wodami

Podniesienie poziomu wód gruntowych (poprzez retencję)

### Warunki odnoszące się do gospodarki rolnej, leśnej i rybackiej

Gospodarka rolna i rybacka nie dotyczy siedliska. W zakresie gospodarki leśnej – zachowanie właściwych warunków edaficznych i siedliskowych (poprzez zachowanie naturalnych procesów przyrodniczych z wyjątkiem działań związanych z bezpieczeństwem)

### Warunki odnoszące się do śródlądowych wód powierzchniowych płynących, w których powinna być zachowana lub odtworzona możliwość wędrówki ryb i innych organizmów wodnych

Działania zgodne z proponowanym programem hydrologicznym dla Puszczy Białowieskiej

## Określenie działań ochronnych

<b>Działanie ochronne</b>	<b>Rodzaj, sposób wykonania i zakres działania</b>	<b>Lokalizacja działania</b>	<b>Termin oraz częstotliwość realizacji</b>	<b>Podmiot odpowiedzialny za działanie</b>
Wykonie koncepcji hydrologicznej	Wykonie koncepcji hydrologicznej mającej na celu poprawę stopnia uwodnienia całego Obszaru Natura 2000	-	-	RDOŚ



## **Określenie sposobu monitoringu stanu ochrony**

Prowadzenie badań monitoringowych co 5 lat na powierzchniach płatów siedliska przyrodniczego w każdym Nadleśnictwie obszaru (co najmniej 36 stanowisk w obszarze), zgodnie z metodyką PMŚ GIOŚ.

## **Ustalenie sposobu monitoringu realizacji działań ochronnych oraz ich skutków**

Brak działań ochrony czynnej.

## Informacja o potrzebie lub braku aktualizacji SDF

Ocena	Reprezentatywność	Powierzchnia względna	Ocena stanu zachowania	Ocena ogólna	Powierzchnia
Wg obowiązującego SDF	A	C	A	A	12,63
Proponowana zmiana na podstawie aktualnej wiedzy	A	C	B	B	3 930,66



## Wskazania do dokumentów planistycznych

Brak ustaleń mających wpływ na przedmiot ochrony

91F0 łęgowe lasy dębowo-  
wiązowo-jesionowe (*Ficario-  
Ulmetum*)







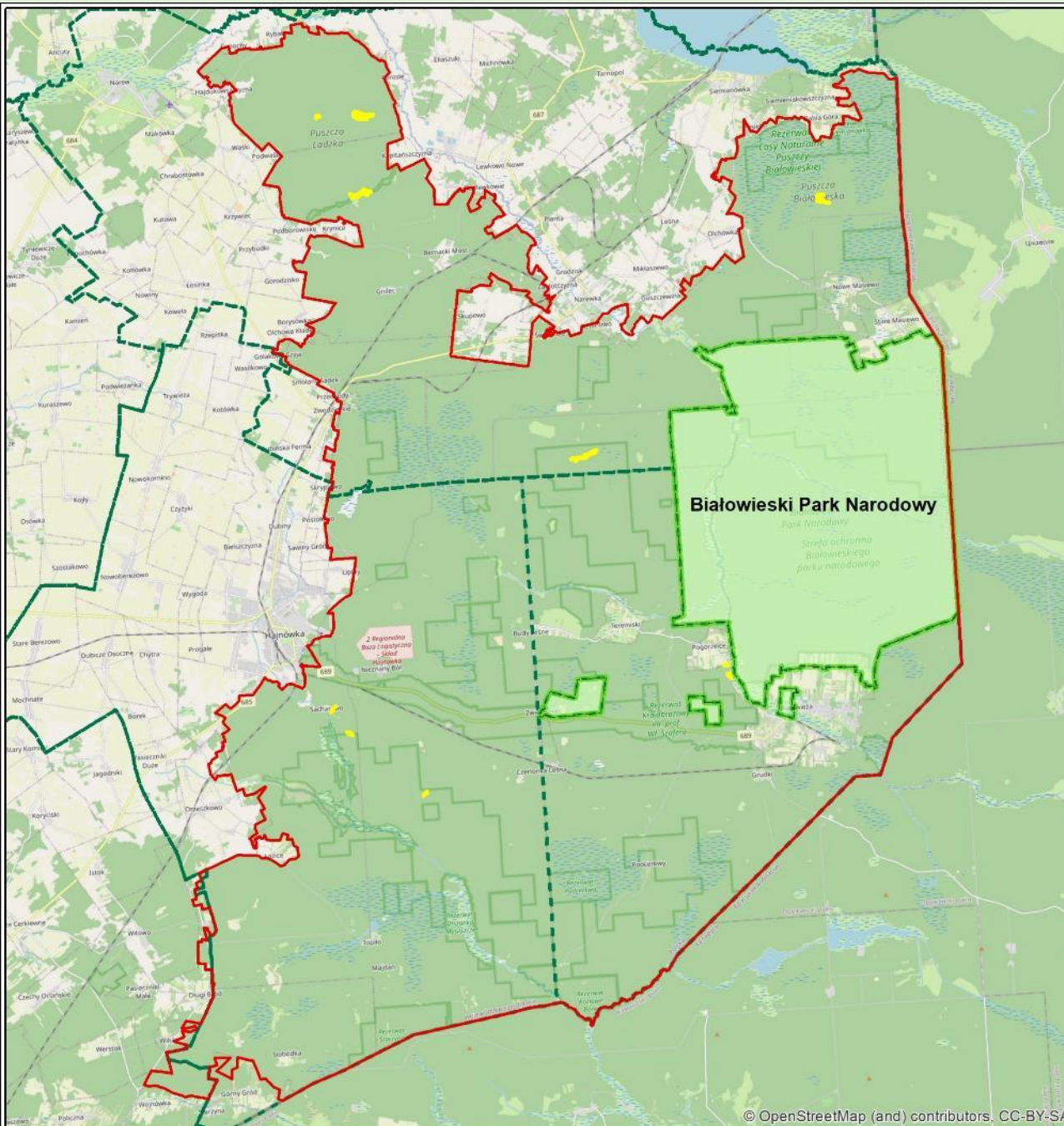


## Powierzchnia siedliska [ha]:

Wg SDF	W granicach Białowieskiego PN	W granicach obszaru Natura 2000 bez areału w Białowieskim PN - Inwentaryzacja 2023-2024	Łącznie
63,15	-	27,46	27,46

## Rozmieszczenie płatów siedisk przyrodniczych 91F0

-  Białowiecki Park Narodowy
-  granica obszaru Natura 2000 Puszcza Białowieża
-  granice nadleśnictw
- Siedlisko**
-  91F0 Łęgowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe (*Ficario-Ulmetum*)



## Aktualna ocena przedmiotu ochrony w obszarze

Parametr	Ocena	Ocena ogólna
Powierzchnia siedliska	XX	U1
Specyficzna struktura i funkcje	U1	
Perspektywy ochrony	U1	



## Wskaźniki właściwego stanu ochrony przedmiotu ochrony (PMŚ)

- 1) Powierzchnia siedliska na stanowisku: nie zmniejsza się, nie jest antropogenicznie pofragmentowana
- 2) Charakterystyczna kombinacja florystyczna runa: typowa, właściwa dla siedliska przyrodniczego (z uwzględnieniem specyfiki regionalnej)
- 3) Gatunki dominujące w poszczególnych warstwach fitocenozy: we wszystkich warstwach dominują te gatunki typowe dla siedliska, przy czym są to naturalne stosunki ilościowe
- 4) Liczba gatunków z grupy „wiązy, dąb, jesion” występujących: trzy i więcej
- 5) Różnorodność gatunkowa warstwy krzewów: cztery i więcej gatunków
- 6) Gatunki obce ekologicznie w drzewostanie: <10%
- 7) Gatunki obce geograficznie w drzewostanie: <1% i nie odnawiające się
- 8) Martwe drewno (łącznie zasoby): >20 m<sup>3</sup>/ha
- 9) Martwe drewno leżące lub stojące >3 m długości i >50 cm grubości (*Próg grubości obniżany do 30 cm gdy z przyczyn naturalnych drzewa nie dorastają do 50 cm grubości*): >5 szt./ha
- 10) Wiek drzewostanu (obecność starodrzewu): >10% udział objętościowy drzew starszych niż 100 lat

## Wskaźniki właściwego stanu ochrony przedmiotu ochrony

- 11) Naturalne odnowienie drzewostanu: tak, więcej niż 2 gatunki, obfite, reagujące na luki i prześwietlenia
- 12) Struktura pionowa i przestrzenna drzewostanu: zróżnicowana; >70% powierzchni pokryte przez zwarty drzewostan, jednak obecne luki, prześwietlenia
- 13) Przejawy procesu grądowienia: brak lub nieznaczne
- 14) Ekspansywne gatunki obce w podszybie i runie: obecny najwyżej jeden gatunek, nieliczny, sporadyczny
- 15) Ekspansywne gatunki rodzime (apofity) w runie; w tym trzcinnik piaskowy, jeżyny: co najwyżej pojedynczo
- 16) Stosunki wodno-wilgotnościowe: zalewy wodami rzecznyymi zdarzające się co najmniej raz na kilka lat. W przypadku łągów poza dolinami naturalne warunki wilgotnościowe
- 17) Zniszczenia runa i gleby związane z pozyskaniem drewna: brak
- 18) Inne zniekształcenia (rozjeżdżanie, wydeptanie, zaśmiecenie): brak
- 19) Stan kluczowych dla różnorodności biologicznej gatunków lokalnie typowych dla siedliska (wskaźnik fakultatywny, stosować tylko, gdy są odpowiednie dane): stan wszystkich takich gatunków właściwy (FV)

## Cele ochrony

Cele ochrony	
Powierzchnia siedliska	Utrzymanie siedliska na powierzchni co najmniej 27,46 ha
*Charakterystyczna kombinacja florystyczna runa	Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny FV – typowa, właściwa dla siedliska przyrodniczego (z uwzględnieniem specyfiki regionalnej) na ok 33% powierzchni siedliska; Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny U1 – zubożona w stosunku do typowej dla siedliska w regionie na ok 67% powierzchni siedliska
*Gatunki dominujące w poszczególnych warstwach fitocenozy	Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny FV – we wszystkich warstwach dominują te gatunki typowe dla siedliska, przy czym są to naturalne stosunki ilościowe na ok 28% powierzchni siedliska; Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny U1 – we wszystkich warstwach dominują gatunki typowe dla siedliska, przy czym są zaburzone relacje ilościowe na ok 38% powierzchni siedliska
Liczba gatunków z grupy „wiązy, dęby, jesiony” występujących w drzewostanie	Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny FV – trzy i więcej gatunków z grupy „wiązy, dęby, jesiony” na ok 55 % powierzchni siedliska; Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny U1 – dwa gatunki z grupy „wiązy, dęby, jesiony” na ok 45 % powierzchni siedliska
Różnorodność gatunkowa warstwy krzewów	Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny FV – cztery i więcej gatunki na ok 100% powierzchni siedliska
Gatunki obce ekologicznie w drzewostanie	Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny FV – <10 na 100% powierzchni siedliska
*Gatunki obce geograficznie w drzewostanie	Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny FV – <1% i nie odnawiające się na ok 100% powierzchni siedliska
Martwe drewno (łącznie zasoby)	Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny FV – >10% miąższości żywego drzewostanu na ok 100% powierzchni siedliska
*Martwe drewno leżące lub stojące >3m długości i >50 cm grubości	Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny FV – >5 szt./ha na ok 60 % powierzchni siedliska; Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny U1 - 3-5 szt./ha na ok 35% powierzchni siedliska



## Cele ochrony

Cele ochrony	
Wiek drzewostanu (obecność starodrzewu)	Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny FV – >10% udział objętościowy drzew starszych niż 100 lat na ok 60% powierzchni siedliska; Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny U1 – <10% udział drzew starszych niż 100 lat, ale >50% udział drzew starszych niż 50 lat na ok 40% powierzchni siedliska
Naturalne odnowienie drzewostanu	Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny FV – obecne, więcej niż 2 gatunki, obfite, reagujące na luki i prześwietlenia na ok 100% powierzchni siedliska
Struktura pionowa i przestrzenna drzewostanu	Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny FV – struktura zróżnicowana, >70% powierzchni pokryte przez zwarty drzewostan, obecne luki i prześwietlenia na ok 75% powierzchni siedliska; Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny U1 – jednolity stary drzewostan lub struktura zróżnicowana ze zwartym starym drzewostanem zajmującym 30-70% powierzchni - na ok 24% powierzchni siedliska
Przejawy procesu gądownienia	Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny U1 – brak silnie zaawansowanego procesu na ok 25% powierzchni siedliska
Ekspansywne gatunki obce w podszycie i runie	Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny FV – obecny najwyżej jeden gatunek, nieliczny, sporadyczny na ok 100% powierzchni siedliska
Ekspansywne gatunki rodzime (apofity) w runie; w tym trzcinnik piaskowy, jeżyny	Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny FV – pojedynczo na ok 95% powierzchni siedliska; Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny U1 – udział podwyższony, lecz nie bardzo ekspansywne gatunki na ok 5% powierzchni siedliska
*Stosunki wodno-wilgotnościowe	Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny FV – zalewy wodami rzecznyymi zdarzające się co najmniej raz na kilka lat lub w przypadku łęgów poza dolinami – naturalne warunki wilgotnościowe na ok 30% powierzchni siedliska; Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny U1 – zalewy wodami rzecznyymi zdarzające się wyjątkowo, lecz zastępowane przez przesiąki lub stagnowanie wody opadowej; znaczne uwilgotnienie, niewiele tylko odbiegające od stanu naturalnego na ok 70% powierzchni siedliska

## Cele ochrony

Cele ochrony	
Zniszczenia runa i gleby związane z pozyskaniem drewna	Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny FV - brak zniszczeń na ok 100% powierzchni siedliska
Inne zniekształcenia (rozjeżdżenie, wydeptanie, zaśmiecenie)	Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny FV - brak zniekształceń na ok 95% powierzchni siedliska
Stan kluczowych dla różnorodności biologicznej gatunków lokalnie typowych dla siedliska	Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny FV - osiągnięcie właściwego stanu dla wszystkich gatunków kluczowych dla różnorodności biologicznej lokalnie typowych dla siedliska na ok 80% powierzchni siedliska

## Identyfikacja zagrożeń

### Zagrożenia istniejące

J02 Spowodowane przez człowieka zmiany stosunków wodnych	Proces grądowienia (zmiana składu gatunkowego runa, w dalszej kolejności drzewostanu) hydrogenicznego zbiorowiska leśnego, na skutek regionalnych zmian stosunków wodnych w rejonie Puszczy Białowieskiej
J03.01 Zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska	Grądowienie siedliska - obecność gatunków typowych dla grądu oraz prześwietlenie drzewostanu; siedlisko wykazuje duże podobieństwo do grądu. Wskazuje na to obecność graba w drzewostanie oraz jego liczne odnowienie
M01.02 Susze i zmniejszenie opadów	Zmiany w siedlisku (przesuszenie) spowodowane zmianami klimatycznymi; długookresowa susza prowadzi do niekorzystnych zmian siedliska, które może utracić typowe dla siebie właściwości; pociąga to m.in. zmianę składu gatunkowego
M02.03 Zmniejszenie populacji lub wyginięcie gatunku	Wymieranie jesionu wyniosłego na skutek zawleczenia grzyba <i>Hymenoscyphus fraxineus</i>



## Identyfikacja zagrożeń

### Zagrożenia potencjalne

X Brak zagrożeń i nacisków

-

## Warunki utrzymania lub odtworzenia właściwego stanu ochrony przedmiotu ochrony

### **Warunki odnoszące się do innych form ochrony przyrody, pokrywających się z Obszarem Natura 2000**

Dokumenty planistyczne dla innych form ochrony przyrody (park narodowy, rezerваты przyrody) uwzględniają warunki utrzymania lub odtworzenia właściwego stanu ochrony Obszaru Natura 2000 oraz spójności sieci Natura 2000 określone w niniejszym planie ochrony

### **Warunki odnoszące się do zagospodarowania przestrzennego**

Brak oddziaływań.

### **Warunki odnoszące się do gospodarowania wodami**

Podniesienie poziomu wód gruntowych (poprzez retencję)

### **Warunki odnoszące się do gospodarki rolnej, leśnej i rybackiej**

Gospodarka rolna i rybacka nie dotyczy siedliska. W zakresie gospodarki leśnej – zachowanie właściwych warunków edaficznych i siedliskowych (poprzez zachowanie naturalnych procesów przyrodniczych z wyjątkiem działań związanych z bezpieczeństwem)

### **Warunki odnoszące się do śródlądowych wód powierzchniowych płynących, w których powinna być zachowana lub odtworzona możliwość wędrówki ryb i innych organizmów wodnych**

Działania zgodne z proponowanym programem hydrologicznym dla Puszczy Białowieskiej

## Określenie działań ochronnych

<b>Działanie ochronne</b>	<b>Rodzaj, sposób wykonania i zakres działania</b>	<b>Lokalizacja działania</b>	<b>Termin oraz częstotliwość realizacji</b>	<b>Podmiot odpowiedzialny za działanie</b>
Wykonie koncepcji hydrologicznej	Wykonie koncepcji hydrologicznej mającej na celu poprawę stopnia uwodnienia Obszaru	Obszar Puszczy Białowieskiej	-	RDOŚ



## **Określenie sposobu monitoringu stanu ochrony**

Prowadzenie badań monitoringowych co 5 lat na powierzchniach płatów siedliska przyrodniczego (co najmniej na 5 płatach powierzchni), zgodnie z metodyką PMŚ GIOŚ.

## **Ustalenie sposobu monitoringu realizacji działań ochronnych oraz ich skutków**

Brak działań ochrony czynnej.

## Informacja o potrzebie lub braku aktualizacji SDF

Ocena	Reprezentatywność	Powierzchnia względna	Ocena stanu zachowania	Ocena ogólna	Powierzchnia
Wg obowiązującego SDF	A	C	A	A	63,15
Proponowana zmiana na podstawie aktualnej wiedzy	B	C	B	B	27,46

## **Wskazania do dokumentów planistycznych**

Brak ustaleń mających wpływ na przedmiot ochrony



**\*9110 Ciepłolubne dąbrowy  
(*Quercetalis pubescenti-petraeae*)**







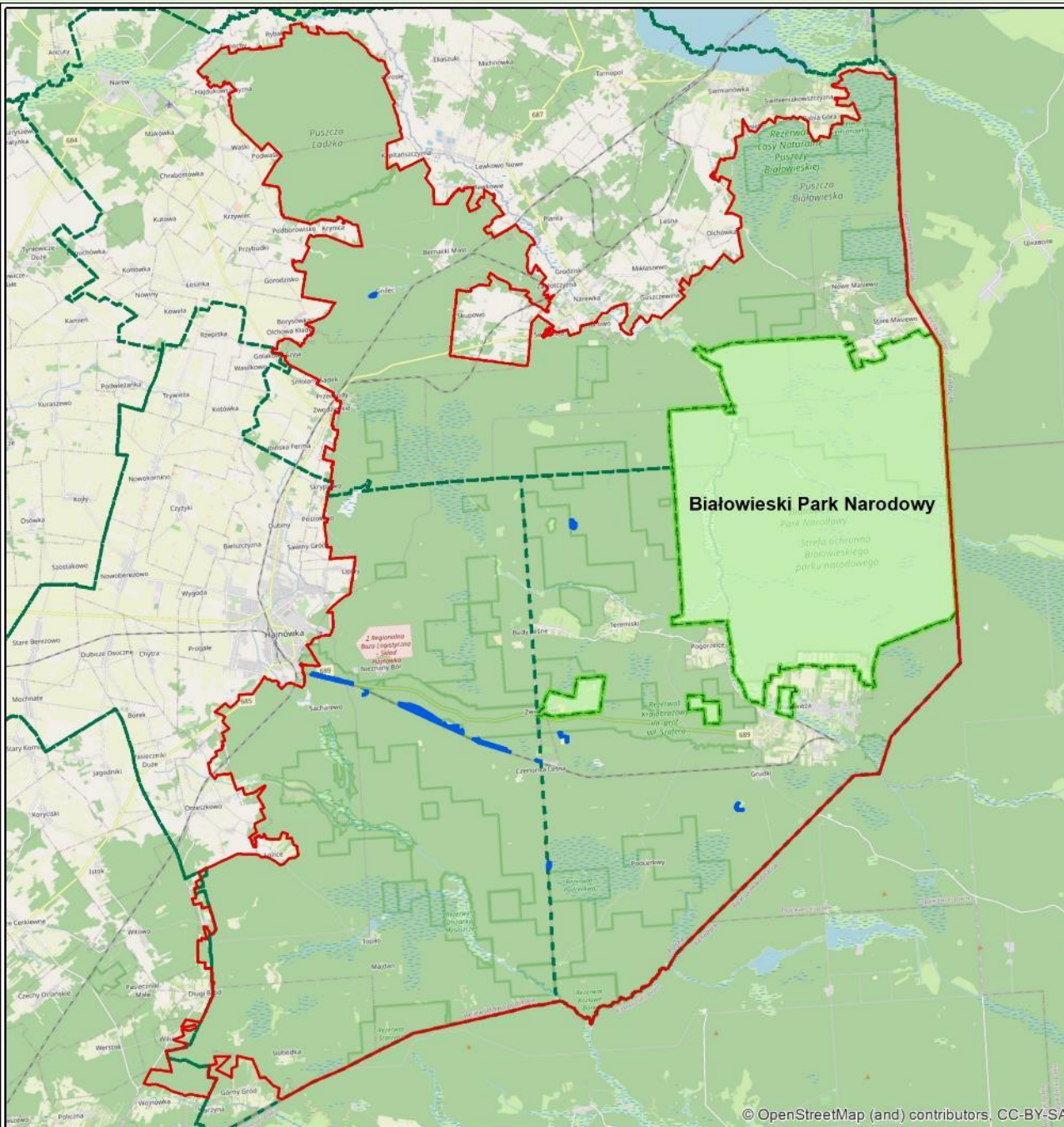
## Powierzchnia siedliska [ha]:

Wg SDF	W granicach Białowieskiego PN	W granicach obszaru Natura 2000 bez areału w Białowieskim PN - Inwentaryzacja 2023-2024	Łącznie
6,31	-	61,73*	61,73

\*Nowe powierzchnie wyznaczone w wyniku prac terenowych w 2024 pod potrzeby projektu planu ochrony Puszczy Białowieskiej

## Rozmieszczenie płatów siedlisk przyrodniczych 9110

-  Białowiecki Park Narodowy
-  granica obszaru Natura 2000 Puszcza Białowieńska
-  granice nadleśnictw
- Siedlisko**
-  9110 Ciepłolubne dąbrowy (*Quercetalia pubescenti-petraeae*)\*



**Białowiecki Park Narodowy**



## Aktualna ocena przedmiotu ochrony w obszarze

Parametr	Ocena	Ocena ogólna
Powierzchnia siedliska	U2	U2
Specyficzna struktura i funkcje	U2	
Perspektywy ochrony	U2	

## Wskaźniki właściwego stanu ochrony przedmiotu ochrony (PMŚ)

- 1) Powierzchnia siedliska na stanowisku: nie podlega zmianom lub zwiększa się
- 2) Udział procentowy siedliska na transekcje: 80-100%
- 3) Gatunki charakterystyczne: gatunki charakterystyczne dla rzędu *Quercetalia p.-p.* co najmniej 5% pow. transektu lub gatunki ciepłolubne pow. 10%. Dodatkowo w podtypie 9110-1: obecność gatunków charakterystycznych dla *Molinion*
- 4) Gatunki dominujące: dominują gatunki nie powodujące zakłóceń w strukturze siedliska
- 5) Obce gatunki inwazyjne w runie i podszycie: brak
- 6) Rodzime gatunki ekspansywne roślin zielnych: brak
- 7) Gatunki ciepłolubne: powyżej 20%
- 8) Leżące martwe drewno (leżanina): do 5% zasobności drzewostanu
- 9) Wiek drzewostanu: drzewostany powyżej 50 lat
- 10) Zwarcie podszytu: do 20%
- 11) Zwarcie koron drzew: 50-70%
- 12) Gatunki obce geograficznie i ekologicznie w drzewostanie: brak

## Wskaźniki właściwego stanu ochrony przedmiotu ochrony (PMŚ)

- 13) Naturalne odnowienie: odnowienie dębowe obecne, brak lub znikomy udział gatunków grądowych
- 14) Obecność nasadzeń drzew: brak, nieliczne zgodne z siedliskiem
- 15) Zniszczenia runa i gleby związane z pozyskaniem drewna: brak
- 16) Zniszczenia drzewostanów: brak, pojedyncze



## Cele ochrony

Cele ochrony	
Powierzchnia siedliska	Utrzymanie siedliska na powierzchni co najmniej 61,73 ha
Udział procentowy siedliska na transekcje	Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny U1 – udział 50 – 80% na 50% powierzchni siedliska; Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny U2 – poniżej 50% na 50% powierzchni siedliska
*Gatunki charakterystyczne	Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny U1 – udział gatunków charakterystycznych poniżej 1% transektu lub gatunki ciepłolubne poniżej 10% - na około 10% powierzchni siedliska; Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny U2 – brak gatunków charakterystycznych i pokrycie gatunków ciepłolubnych poniżej 1% na 90% powierzchni siedliska
Gatunki dominujące	Poprawa wskaźnika do poziomu oceny U1 - występujące gatunki jeśli osiągną status dominanta nie ograniczają rozwoju gatunków ciepłolubnych na jednym płacie siedliska
*Obce gatunki inwazyjne w runie i podszybie	Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny U1 – gatunki inwazyjne stanowią 5% powierzchni transektu na 100% powierzchni siedliska
Rodzime gatunki ekspansywne roślin zielnych	Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny U1 – rodzime gatunki ekspansywne roślin zielnych zajmują poniżej 20% na 100% powierzchni siedliska
*Gatunki ciepłolubne	Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny U1 – pokrycie gatunków ciepłolubnych poniżej 20% na 10% powierzchni płatów siedliska; Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny U2 – pokrycie poniżej 1% na 90% powierzchni siedliska
Leżące martwe drewno (leżanina)	Utrzymanie lub poprawa wskaźnika do poziomu oceny FV - do 5% zasobności drzewostanu na 100% powierzchni płatów siedliska
Wiek drzewostanu	Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny FV - drzewostan >50 lat 100 na 100% powierzchni siedliska
*Zwarcie podszytu	Poprawa wskaźnika do poziomu oceny FV – zwarcie podszytu do 20%, na 100% powierzchni siedliska

## Cele ochrony

Cele ochrony	
*Zwarcie koron drzew	Poprawa wskaźnika do poziomu oceny FV – zwarcie koron drzew 50-70% na 100% powierzchni siedliska
Gatunki obce geograficznie i ekologicznie w drzewostanie	Poprawa wskaźnika do poziomu oceny U1 - udział gatunków obcych geograficznie i ekologicznie w drzewostanie znikomy na 100% powierzchni siedliska
Naturalne odnowienie	Poprawa lub utrzymanie wskaźnika do poziomu oceny U1 – brak odnowienia dębowego, umiarkowany udział gatunków grądowych na 100% powierzchni siedliska
Obecność nasadzeń drzew	Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny FV - brak, nieliczne zgodne z siedliskiem na 100% powierzchni siedliska
Zniszczenia runa i gleby związane z pozyskaniem drewna	Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny FV - brak zniszczeń na 100% powierzchni siedliska
Zniszczenia drzewostanów	Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny FV - brak, pojedyncze na 100% powierzchni siedliska

## Identyfikacja zagrożeń

### Zagrożenia istniejące

A04.03 Zarzucenie pasterstwa, brak wypasu	Odstąpienie od pasterskiego użytkowania lasu sprzyja ekspansji gatunków typowych dla siedlisk cienistych, żyzniejszych (w pierwszej kolejności graba) i ustępowanie roślin termo- i heliofilnych
J03.01 Zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska	Na skutek ekspansji roślin siedlisk cienistych i żyzniejszych zachodzą zmiany warunków siedliskowych, w tym mikroklimatycznych; ograniczona zostaje ilość docierającego światła, zmieniają się warunki świetlne i termiczne siedliska
K02.01 Zmiana składu gatunkowego (sukcesja)	Ekspansja gatunków siedlisk żyzniejszych, ustępowanie gatunków termofilnych
I01 Obce gatunki inwazyjne	<b>niecierpek drobnokwiatowy <i>Impatiens parviflora</i></b> , może doprowadzić do zubożenia składu gatunkowego i wypierania gatunków rodzimych

### Zagrożenia potencjalne

K02.01 Zmiana składu gatunkowego (sukcesja)	Dalsze grądowanie siedliska przyrodniczego
---	--



## **Warunki utrzymania lub odtworzenia właściwego stanu ochrony przedmiotu ochrony**

### **Warunki odnoszące się do innych form ochrony przyrody, pokrywających się z Obszarem Natura 2000**

Dokumenty planistyczne dla innych form ochrony przyrody (park narodowy, rezerваты przyrody) uwzględniają warunki utrzymania lub odtworzenia właściwego stanu ochrony Obszaru Natura 2000 oraz spójności sieci Natura 2000 określone w niniejszym planie ochrony

### **Warunki odnoszące się do zagospodarowania przestrzennego**

Brak konieczności odniesienia się

### **Warunki odnoszące się do gospodarowania wodami**

Brak konieczności odniesienia się

### **Warunki odnoszące się do gospodarki rolnej, leśnej i rybackiej**

W zakresie gospodarki rolnej i rybackiej brak konieczności odniesienia się. W zakresie gospodarki leśnej odtworzenie właściwych warunków siedliskowych (głównie świetlnych)

### **Warunki odnoszące się do śródlądowych wód powierzchniowych płynących, w których powinna być zachowana lub odtworzona możliwość wędrówki ryb i innych organizmów wodnych**










Brak konieczności odniesienia się

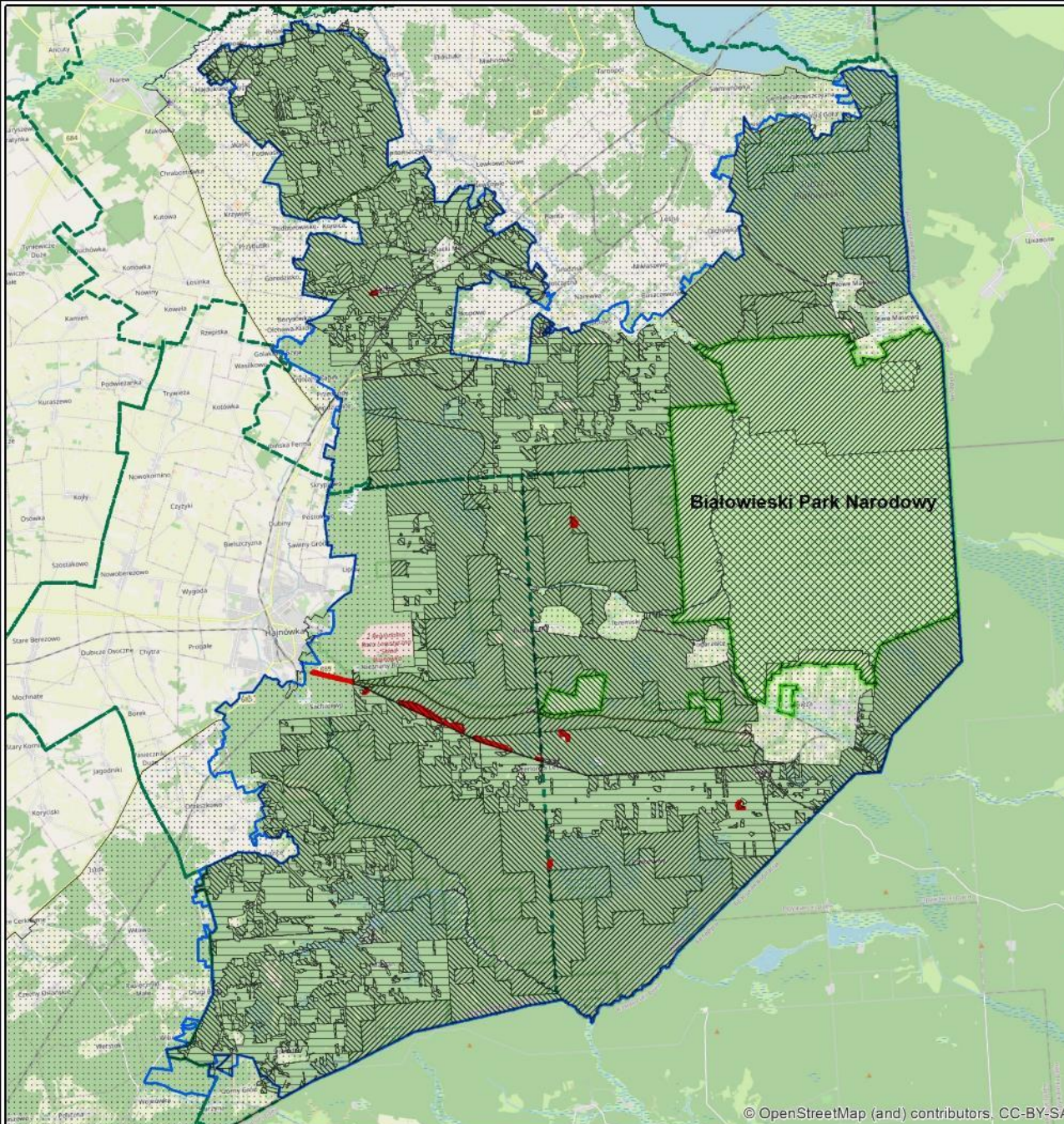
## Określenie działań ochronnych

Działanie ochronne	Rodzaj, sposób wykonania i zakres działania	Lokalizacja działania	Termin oraz częstotliwość realizacji	Podmiot odpowiedzialny za działanie
Usuwanie graba i innych drzew	Usuwanie grabów, leszczyny, klonów i lip o pierśnicy <20 cm wraz z usunięciem pozyskanej biomasy poza siedlisko. Należy pozostawić drzewa i krzewy owocowe – jabłonie, grusze itd., podrost dębu oraz jałowce.	Miejsce zgodnie mapą i warstwą shp.	Działanie wykonywać w nawrotach co 5 lat. Poza okresem lęgowym, najlepiej jesienią	Właściciel/zarządca gruntu na podst. umowy zawartej z organem sprawującym nadzór nad obszarem Natura 2000 lub właściwe Nadleśnictwo
Usunięcie martwej biomasy	Usunięcie martwej biomasy – kłód i gałęzi poza siedlisko	Miejsce zgodnie mapą i warstwą shp.	Zabieg jednorazowy	Właściciel/zarządca gruntu na podstawie umowy zawartej z organem sprawującym nadzór nad obszarem Natura 2000 lub właściwe Nadleśnictwo
Koszenie/spasanie	Koszenie (spasanie) runa z usunięciem pozyskanej biomasy poza siedlisko	Miejsce zgodnie mapą i warstwą shp.	Co 7 lat	Właściciel/zarządca gruntu na podstawie umowy zawartej z organem sprawującym nadzór nad obszarem Natura 2000 lub właściwe Nadleśnictwo
Usuwanie obcych gatunków inwazyjnych	Usuwanie obcego gatunku inwazyjnego niecierpka drobnokwiatowego <i>Impatiens parviflora</i> . Wrywanie osobników i/lub koszenie; przed okresem wysypywania nasion.	Miejsce zgodnie mapą i warstwą shp.	Działania prowadzić w 2-3 nawrotach w ciągu sezonu wegetacyjnego i kolejnych latach aż do całkowitego zlikwidowania gatunku.	Właściciel/zarządca gruntu na podstawie umowy zawartej z organem sprawującym nadzór nad obszarem Natura 2000 lub właściwe Nadleśnictwo



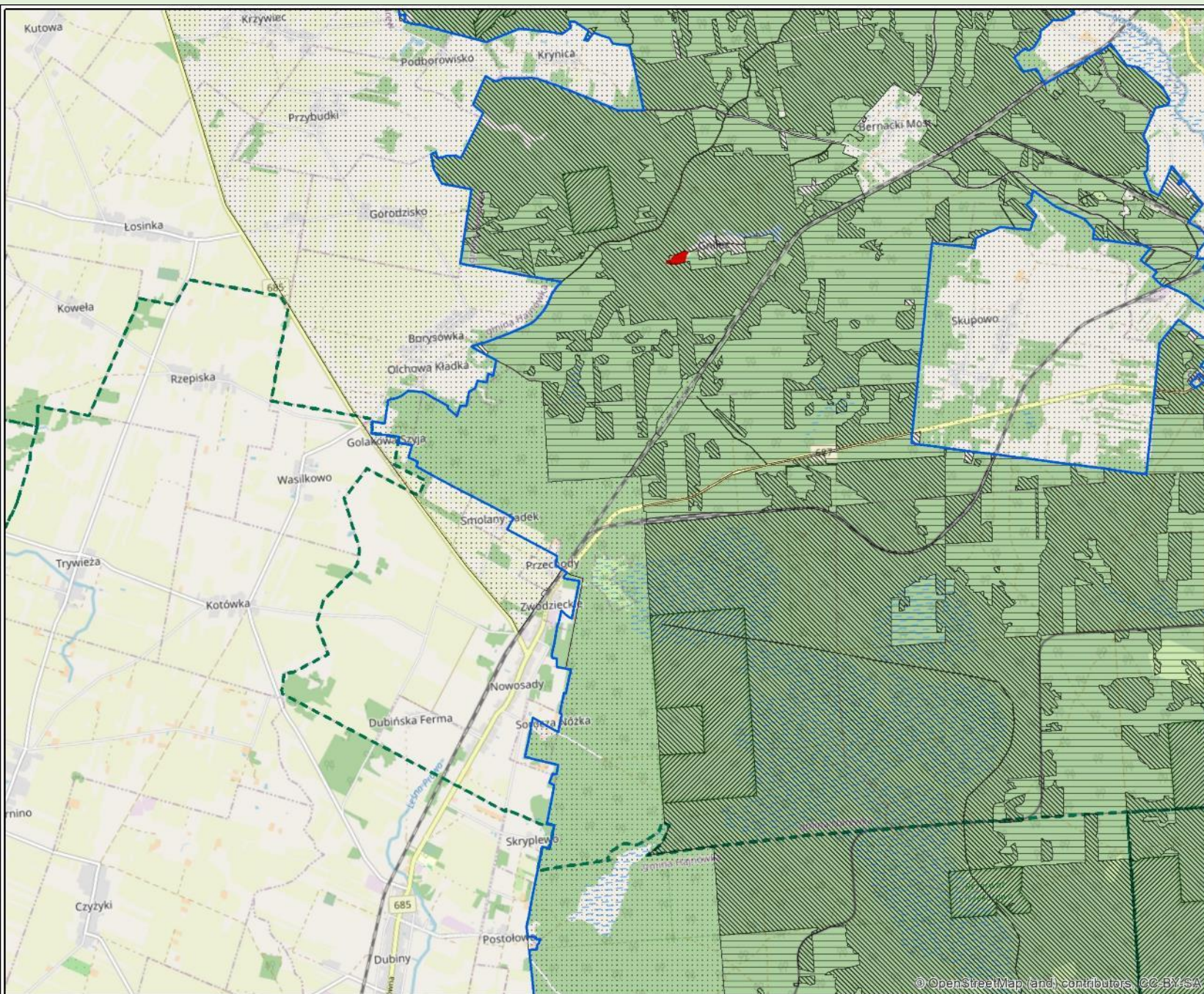
## Lokalizacja działań ochronnych na siedlisku 9110

-  Białowiecki Park Narodowy
-  granica obszaru Natura 2000 Puszcza Białowiecka
-  granice nadleśnictw
- strefy UNESCO**
-  1-ochrona ścisła
-  2-ochrona czynna I
-  3-ochrona czynna II
-  4-ochrona aktywna
-  strefa buforowa
-  Usuwanie graba i innych drzew; usunięcie martwej biomasy; koszenie/spasanie; usuwanie obcych gatunków inwazyjnych






*\*9110 Ciepłolubne dąbrowy (Quercetalia pubescenti-petraeae)*

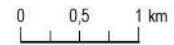
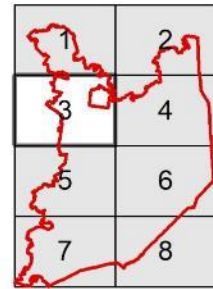


**strefy UNESCO**

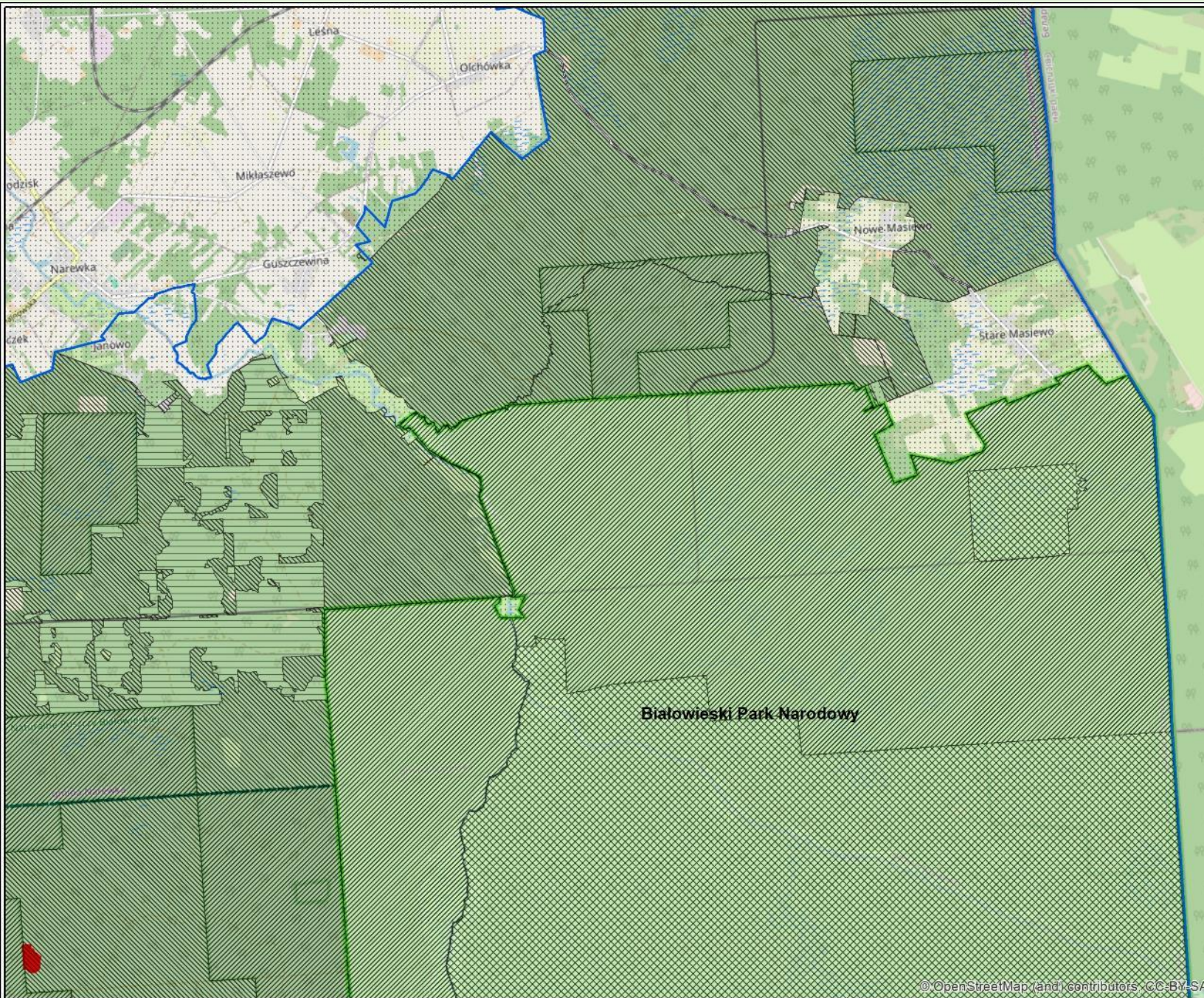
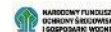
-  1-ochrona ścisła
-  2-ochrona czynna I
-  3-ochrona czynna II
-  4-ochrona aktywna
-  strefa buforowa

 Usuwanie graba i innych drzew; usunięcie martwej biomasy; koszenie/spasanie; usuwanie obcych gatunków inwazyjnych

**Układ arkuszy**





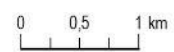
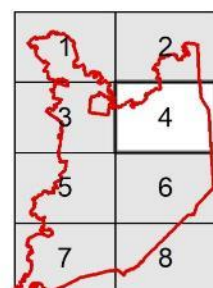


**strefy UNESCO**

-  1-ochrona ścisła
-  2-ochrona czynna I
-  3-ochrona czynna II
-  4-ochrona aktywna
-  strefa buforowa

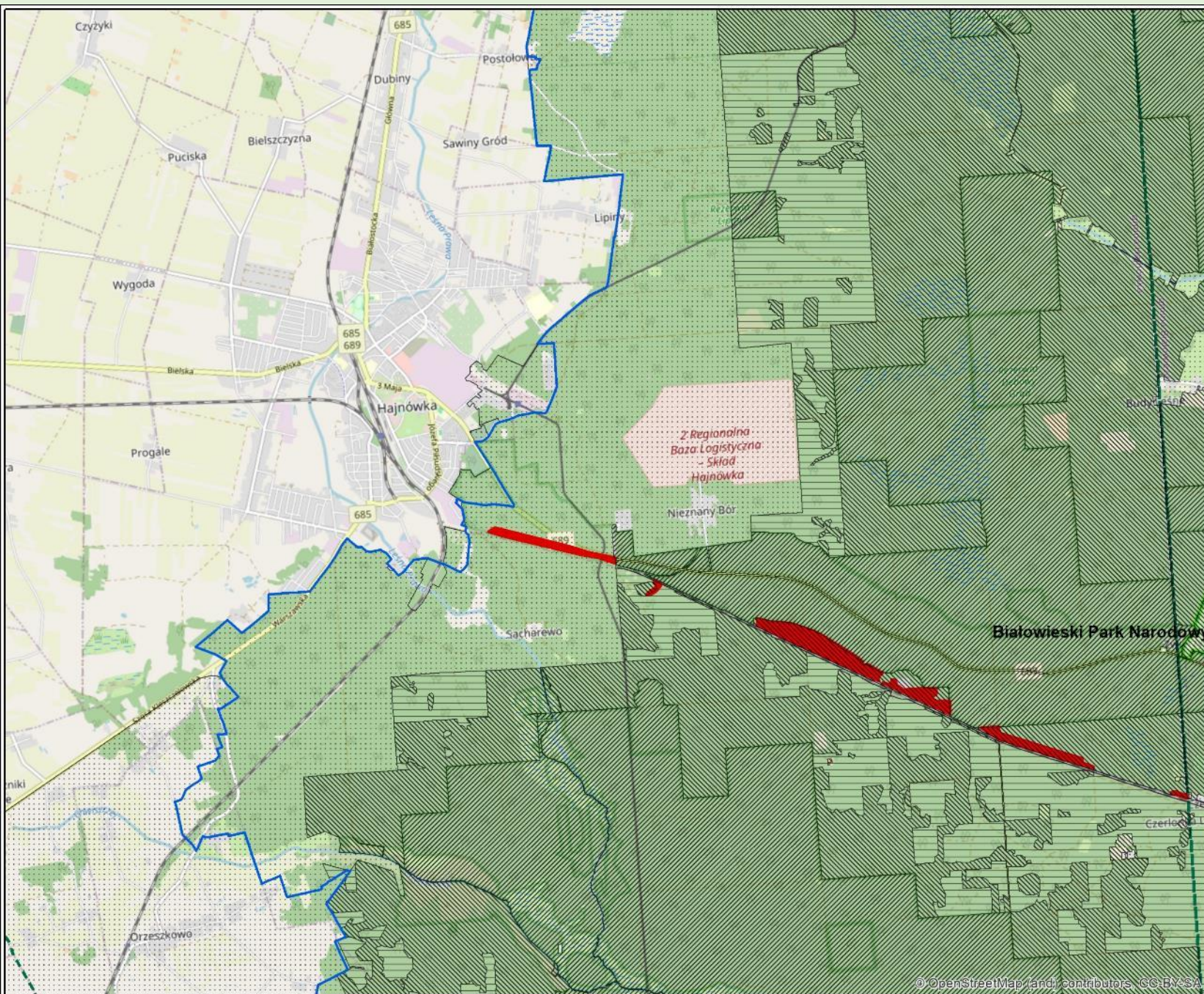
Usuwanie graba i innych drzew;  
usuniecie martwej biomasy;  
koszenie/spasanie;  
usuwanie obcych gatunków inwazyjnych

**Układ arkuszy**






**\*9110 Ciepłolubne dąbrowy (*Quercetis pubescenti-petraeae*)**

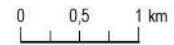
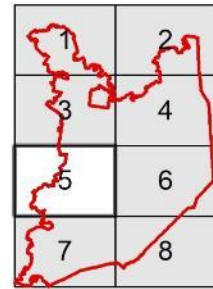


**strefy UNESCO**

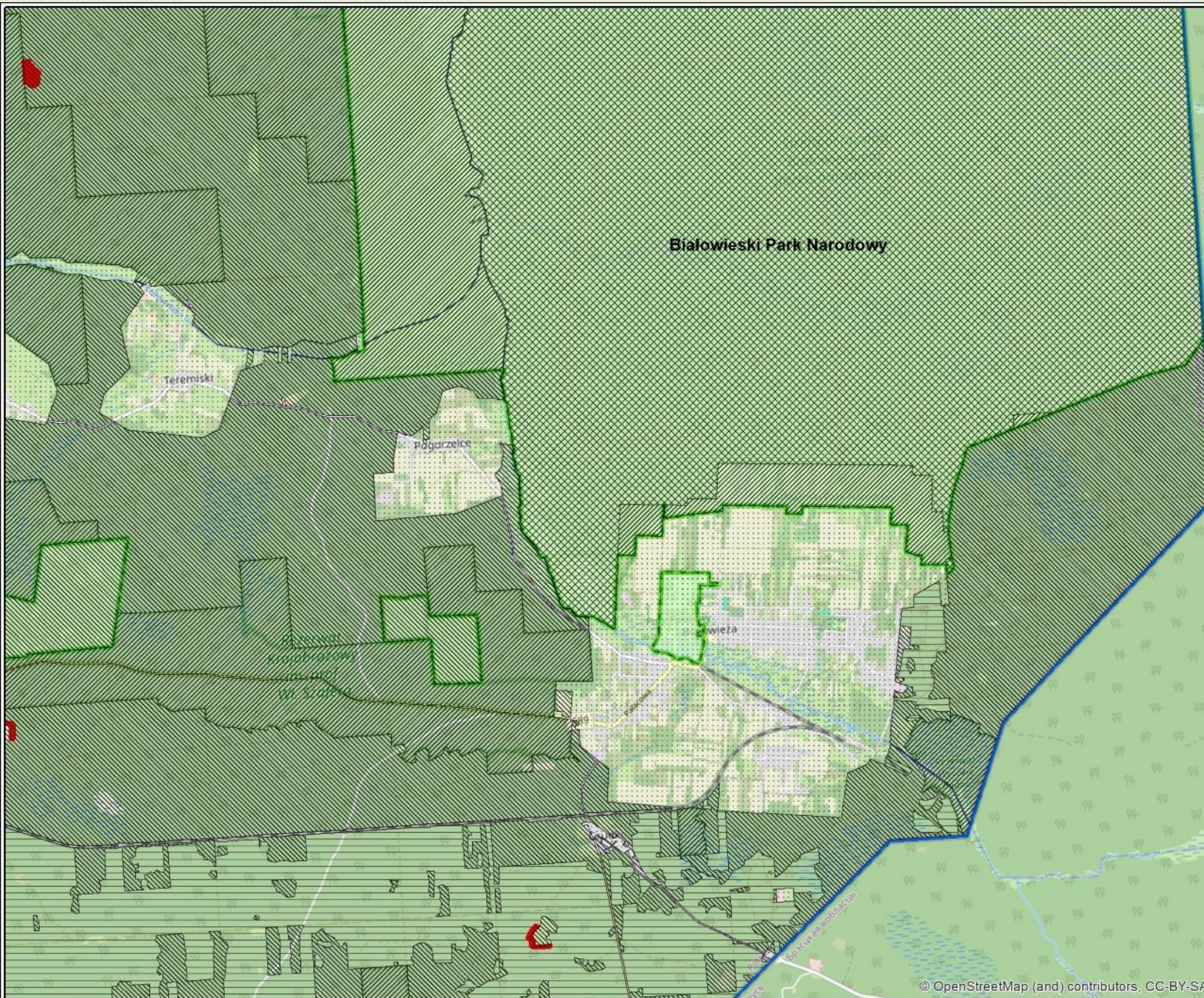
-  1-ochrona ścisła
-  2-ochrona czynna I
-  3-ochrona czynna II
-  4-ochrona aktywna
-  strefa buforowa

 Usuwanie graba i innych drzew; usunięcie martwej biomasy; koszenie/spasanie; usuwanie obcych gatunków inwazyjnych

**Układ arkuszy**






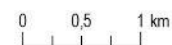


**strefy UNESCO**

-  1-ochrona ścisła
-  2-ochrona czynna I
-  3-ochrona czynna II
-  4-ochrona aktywna
-  strefa buforowa

 Usuwanie graba i innych drzew; usunięcie martwej biomasy; koszenie/spasanie; usuwanie obcych gatunków inwazyjnych

**Układ arkuszy**





## **Określenie sposobu monitoringu stanu ochrony**

Prowadzenie badań monitoringowych co 5 lat na powierzchni płatu siedliska przyrodniczego (5 płatów siedliska), zgodnie z metodyką PMŚ GIOŚ.

## Ustalenie sposobu monitoringu realizacji działań ochronnych oraz ich skutków

Monitorowane działanie	Wskaźnik monitoringu	Lokalizacja	Sposób/metoda/zakres monitoringu	Częstotliwość zbierania informacji
Usuwanie graba i innych drzew	Zwarcie koron drzew i podszytu	5 płatów	Zgodna z PMŚ	W każdym roku po zabiegu
Usunięcie martwej biomasy	Leżące martwe drewno (leżanina)	5 płatów	Zgodna z PMŚ	Po wykonaniu zabiegu
Koszenie/spasanie	Gatunki charakterystyczne	5 płatów	Zgodna z PMŚ	W każdym roku po zabiegu
Usuwanie obcych gatunków inwazyjnych	Obce gatunki inwazyjne w runie i podszycie	5 płatów	Zgodna z PMŚ	W każdym roku po zabiegu



## Informacja o potrzebie lub braku aktualizacji SDF

Ocena	Reprezentatywność	Powierzchnia względna	Ocena stanu zachowania	Ocena ogólna	Powierzchnia
Wg obowiązującego SDF	C	C	C	C	6,31
Proponowana zmiana na podstawie aktualnej wiedzy	C	C	C	C	61,73






## Wskazania do dokumentów planistycznych

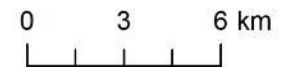
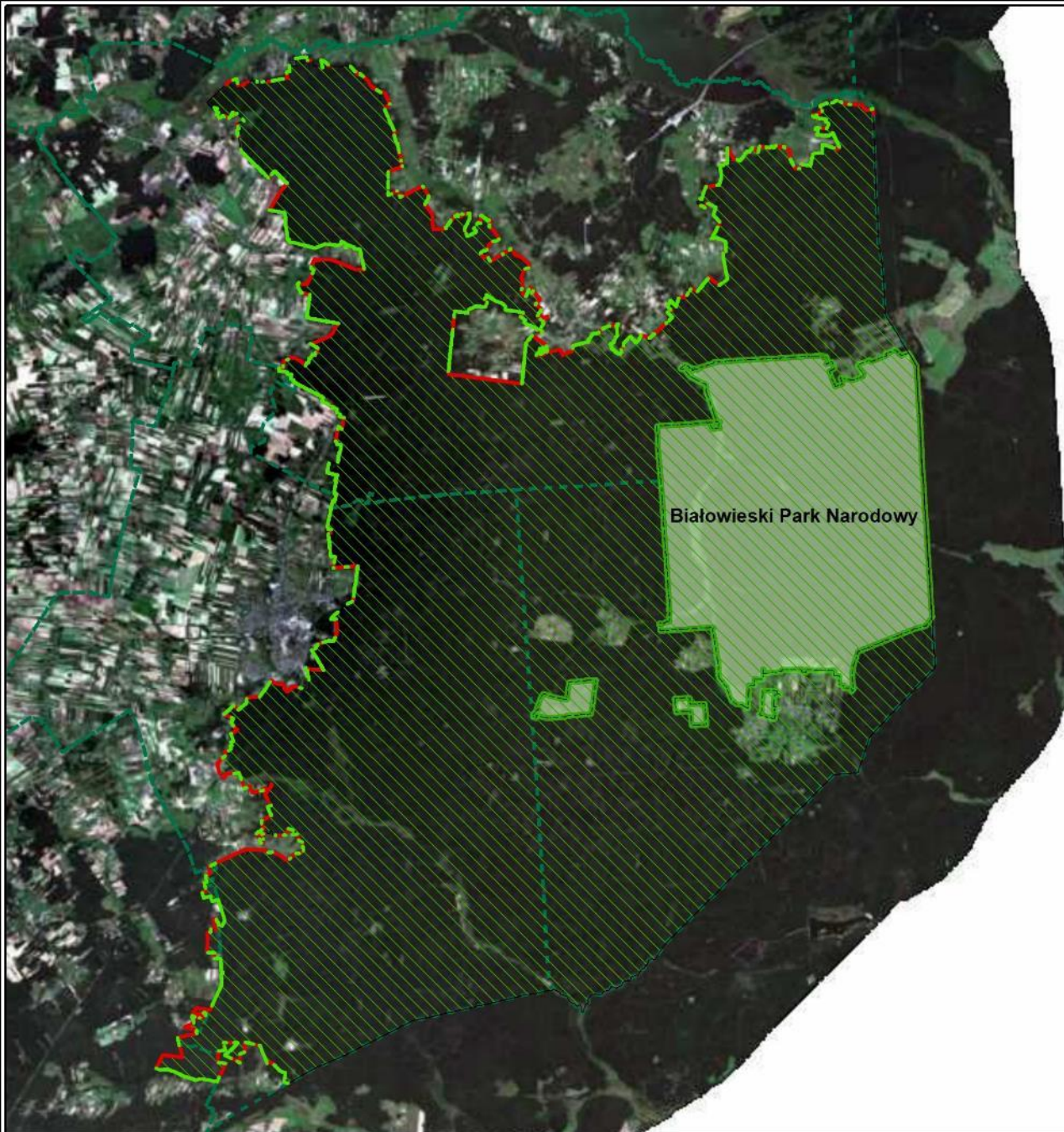
Brak ustaleń mających wpływ na przedmiot ochrony

**Propozycja korekty zmiany granic  
- dopasowanie do działek ewidencyjnych**








## Propozycja korekty granic dla obszaru Natura 2000 Puszcza Białowieska

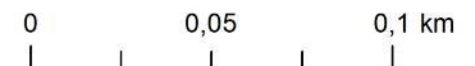
-  Białowiecki Park Narodowy
-  granice nadleśnictw
- Korekta granic**
-  1, Obszar bez zmian
-  2, Korekta zmian granic zgodnie z ewidencją - zmniejszenie obszaru
-  3, Korekta zmian granic zgodnie z ewidencją - zwiększenie obszaru










## Propozycja korekty granic dla obszaru Natura 2000 Puszcza Białowieska

-  propozycja granicy obszaru Natura 2000 Puszcza Białowieska
-  działki ewidencyjne
- Korekta granic**
-  1, Obszar bez zmian
-  2, Korekta zmian granic zgodnie z ewidencją - zmniejszenie obszaru
-  3, Korekta zmian granic zgodnie z ewidencją - zwiększenie obszaru





## Propozycja korekty granic dla obszaru Natura 2000 Puszcza Białowieska

-  propozycja granicy obszaru Natura 2000 Puszcza Białowieska
-  działki ewidencyjne
- Korekta granic**
-  1, Obszar bez zmian
-  2, Korekta zmian granic zgodnie z ewidencją - zmniejszenie obszaru
-  3, Korekta zmian granic zgodnie z ewidencją - zwiększenie obszaru

0 0,05 0,1 km







Dziękujemy za uwagę